

● **Mitt tips** | 22 Monsteret som spiser truser ● **Reportasje** | 24 Overgriper og medelev
● **Fotoreportasje** | 38 Fysak for alle ● **Frisonen** | 43 Kattegal

UTDANNING

5

13. APRIL 2018

utdanningsnytt.no

AM
I
NEXT?

GUNS have
more rights
than my
VAGINA

Skoleskytinger i USA

Kjemper for en sikker skolegang

Knut Hovland
Ansvarlig redaktør
kh@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Sjef for nett, desk og layout
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Tore Magne Gundersen
Presentasjonsjournalist
tmg@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Bokansvarlig/korrekturleser
sj@utdanningsnytt.no

Synnøve Maaø
Markedssjef
sm@utdanningsnytt.no

Randi Skaugrud
Markedskonsulent
rs@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedskonsulent
ls@utdanningsnytt.no

Innhold

10

● Hovedsaken: USAS UNGE TALER VÅPENLOBBYEN MIDT IMOT

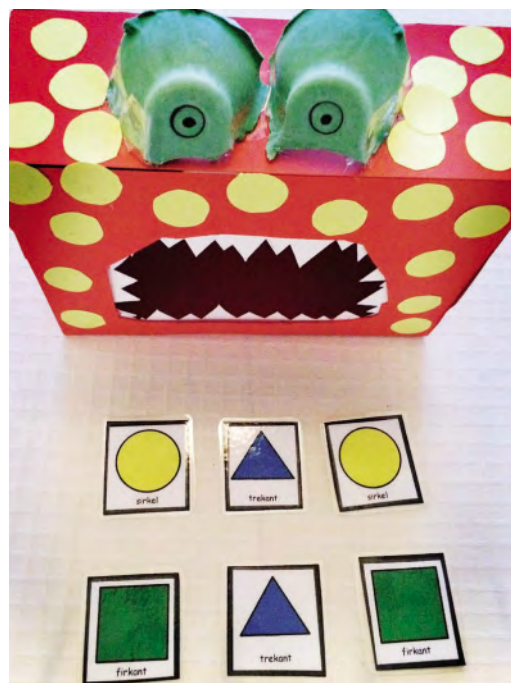
Drapsmenn har gang på gang rammet elever og skoleansatte i USA. Men Never Again-bevegelsen kan bidra til endringer i våpenpolitikken, mener flere Utdanning har snakket med.

● Frisonen 43

– Somalikatter er svært lekne og kjæle. Og de vakreste av alle katter, sier oppdretteren Gørn Vinje til Utdanning.

Innhold

Aktuelt	4	På tavla	44
Aktuelt navn	8	Innspill	46
Hovedsaken	10	Debatt	52
Kort og godt	20	Kronikk	58
Ut i verden	21	Stilling/kurs	62
Mitt tips	22	Lov og rett	63
Reportasje	24	Fra forbundet	64
Glimt	36		
Fotoreportasje	38		
Friminutt	42		
Frisonen	43		

22

● Mitt tips

Etter at blogger Hilde Bjarkøy delte tipset om bokstavmonsteret, tar både skole- og barnehagelærere kontakt for å høre mer om hvordan de kan bruke monsteret.

Utdanning på nettet

I Utdannings nettutgave finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

Når overgriperen er en medelev

Har en elev forgrepet seg på en annen, er det begrenset hva skolen kan gjøre før rettskraftig dom er falt. Ina valgte å slutte på skolen der overgriperen gikk.

Fotoreportasje

Ved Søndre Land ungdomsskole i Oppland er elevene i bevegelse en halvtime hver dag. Lærerne må delta minst tre ganger i uka. Her ser vi Sigurd Bø Stenseng leke seg på stumpe ski.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2017: 164.338
issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Sörmlands Printing Solution
www.sormlandsprinting.se

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som føler seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen. Mer informasjon: presse.no/pfu/etiske-regler

Forsidebildet

24. mars samlet demonstrasjonene for strengere våpenkontroll i USA mellom én og to millioner mennesker, ifølge Wikipedia.

Her ser vi demonstranter i Washington D. C.

Foto: Chaz Niell/sipausa/
NTB Scanpix

Leder Steffen Handal

1. nestleder Terje Skyvulstad

2. nestleder Hege Valås

Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

Leder

Knut Hovland | Ansvarlig redaktør

Sanner får viktig kunnskap om integrering

Da Jan Tore Sanner (H) skiftet departement i januar i år, tok han ikke bare over ansvaret for Kunnskapsdepartementet etter sin partikollega Torbjørn Roe Isaksen. Han ble også integreringsminister. Dette har det hittil ikke vært så stor oppmerksomhet om, men nå har Sanner lagt ut på en besøksrunde til kommuner som har gjort en ekstra god jobb når det gjelder integrering. Den første kommunen statsråden besøkte, var Rælingen i Akershus like over påske, deretter følger Bodø, Kongsberg, Drammen, Bergen, Ålesund, Molde, Lillehammer, Tønsberg og Kristiansand i løpet av våren. Vi synes det er flott at Jan Tore Sanner tar seg tid til en slik omfattende runde, og vi er overbevist om at han kommer til å få verdifull kunnskap om hva som fører til god integrering i løpet av de neste ukene.

I Rælingen, hvor det totalt bor drøyt 15.000 personer, er det blitt bosatt over 300 flyktninger siden 1990. Kommunen har gode resultater å vise til når det gjelder å få flyktningene raskt over i utdanning og jobb. I 2014 var samtlige flyktninger i jobb eller utdanning ett år etter gjennomført introduksjonsprogram. Det står det virkelig respekt av, for gjennomsnittet på landsbasis var på samme tid under 50 prosent. Målet på nasjonal basis er nå at 70 prosent skal være i utdanning eller jobb ett år etter avsluttet introduksjonsprogram.

Debatten om innvandring, flyktninger og integrering blir ofte veldig tilspisset og unyansert her i landet, som i mange andre europeiske land. Men uansett om man er for en strengere og mer restriktiv politikk på dette området eller ønsker å ta imot et mye større antall flyktninger enn det vi gjør i dag, er de aller fleste opptatt av å få til god integrering. De som kommer til Norge og som får lov til å bli her, må få et tilbud som setter dem i stand til å bli gode og trygge borgere som kan få den samme utdannelsen og de samme mulighetene som alle andre får. Det som skjer i Rælingen og i mange andre kommuner rundt om i landet, viser at dette er fullt mulig, med godt tilrettelagt innsats fra både kommunen og frivillige.

Barnehage- og skoletilbudet er ikke minst vesentlig. Dette får statsråd Sanner helt sikkert høre mer om på sin tur rundt om i landet. Da er det også viktig at statsråden bidrar til å sikre nok ressurser og kompetente lærerkrefter til alle barnehager, skoler og andre instanser som bidrar i dette viktige arbeidet. Lykkes vi godt med integreringen, sparer vi samtidig samfunnet for mange andre kostnader. Vi er helt overbevist om at det også er slik statsråden og resten av regjeringen tenker.

Knut Hovland

● Spesialpedagogikk

Vil avvikle retten til spesialundervisning

Barn bør i stedet få lovfestet rett til kvalifiserte lærere, foreslår et utvalg.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Professor Thomas Nordahl leder en ekspertgruppe som har konkludert med at lovfestet rett til spesialundervisning er unødvendig. De foreslår også å desentralisere pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og statlig spesialpedagogisk støttesystem, og gi alle barn rett til kvalifiserte pedagoger.

– *Hvorfor vil dere desentralisere PPT?*

– Det pedagogiske personalet i barnehager og skoler trenger mer veiledning og støtte der de er. Tiltak må inn tidligere, og flere må få kvalifisert hjelp. Å lage sakkyndige vurderinger på individnivå tar altfor mye av tiden til PPT, mens det skjer lite eller ingenting etter at spesialpedagogiske tiltak er vedtatt, sier Nordahl.

Ifølge Nordahl brukes 80 prosent av arbeidstiden i PPT til å skrive sakkyndige utredninger, samtidig som rundt 60 prosent av elevene i grunnskolen får hjelp av en ufaglært assistent.

– *Dere foreslår å avvikle retten til spesialundervisning. Vil dette bli vedtatt nå?*

– **Rundt 60 prosent av elevene** i grunnskolen får hjelp av en ufaglært assistent. Det er ikke godt nok, sa professor Thomas Nordahl. Her med statsråd Jan Tore Sanner da han overleverte rapporten 4. april.

– Med de omfattende forslagene til endringer i støttesystemene som ekspertgruppen foreslår, sammen med andre tiltak, mener jeg at vi legger opp til å gi barn og unge et langt bedre spesialpedagogisk tilbud enn dagens.

– *Dere foreslår en omfattende desentralisering. Hva mener ansatte om det?*

– Det gjenstår å se. Våre forslag skal jo nå ut på høring. Feltet er komplekst, og enkle løsninger vil ikke fungere.

– *Kan elever som trenger spesialpedagogiske tiltak aller mest, bli nedprioritert?*

– Nei, snarere tvert imot. Deres behov blir bedre ivarettatt hvis de har krav på kvalifisert pedagog, sier Nordahl.

Kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner (H) sa at forslaget skal nå på høring i tre måneder og departementet skal arrangere høringskonferanser.

– *Blir det nok kvalifiserte spesialpedagoger?*

– Med forslaget vil det trengs bred lokal kompetanseoppbygging. Regjeringen prioriterer kvalifisering av lærere, også spesialpedagoger, høyt framover. Altfor mange barn som trenger spesialpedagogiske tiltak blir i dag undervist av ufaglærte assistenter.

– *Støtter du å avvikle retten til spesialundervisning?*

– Vi har så langt ikke har konkludert. Foreldre og pedagoger må føle seg trygge på at det enkelte barn ivaretas, sier Sanner.

● Fagpresse

Gir seg etter 27 år som redaktør

Utdanningsforbundet søker etter ny ansvarlig redaktør i Utdanning. Knut Hovland har vært ansvarlig redaktør siden bladet ble etablert i 2001/2002, men går i løpet av året av med pensjon.

Før fusjonen mellom Norsk Lærerlag og Lærerforbundet i 2002, var Hovland ansvarlig redaktør i Norsk Skoleblad fra februar 1991.

Utdanning er blant de største fagbladene i Norge. Bladet har et godkjent opplag på drøyt 164.000, og 207.000 lesere.

I 2017 ble bladet kåret til Årets fagblad i Fag-

pressen, en pris bladet også fikk i 2004. I 2013 og 2017 fikk Utdanning Fagpressens gravepris og i 2016 Fagpressens journalistpris.

Nettutgaven, Utdanningsnytt.no, har flere ganger fått hederlig omtale og diplom, senest i 2017. Nettutgaven hadde i mars i år over 180.000 unike brukere, og det var ny rekord.

Redaktøren leder en avdeling som også utgir tidsskriftene Bedre Skole, Første steg, Yrke og Spesialpedagogikk.

Fristen for å søke redaktørstillingen i Utdanning er 22. april.

● USA

Krav til politikerne:

- Innfør strengere våpenlover eller bli feid ut ved neste valg

En halv million demonstranter fylte gatene i Washington 24. mars med budskapet: Strengere våpenlover må til for å trygge skolene.

TEKST OG FOTO Harald F. Wollebæk | hw@utdanningsnytt.no

Demonstrasjonen ble arrangert av aktivistbevegelsen «Never again!», som en reaksjon på tragedien i Parkland i Florida, der 17 mennesker ble skutt til døde av en tidligere elev.

Utdanning snakket med blant andre Trey og Tara Young, tvillinger på 20 år fra byen Albany i Georgia.

- Vi har fått nok av at regjeringen ikke gjør noe, mens så mange mister livet. Jeg er veldig glad for å se at ungdommer nå setter foten ned, sier Tara Young.

- Politikerne må ta demonstrasjonen som en klar melding om å stramme inn lovene. Ellers risikerer de å bli feid ut av Kongressen ved valgene i november, sier Trey.

- Absurd å væpne lærere

De avviser blankt løsningen med å væpne skoleansatte, slik at de kan beskytte elever og ansatte under et angrep.

- Det er absurd. En lærer skal undervise, ikke gripe inn mot angripere og til og med risikere å komme til å ta livet av sine egne elever, sier Trey.

Jen Smith har jobba som lærer og er også svært kritisk til bevæpning av skoleansatte. Når det gjelder retten til å eie våpen, har hun imidlertid et moderat standpunkt.

- Jeg er fra Oklahoma og vokste opp i en våpenkultur. Det er viktig å vise at det går an å støtte det andre grunnlovstillegget (som innebærer retten til å bære våpen, red.anm.), og samtidig være tilhenger av våpenkontroll, sier hun til Utdanning.

> Les også hovedsaken på side 10-19

«Takk til elevene som ofret livet for vår rett til å bære våpen», er det bitende ironiske budskapet på plakaten Trey Young holder. Han og tvillingsøsteren Tara Young har fått nok av USAs liberale våpenlover.

- Kan avgjøre høstens valg

Blant deltakerne i marsjen i Washington var Rahman Chaudhry, leder i Elevorganisasjonen.

- Jeg følte at vi var del av noe historisk. Elevenes mobilisering kan være med på å avgjøre mellomvalget i USA til høsten, sier Chaudhry, vel hjemme i Norge, til Utdanning.

Kongressen i Florida vedtok i mars

at enkelte ansatte ved skoler skal være bevæpnet.

- En ubeskrivelig dårlig idé. Det sier både lærerorganisasjoner i USA og Norge, sier han.

- Kan det å væpne lærere være en løsning, når det virker så vanskelig å gjøre noe med omfanget av skytevåpen?

- At noe er gjennomførbart, betyr ikke at det er en god idé, sier han.

MEST LEST:

● Ekspertgruppe foreslår å avvike retten til spesialundervisning

● Slik takler du barn du ikke liker

● Musikk lærer John-Kenneth ble rørt til tårer av elev mens han sang og spilte gitar

● Lærerutdanner: - En lærer må vite hva emosjoner gjør med barns læring

● Tvillingene som valgte yrkesfag - og skrøt av det på Instagram

● Dette er fremtidens barnehageforskere

Gikk du glipp av denne?

Feil-liste med god effekt

Lærer Marianne Følling har laget en liste med de vanligste nynorskfeilene. Det har gitt svært god effekt.

Utdanningsnytt.no/
1803nynorsk

● Barnehageøkonomi

Kommunen krevde millioner, endte med advokatregning

Aurskog-Høland kommune krevde tilbakebetalt fire millioner kroner fra en privat barnehage. Isteden endte de opp med barnehageeierens advokatregning på 180.000 kroner.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no og Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Aurskog-Høland kommune i Akershus førte i 2017 økonomisk tilsyn med Epletunet barnehage AS, som driver to barnehager i kommunen. Romerike revisjon ble hyret inn for å gå gjennom pengebruken i barnehagen i 2014 og 2015. Basert på konklusjonene krevde kommunen tilbake om lag fire millioner kroner av barnehagen.

Kommunen mente eieren hadde tatt ut uforholdsmessig stor lønn og bonus til seg selv og samboeren, som jobber som vaktmester i barnehagen. I revisjonen ble det også pekt på at barnehagen hadde kjøpt inn en SUV-Mercedes med listepreis på 900.000 kroner og en Skoda Superb til rett under 400.000 kroner.

Eieren begrunnet Mercedes-kjøpet med at barnehagen eier en Bobcat-maskin på 2,5 tonn som

må fraktes mellom de to barnehagene, blant annet fordi den brukes til snømåking.

– Dette utløser krav om en bil som kan trekke transporthenger med vekt opp til 3500 kilo. Vi valgte en Mercedes 2011-modell som også brukes til andre barnehagerelaterte oppdrag. Den brukes også privat, og det er jeg beskattet for, har barnehageeieren uttalt til lokalavisen Indre Akershus Blad.

Barnehagen vant hos fylkesmannen

Barnehagens advokat anket vedtaket inn til Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Der fikk eieren medhold, fordi vedtaket var fattet på grunnlag av feil tolkninger av loven. Kommunen ble også dømt til å betale advokatregningen til barnehagen,

rundt 180.000 kroner. I tillegg kommer utgiftene til ekstern revisjon.

Rådmann i Aurskog-Høland, Siri Hovde, sier de brukte betydelige midler og tid på saken.

– Vil dere fatte et nytt vedtak og prøve saken på nytt?

– Vi skal gjennomgå saken på nytt etter påske. Hva vi da bestemmer, vet jeg ikke, sier Hovde.

I etterkant har eieren krevd en beklagelse fra kommunen fordi hun mener saken har vært en belastning for barnehagens omdømme. En slik beklagelse har hun imidlertid ikke fått. Isteden har kommunen vært i dialog med Fylkesmannen i Oslo og Akershus for veiledning i å føre økonomiske tilsyn.

– Eieren av Epletunet barnehage har bedt dere

● Tilsyn med videregående skole

Aksepterer ikke kritikk

● Nordland fylkeskommune meiner Fylkesmannen i Nordland stiller umulige krav etter tilsyn ved Sandnessjøen videregående skole. Fylkesmannen er misfornøyd med rutineene for elever med individuell opplæringsplan:

– Kravene betyr at vi må endre i årsrapporter til enkelte elever for skoleåret 2016/17, sier Merethe Schjem i fylkeskommunen til Utdanning.

● USA

Lærere demonstrerer for høyere lønn

● Mange skoler er stengt for andre dag på rad i delstaten Oklahoma i USA 3. april. I Kentucky har lærere protestert mot at politikerne kutter i pensjonen for nye lærere. Opprøret er inspirert av at lærere i Vest-Virginia fikk 5 prosent lønnsøkning etter en streik. Også i Arizona vurderer lærerne å streike og kreve 20 prosent lønnsøkning. ©NTB

Epletunet barnehage ble krevd for millionbeløp av kommunen, men klaget og fikk medhold hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

FOTO GOOGLE.

beklage og fremstiller det som kommunen tolker lovverket feil. Hva tenker du om det?

– Det er utfordrende å forklare at det ikke er sånn. Vi har sett på hva andre kommuner gjør i lignende saker. Vi var blant de aller første som førte tilsyn på økonomisk grunnlag. I tillegg har vi bedt om og fått veiledning fra fylkesmannen. Etter det er vi mye bedre rustet for eventuelle nye tilsyn, sier Hovde.

[> Les mer om tilsyn med barnehager på side 32–35.](#)

● Rettelse

Forbundscommentaren i forrige utgave

● I Hege Valås' forbundscommentar i Utdanning nr. 4 falt dessverre de siste avsnittene bort. Den fulle versjonen kan du lese i ebladutgaven: utdanningsnytt.no/forb0418

Oslo kommune krever 800.000 kroner tilbake

Kommunen mener eierne har spart penger på lav bemanning. Konsernet til styrelederen i Private barnehagers landsforbund eier barnehagen.

Oslo kommune har ført økonomisk tilsyn for 2014 med to nye barnehager. De mener begge barnehagene har spart penger på for lav bemanning. Kommunen krever derfor tilbakebetaling av henholdsvis 800.000 og 700.000 kroner. Begge barnehagene har klaget vedtaket til fylkesmannen.

En av barnehagene er Økernly barnehage. Barnehagekonsernet til Eirik Husby og Egil Nicolaysen eier 80 prosent av denne barnehagen. Husby er også styreleder i arbeidsgiverorganisasjonen for private barnehager, PBL (Private barnehagers landsforbund).

Kommunen anslår at barnehagen har spart rundt 1,3 millioner kroner i 2014 på lav bemanning. I vedtaket heter det: «Et betydelig beløp i offentlige tilskuddsmidler er brukt i strid med barnehagelovens krav».

Kommunen anser regelbruddet som alvorlig og krever 800.000 tilbakebetalt. De peker også på at barnehagens samlede overskudd i 2013–2016 var 7,6 millioner kroner.

Bestrider lav bemanning

Eirik Husby henviser til økonomisjef i selskapet, Terje Klavestad, for spørsmål.

– Vi er verken enige i beregningen eller beregningsmåten som er lagt til grunn i vedtaket fra kommunen, sier Klavestad.

Han mener barnehagen har sitt på det tørre når det gjelder bemanning og peker blant annet på at den inngår i en konsernvirksomhet.

– Vi løser da ting blant annet gjennom en serviceenhet som tilbyr barnehagen tjenester de ellers måtte ha løst på egenhånd, sier Klavestad og mener det kan påvirke bemanningsbehovet.

Klaget til fylkesmannen

PBL har på vegne av eierne klaget inn vedtaket til Fylkesmannen i Oslo og Akershus. De bestrider lav bemanning og mener kommunen har gjort flere

Eirik Husby er styreleder i PBL og eier barnehagekjeden Borg barnehager. Nå mener Oslo kommune at selskapet hans har spart penger på lav bemanning.

FOTO HANS SKJONG

beregningsfeil. Blant annet peker de på at mange av de ansatte har lav ansiennitet sammenlignet med de barnehageansatte i kommunen. Det vil påvirke lønnskostnadene brukt i kommunens beregning.

– Et slikt vedtak om tilbakebetaling oppleves dramatisk fra vår side, sier Klavestad.

Han sier de driver etter en egen modell i alle barnehagene selskapet eier.

– Dersom vi har gjort noe feil, skal vi selvsagt rette oss etter det, sier Klavestad.

– Tror dere på medhold i klagen til fylkesmannen?

– Ja, det gjør vi, sier han.

Oslo sjekker flere

Oslo kommune har tidligere ført økonomisk tilsyn med seks barnehager. Fire endte med vedtak om tilbakebetaling. Tre av vedtakene er imidlertid senere opphevet, to av dem etter at barnehagene klagde til fylkesmannen. Nå er også de to nye sakene til behandling hos fylkesmannen.

Spesialrådgiver i seksjon for barnehager i Oslo kommune, Øyvind Kaspersen, sier de i hovedsak ser på aksjeselskap og enkeltpersonforetak når de vurderer økonomisk tilsyn.

– Hvordan velger dere barnehagene dere vil føre økonomisk tilsyn med?

– Vi legger regnskapstallene inn i et regneark og ser på dem som har avvik, sier Kaspersen til Utdanning.

– Hvilke avvik ser dere på?

– Flere ting, blant annet personalkostnader og overføringer til eierselskap.

– Skal dere se på flere?

– Ja, vi har flere vi skal sjekke, og så får vi se om vi finner noe. Dette er omfattende saker som krever grundig dokumentasjon, sier Kaspersen.

Aktuelt navn

Fra lederliv til lærerliv

Studentlederen er klar for en siste helg med søvnløse netter og forrykende debatter. Deretter kaller klasserommet på Hedda Eia Vestad.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

FOTO Jonas Ohlgren Østvik

● Hedda Eia Vestad (27)

Hvem
Leder i
Pedagogstudentene.

Aktuell
12.-15. april har
Pedagogstudentene
landsmøte på
Sundvollen i Buskerud.
Vestad vender tilbake
til læreryrket til høsten
etter ett år som leder.

Det er tid for vårens vakreste eventyr, landsmøtet til Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet. Det betyr også ledervalg. Satser du på å bli klappet opp på scenen som leder for nok et år?

Jeg har hatt et fantastisk år i Pedagogstudentene, men rett før påske var jeg på jobbintervju til en lærerstilling. Jeg følte da på at klasserommet kaller. Hjertet mitt ligger i å være lærer. Så da jeg fikk tilbud om jobben, valgte jeg å si ja. Jeg stiller derfor ikke til gjenvalg.

Men først blir det et siste landsmøte. Har du noe bra årsmøtesladder fra tidligere år?

Generelt sett er det imponerende hvor lite søvn folk overlever på under landsmøtet. Allikevel stiller de hver morgen beredt til debatt med kjempegode innlegg. Folk er helter om natten og helter om dagen.

Hvilken kjent person ville du hatt som lærer?

Jeg er naturfaglærer, så en time med den britiske zoologen, forfatteren og programlederen David Attenborough ville vært fantastisk.

Hvem ville du gitt straffelekse?

Når en politiker snakker nedlatende om å oppføre seg som i en barnehage, bør hun fordype seg i rammeplanen for barnehagene. Der står det blant annet at man skal fremme vennskap, fellesskap, kommunikasjon og språk. I barnehagen lærer de hver dag hvordan vi skal leve godt sammen.

Hva liker du best med deg selv?

Jeg har veldig godt humør og er lett å glede. Det kommer som regel godt med.

Hvilke lag og foreninger er du medlem av?

I tillegg til Pedagogstudentene er det bare Den Norske Turistforening. Jeg benytter meg litt mindre enn ønsket av medlemskapet i turistforeningen, men i sommer er målet å gå fra hytte til hytte.

Hvilken bok har du ikke fått tid til å lese?

Det er mange, men på nattbordet ligger den siste til Åsne Seierstad, To søstre. Den har aktuell tematikk. De to jentene i boka som drar til Syria, kunne kanskje vært fanget opp tidligere i skolen.

Hva gjør du for å få utløp for frustrasjoner?

Enten tar jeg en løpetur i skogen, eller så bruker jeg tid med nevøen min på seks måneder. Da senker jeg skuldrene.

Hvem er din favorittpolitiker?

Vi er en politisk uavhengig organisasjon, men jeg må få trekke fram en politiker. Det er Tarjei Helland som har gått fra å være lærerutdanner til å bli politiker for SV i Oslo. I Pedagogstudentene har vi en T-skjorte for superlærere, og han bærer den T-skjorten godt. Han er en god ambassadør for lærere.

Hva har du lagt ut på Facebook denne uka?

Jeg har lagt ut en morsom video om lærerrekruttering. Den var inspirert av programmet The Voice, hvor det var lærere som var på audition og var stjernene.

Hvilke tvangshandlinger har du?

Jeg går til jobb hver dag, og jeg tror nok ruta jeg går er helt lik hver dag. Jeg går på samme side av veien, krysser på nøyaktig samme sted og har Politisk kvarter på øret. I andre sammenhenger er jeg god på kjapp omstilling, men det er rart med de daglige vanene man har.

Hva er ditt bidrag for å redde verden?

Gjennom Pedagogstudentene jobber jeg for så gode lærerutdanninger som mulig, noe som igjen vil gi en best mulig skole og barnehage i fremtiden. Det håper jeg vi lykkes med.

«Jeg har veldig godt humør.»

Skolemiljø og ledelse

– et nytt, modulbasert
videreutdanningstilbud for
skoleledere om skolemiljø,
mobbing og andre krenkelser

Få kunnskap og ferdigheter som støtter deg som leder i arbeidet med å skape et trygt og godt skolemiljø.

Tilbudet er for rektorer og skoleledere som har gjennomført rektorutdanning eller tilsvarende utdanning.

Studiet tilbys høsten 2018 ved NLA Høgskolen, Universitetet i Stavanger og OsloMet.

Søknadsfrist er 15. mai

Les mer om tilbudet og hvordan du kan søke på udir.no/rektorutdanning

Hovedsaken

SKOLESKYTING I USA

Aldri mer

– kampen for trygge skoler

17 kors er pyntet med blomsterkranser, bilder, minneord og bamser, som en påminnelse om hva som skjedde den 14. februar. Da drepte den tidligere eleven Nikolas Cruz 14 elever og tre ansatte ved Marjory Stoneman Douglas High School i Parkland i Florida.

Never Again-bevegelsen har vind i seilene. De unge aktivistene krever at politikerne forhindrer at massakrer som den ved Stoneman Douglas High School i februar skjer igjen.

TEKST OG FOTO Hans Skjong

Parkland, Florida. Det hersker fortsatt en lavmælt og melankolsk stemning i gatene som omkranser Marjory Stoneman Douglas High School. Selv om det er over tre uker siden skolen mistet 14 elever og tre ansatte da den tidligere eleven Nikolas Cruz gjennomførte massakren, er politi- og medieoppbudet fortsatt stort da Utdanning besøker skolen og byen hvor ugjerningen fant sted.

17 kors er pyntet med blomsterkranser, bilder, minneord og bamser, som en påminnelse om hva som skjedde den 14. februar. Men like iøynefallende er de mange protestplakatene elever har laget: «Elsk barn, ikke våpen». «Vi er kanskje unge, men stemmene våre er sterke».

Onsdag 7. mars er den første dagen med full skoledag ved Stoneman Douglas High School. Politiet passer på når foreldre kommer for å hente barna sine, mens andre elever trasker hjemover eller ruller hjem på to eller fire hjul.

Caspen Becher og Aditi Gopal er elever ved sko-

len. Utdanning møter dem når de er på vei hjem fra endt undervisning.

– Hvordan er det å være tilbake på skolen?

– Det er anspent, sier Gopal til Utdanning.

Hun sier det er rart å gå i gangene og se at medelever ikke lenger er blant dem.

– Man går rundt og tenker at den og den eleven er her. Men de er jo ikke det, sier Gopal.

Becher hadde en alvorlig reaksjon da hun var på skolen onsdag.

– Jeg fikk et panikkanfall av å være her igjen. Jeg trodde at Nikolas Cruz var på skolen igjen, sier Becher.

Scott Davidson står ved det store blomsterhaget ved skolen. Davidson utformet i sin tid steinen som står ved skolen med skolens navn hugget inn, og han er trener for et fotballag i byen Coral Springs, der flere av spillerne er elever ved Stoneman Douglas High School.

Han sier stemningen i byen er dyster.

Elever ved Westglades ungdomsskoles «Junior Reserve Officers Training Club (JROTC)» marsjerer i Parkland. Elevene lærer blant annet grunnleggende militære ferdigheter. Massedrapsmannen Nikolas Cruz var med i JROTC i Parkland.

Flere elever ved Marjory Stoneman Douglas High School går med T-skjorter med skolens navn, eller T-skjorter som viser støtte til ofrene i massakren. Liam Kernan går med en slik T-skjorte, med navnene til de 17 ofrene.

– Alle i byen kjenner noen som går på skolen, sier han til Utdanning.

Han sier at to av jentene på laget spilte kamp ikke lenge etter skytingen.

– Jeg tror det var bra for dem å tenke på noe annet, sier Davidson, og snur seg mot de mange minnekortene og plakatene som pårørende og elever har lagt ned ved steinen han har utformet.

Aldri mer

Stoneman Douglas High. Columbine. Sandy Hook. En gang anonyme navn på noen av de om lag 130.000 skolene i USA, nå symboler på skolemassakrer og skoleskytinger som gang på gang har rammet elever og skoleansatte.

Debatten raser som vanlig igjen, der frontene mellom våpenelskende, konservative amerika-

nere og liberale, ofte mer urbane amerikanere, er like steile som alltid.

Men er det en anti-skytegevær-vind i emning i landet med den grunnlovsfestede retten til å bære skytegevær? «Never Again»-bevegelsen har vind i seilene, og kommentatorer har skrytt av elevene for deres velartikulerte og kloke innlegg. Bevegelsen ble startet av overlevende elever fra Marjory Stoneman Douglas High School i dagene etter at skoleskytingen fant sted. Elever fra skolen har deltatt i alle de store politikk- og nyhetsprogrammene på TV-kanaler som CNN, CBS News og NBC. De har i beste sendetid krevd at landets politikere en gang for alle gjør sitt for å hindre at forstyrrede unge mennesker dreper elever og lærere, ofte med militærklassifiserte skytegevær.

24. mars gikk rundt en halv million mennesker i gatene i hovedstaden Washington DC for å vise

politikernes at de mener alvor. De krevde blant annet strengere våpenlover og bedre bakgrunns sjekk av folk som vil kjøpe våpen.

Emmy Gonzalez var en av elevene som talte fra scenen. Hun overlevde skoleskytingen ved Stoneman Douglas High School.

– På litt over seks minutter ble 17 av vennene våre revet bort fra oss, 15 ble såret, og alle – absolutt alle i Douglas-miljøet – ble for alltid forandret, sa Gonzalez fra talerstolen. Det skriver magasinet Time på sine nettsider. Hun talte i to minutter, før hun var stille i over fire minutter. Slik markerte hun de litt over seks minuttene det tok for Cruz å utføre massakren.

– Never Again-bevegelsen kan få et enormt gjennomslag i debatten om våpenkontroll, sier Gregory Koger til Utdanning.

Han er professor i statsvitenskap ved Univer- ➤

Området rundt Marjory Stoneman Douglas High School er dekket med flere titalls plakater. Elever ved skolen og andre skoler i Florida skriver klart hva de mener om våpenpolitikk.

sity of Miami, med våpenlovgivning som et av sine spesialfelt.

Han sier unge amerikanere i liten grad har pleid å være politisk aktive og stemme i valg, men at denne saken kan få unge til å stemme ved mellomvalget i november, og slik tuppe ut våpenvennlige republikanere til fordel for mer våpenrestriktive demokrater.

Innstramming i Florida

Unge amerikanere, foreldre og mange andre grupper krever altså at politikerne strammer inn våpenlovene. Men amerikansk lovgivning er todelt. Den føderale grunnloven sikrer amerikaneres rett til å bære våpen, men hver av de femti statene står fritt til å vedta lovendringer som gjør det vanskeligere eller lettere å skaffe seg våpen.

Liberala kyststater som California og Connecticut har de mest restriktive våpenlovene, mens det er enklere å skaffe seg våpen i innlandsstater i Midtvesten og i sørstatene. Det viser en nasjonal oversikt laget av avisen The Washington Post i fjor. Avisen så på sju lover som blant annet dreiet seg om bakgrunnssjekk av våpenkjøperen, mulighet til å kjøpe militæraktige automatvåpen og hvorvidt voldsdømte personer kunne kjøpe våpen.

Florida var en av de mer våpenliberale statene ifølge avisens oversikt, men i mars endret dette seg. Da vedtok delstatens lovgivende forsamling «The Marjory Stoneman Douglas High School Public Safety Act» som en reaksjon på massakren ved skolen i februar.

Den nye loven hever aldersgrensen for å kjøpe våpen som rifler og hagler fra 18 til 21 år, og våpen-

kjøpere må vente i tre dager fra de kjøper skytevåpenet før de får det i hende. Politikerne bevilget også 3,1 milliarder kroner til sikkerhetstiltak på skolene og til å styrke den psykiske helsetjenesten for elever.

Mange av foreldrene til ofrene ved Stoneman Douglas High School oppfordret politikerne til å vedta loven. De mente den i hvert fall var et lite skritt i riktig retning. Loven er imidlertid også kontroversiell.

Skuffet over politikerne

Flertallet i delstatskongressen stemte nemlig nei til å forby halvautomatiske våpen som AR-15, som Cruz brukte i massakren 14. februar, men valgte i stedet å forby såkalte «bump stocks»; en mekanisk innretning som i praksis gjør halvautomatiske våpen om til helautomatiske våpen.

De tidligere omtalte elevene Caspen Becher og Aditi Gopal er svært skuffet over politikerne.

– Det er ingen logisk grunn til at privatpersoner skal eie slike våpen, sier Becher.

Han mener politikerne skyver den grunnlovsfestede retten å bære våpen foran seg i slike vedtak.

– Hva med friheten til å kunne bevege seg fritt, og ikke være redd for at slikt skal skje, sier Becher.

To av deres medelever ved skolen, Alanna O'Connell og Maddie Colombo, synes begge det er bra at aldersgrensen for å kjøpe rifler og automatvåpen heves til 21 år i Florida. O'Connell påpeker paradokset ved våpenlovene i Florida, som inntil nylig var gjeldende.

– Du måtte være 21 år for å kjøpe alkohol, men du kunne allikevel som 18-åring kjøpe en AR-15. Det gir ikke mening, sier O'Connell.

Begge er tilhengere av at det skal settes av midler til psykiske helsetiltak, men de mener også at skoler og helsevesenet bør være oppmerksomme på tegn på dyssosial atferd.

– Det er mange som sliter psykisk, har depresjon eller angstanfall, men de bestemmer seg ikke for å skyte elever, sier Colombo.

Bedre oppfølging av slike elever står også på agendaen til Anna Fusco, president i Broward Teacher's Union (BTU), i Broward County, fylket som Marjory Stoneman Douglas High School ligger i. BTU er tilknyttet Florida Education Association, American Federation of Teachers, National Education Association og fellesorganisasjonen AFL-CIO.

Hun sier lærere som oppdager elever med unormal og avvikende adferd, må bli lyttet til og at sosialarbeidere og skolemyndigheter må følge opp hvis lærere varsler om slike elever.

– Nikolas Cruz' oppvekst skal ha vært preget av avvikende adferd og voldelige episoder, men det ble ikke tatt godt nok hånd om av systemet, sier Fusco.

Våpen til de ansatte

Den kanskje mest kontroversielle delen av den nye loven dreier seg om å bevæpne ansatte ved skoler i Florida. Disse skal ikke være lærere med undervisning som primæroppgave, men andre ansatte ved skolen som utfører service- og/eller sosialfunksjoner for elevene.

Organisasjoner som NAACP, som kjemper for afro-amerikaneres rettigheter, mener loven om å bevæpne ansatte kan medføre en økt fare for svarte elever. De viser til de mange tilfellene der ubevæpnede, svarte tenåringer har blitt skutt og drept av politiet eller andre sikkerhetsmyndigheter.

Også elevene ved Stoneman Douglas High School er motstandere av å bevæpne ansatte.

Ei av disse er Leena Al-Hraki.

– Det blir i grunn bare å legge til rette for mer vold i skolen. Jeg ser ikke hvorfor man skal bekjempe skytevåpen med flere skytevåpen, sier hun.

Hun kjente fire av elevene som ble drept den 14. februar.

– Det er fortsatt vanskelig å forstå at de er borte, sier Al-Hraki.

President Fusco i den lokale lærerorganisasjonen Broward Teachers Union (BTU) er sterkt uenig i at ansatte ved skoler kan bevæpnes.

– Når det fortsatt er mulig å få tak i halvautomatiske skytevåpen som AR-15, kan det vel være en fordel at noen kan beskytte elever og ansatte?

– Det bør heller være politiet eller andre sikkerhetsmyndigheter som sørger for sikkerheten på skolene, sier Fusco.

Hun mener disse bør patruljere rundt skolen, slik at ingen uvedkommende kommer seg inn. Hun trekker frem et eksempel på et sted hun personlig følger seg trygg.

– Da jeg nylig var i senatet i Tallahassee (delstatshovedstaden, *journ.anm.*), måtte alle gå gjennom en metalldetektor ved inngangen, og

Caspen Becher (til venstre) og Aditi Gopal er elever ved Marjory Douglas High School. Gopal sier det er rart å være tilbake på skolen igjen. – Man går rundt og tenker at den og den eleven er her. Men de er jo ikke det, sier Gopal.

President Anna Fusco i Broward Teachers Union sier fagforeningen er sterkt uenig at ansatte ved skoler kan bevæpnes.

sikkerhetsvakter sørget for å sjekke alle. Ingen andre inne i senatet får gå med våpen, så når jeg er der inne, føler jeg meg hundre prosent trygg, sier Fusco.

Hun mener dette er overførbart til skolene, og at ingen ansatte burde gå rundt med skytevåpen der.

Anna Fusco mener også at timeantallet i våpentreningen for de ansatte som skal bære våpen, er altfor lavt, og hun mener det bør være sikkerhetspersonell med langt mer erfaring som skal stå for sikkerheten.

«Hvorfor gjorde de ikke mer?»

Fusco sier at foreldre til elever ved Stoneman Douglas High har spurt hvorfor lærerne ikke gjorde enda mer for å beskytte elevene mot Nikolas Cruz.

- Forestill deg hva slags tilbakemeldinger ansatte ville fått hvis de hadde våpen, men ikke brukte dem, eller ikke rakk å bruke dem. Det ville fått konsekvenser, sier Fusco.

Hun minner om de mange lærerne som har mistet livet når de har prøvd å beskytte elever, for eksempel mens de har forsøkt å sikre døren inn til klasserommet.

- Vi skal lage læreplaner for elevene, ikke gå rundt med våpen, sier hun.

- *Hvordan påvirker den potensielle trusselen om skoleskyting hverdagen til lærerne og elever?*

Fusco trekker her frem et ferskt eksempel fra en skole i fylket hennes.

- Sikkerhetsansatte oppdaget at noen hadde tatt med et skytevåpen på skolen. Det førte til at to skoler gikk i «lockdown», det vil si at lærere og elever måtte gjemme seg til situasjonen var avklart. Slikt stopper læringsprosessen, og det gir elever traumer, sier Fusco.

– Fornuftig valg med våpen i skolen

Men den nye loven som tillater bevæpning av skoleansatte, har altså stor politisk støtte, noe både flertallet i delstatssenatet og Representantenes hus i Florida viste. Republikanske politikere som Ralph Massullo i Florida mener forslaget om å bevæpne ansatte er fornuftig.

«Vi krever ikke at lærere skal være bevæpnet; vi gir folk som jobber i skolen muligheten til å være bevæpnet», sa han i debatten i Representantenes hus i Florida, ifølge nyhetsnettstedet Florida Politics.

Den republikanske guvernøren Rick Scott er motstander av å bevæpne ansatte, men vedtok til slutt loven.

En som ikke er motstander av verken skytevåpen eller bevæpning av ansatte ved skoler, er Moti Adika. Adika, opprinnelig fra Israel, er innehaver av våpenbutikken Masa Firearms som ligger noen kilometer fra Stoneman Douglas High School.

- Det vi trenger nå, er tiltak som reduserer risikoen for at så mange personer blir drept ved neste skoleskyting. Hvis fotballtreneren Aaron Feis (som ble drept da han forsøkte å beskytte elevene journ. anm.) hadde hatt et skytevåpen, tror jeg ikke 17 personer ville blitt drept, sier Adika.

I fjor fikk Adika besøk av en 18-åring ved navn Nikolas Cruz som ønsket å kjøpe det halvautomatiske skytevåpenet AR-15. Adika nektet Cruz å kjøpe våpenet og viste til butikkens regel om å bare selge våpen til folk som er 21 år og eldre.

Cruz fikk kjøpt et AR-15 i en annen våpenbutikk noen kilometer unna kort tid etter, forteller Adika. Den andre butikken solgte til alle over 18 år – slik de rettmessig kunne i henhold til loven som gjaldt da. 14. februar brukte altså Cruz dette våpenet til å drepe 17 personer på Marjory Stoneman Douglas High School.

Virket normal

Adika sier Cruz virket som en høflig, normal ung mann da han var innom butikken i fjor.

- Så du kunne ikke se noen varselstegn eller nervøse trekk eller lignende?

- Nei. Men han ble misfornøyd da han skjønnte at han ikke fikk kjøpt våpenet hos meg, sier Adika.

Han mener tenåringer ikke er modne nok til å eie og bruke skytevåpen, og Adika innførte dermed en 21-årsregel helt fra da han åpnet butikken i 2011, og var slik sett forut for Floridas politikere. Moti Adika er derimot enig i politikernes beslut-

Moti Adika her med en AR-15, er innehaver av våpenbutikken Masa Firearms. Han er for bevæpning av skoleansatte.

- Det vi trenger nå, er tiltak som reduserer risikoen for at så mange personer blir drept ved neste skoleskyting, sier Adika.

Jay Hamm tilbyr elevene støtte med sine terapihunder Chibby Choo (liggende) og K-poppy (i Hamms hender). Han sier mange elever har sagt at hundene har vært til stor hjelp for dem.

ning om fortsatt å tillate salg av militære skytevåpen som AR-15. Never Again-bevegelsen og andre våpenmotstandere har etterlyst et forbud mot slike skytevåpen.

– For mange virker det underlig at privatpersoner skal eie slike militære skytevåpen. Hvorfor kan ikke folk bare bruke jaktrifler eller pistoler hvis de for eksempel vil ha beskyttelse eller være aktive i skytterlag?

– Skytevåpen som AR-15 er et godt våpen som gir stor glede for dem som blant annet bruker det til å skyte på blinker. Jeg syns grunnlaget for spørsmålet blir feil. I USA står det i grunnloven at man kan bære våpen, sier Adika, og bruker en analogi:

– Hvorfor vil man kjøpe en Fiat og kjøre i 70 km/t når man kan kjøpe en Porsche og kjøre i 150 km/t? Hvis Porsche-sjåføren krasjer i fylla, vil det kunne gjøre mye større skade enn Fiaten, men det er ingen som snakker om at vi skal forby Porscher eller stiller spørsmål ved hvorfor folk vil ha dem, sier Adika. Han legger til at det store flertallet av folk som eier våpen som AR-15, bruker det på fredelig vis.

Han trekker også frem at det er flere typer våpen som kan være svært dødelige.

– Grovkalibrete hagler kan for eksempel drepe rundt tre mennesker per skudd, sier Adika, og legger til at han mener det viktig at det blir enda grundigere bakgrunnssjekk av folk som skal kjøpe skytevåpen.

Den vonde samtalen

Tilbake ved Stoneman Douglas High School står de erkeamerikanske, gule skolebussene klare til å kjøre hjem elever fra skolen etter endt skoledag.

Anthony Gonzalez er brannmann i Coral Springs, og har de siste ukene vært til stede ved skolen og tilbudt støtte til elevene.

Datteren hans var kjæreste med Joaquin Oliver, ett av de 17 ofrene i massakren. Datteren overlevde.

– Han var en fin, kjærlig ung mann, sier Gonzalez.

– Hvordan snakker man med datteren sin om noe slikt?

– Det er vanskelig. Av og til er det beste man kan gjøre å være til stede for noen, og gi dem en klem når de trenger det, sier Gonzalez.

Med nærmere 3200 elever er skolen etter norske forhold gigantisk. Til tross for dette, kjenner nesten alle Utdanning snakker med ett eller flere av ofrene. De satt bak dem i spansktime, de var venninnen, kompisen, kjæresten eller lagkammeraten.

Hele lokalsamfunnet og alle organisasjonene har trådt til de siste ukene, forteller Jay Hamm.

Han står utenfor skolen med såkalte terapihunder som elever kan klappe og kose med når skoledagen er over. Flere elever kommer bort til

Hamm der han står med sine to firbeinte venner Chibby Choo og K-poppy. Han sier mange elever har sagt at hundene har vært til stor hjelp for dem.

– Vi vet at når det er sorg, trengs det medfølelse. Jeg og andre grupper og organisasjoner vil gi elevene den medfølelsen, sier Hamm.

Sikkerhetsindustrien

Retten til å bære skytevåpen er grunnlovsfestet i USA. Selv om delstatspolitikere vedtar lover som gjør det vanskeligere å skaffe våpen, er det fortsatt om lag 300 millioner skytevåpen i omløp. Som et svar på potensielle nye skoleskytinger har det vokst frem en hel industri som lager sikkerhetsprodukter til bruk i skoler. Skoleeiere kan investere i skuddsikre, igloaktige beskyttelsesrom som elever og lærere kan rømme inn i hvis skolen blir angrepet. Foreldre kan også kjøpe skuddsikre innleggsplater som barna kan ha i ryggsekken.

Et selskap som lager slike plater, er Applied Fiber Concepts, som holder til i Miami i Florida. Siden starten for tre år siden har selskapet laget skuddsikre innleggsplater og produkter for militæret og politiet. Nylig begynte selskapet å selge slike plater til ryggsekkprodusenter som selger disse til foreldre som vil ha en ekstra beskyttelse ved en skoleskyting.

Innleggsplatene tåler skudd fra håndvåpen og revolvere, men ikke fra rifler og halv- og helautomatiske våpen som AR-15, forteller daglig leder Alex Cejas til Utdanning.

Han sier det har vært et oppsving i salget av innleggsplatene etter skoleskytingen på Stoneman Douglas High School, og han anslår at de har solgt rundt 150 plater de siste ukene.

Han sier det ofte er besteforeldre som kjøper innleggsplatene til barnebarna.

– Mange foreldre vil ikke anerkjenne at virkeligheten er blitt slik den er blitt, sier Cejas.

Begge Cejas' døtre går med en skuddsikker innleggsplate i sekken.

Brannmann Anthony Gonzalez har de siste ukene tilbudt støtte til elevene ved skolen. Datteren hans var kjæreste med Joaquin Oliver, ett av de 17 ofrene i massakren. Datteren overlevde. – Han var en fin, kjærlig ung mann, sier Gonzalez.

>

Selskapet Applied Fiber Concepts lager skuddsikre innleggsplater som elever kan ha i ryggsekken. Daglig leder Alex Cejas sier det ofte er besteforeldrene som kjøper innleggsplatene til barnebarna.

– Mange foreldrene vil ikke anerkjenne at virkeligheten er blitt slik den er blitt, sier Cejas.

– I hvilken grad øker det trygghetsfølelsen din å vite at de går rundt med platen i sekken?

– Dette er et uheldig aspekt ved dagens samfunn, men jeg ser mest på slike plater som et sikkerhetsverktøy, litt som at du bruker hjelm hvis du sykler eller kjører motorsykkel. Du håper at du aldri kommer til å ha bruk for hjelmen, på samme måte som du håper innleggsplaten aldri blir nødvendig. Det er uheldig at samfunnet er blitt sånn, men det er nå en gang slik virkeligheten er blitt, sier Cejas.

I bevilgningene som følger med den nye loven i Florida, ligger det inne 764 millioner kroner til sikkerhetstiltak som metaldetektorer, skuddsikkert glass, ståldører og oppgradering av låser.

President i lærerlaget i Broward fylke, Anna Fusco, hilser sikkerhetstiltak som skuddsikre innleggsplater velkommen.

– Alt som er skuddsikkert er bra, men vi har 256 skoler i fylket. Det spørs om det er nok penger til å kjøpe inn slikt utstyr til alle skolene. Jeg mener at politikerne heller burde forby skytevåpen som AR-15, sier Fusco.

Veien videre

De politiske frontene i våpendebatten er svært steile, noe David Hogg, en av de mest fremtredende stemmene i Never Again-bevegelsen, siktet til i et innlegg på nettsamfunnet Twitter den 12. mars:

«Kan vi vennligst ikke debattere dette som demokrater og republikanere, men som amerikanere? Hvis du ser noen du er uenig med i kommentarfeltet, ikke angrip dem – snakk med dem. Det gjelder meg også. Vi må jobbe sammen for å redde fremtiden vår», skrev Hogg.

Mange aviskommentatorer har pekt på våpenlobbyorganisasjonen National Rifle Association (NRA) som den desidert største bremsklossen når politikere ønsker å vedta strengere våpenlover. I presidentvalget i 2016 brukte NRA nesten 90 millioner kroner på å støtte den våpenvennlige republikanske kandidaten Donald Trump, og rundt 150 millioner kroner på å motarbeide den mer våpenrestriktive kandidaten for Demokratene, Hillary Clinton.

Voldsforsker Ragnhild Bjørnebekk ved Politihøgskolen har fulgt debatten om skoleskytinger tett.

Så tykk må innleggsplaten være for at den skal tåle skudd fra automatvåpen som AR-15. – Slike plater er ganske tunge og upraktiske å bære rundt i en skolesekk, sier Alex Cejas.

24. mars ble det holdt til sammen rundt 800 demonstrasjoner for strengere våpenlover i USA. Demonstrasjonen i hovedstaden Washington DC samlet anslagsvis en halv million mennesker.

FOTO HARALD F. WOLLEBÆK

– Man kommer ikke utenom våpenlobbyen. De er vanskelige å bekjempe. Gang på gang har debatten om strengere våpenlover blitt tatt opp, men så faller debatten litt sammen igjen etter en stund, sier Bjørnebekk.

Professor Gregory Koger ved Universitetet i Miami sier NRAs finansiering ikke utgjør en så stor andel av politikernes totale kampanjebidrag.

– Men NRA har svært engasjerte medlemmer som aktivt kontakter politikere og lar sin stemme bli hørt, sier Koger.

Han mener også at Never Again-bevegelsen kan påvirke debatten videre og bidra til endringer i politikernes holdninger.

Unge amerikanere kjøper også langt færre våpen enn sine foreldre og besteforeldre, viser tall fra våpenbransjen.

– Det er et generasjonsskifte på gang i synet på våpen. Skytevåpen har i ganske stor grad vært mest utbredt i rurale strøk, og USA har i likhet med andre land fått en mer og mer urban befolkning, sier Koger.

Han tror også politikernes pengebidrag fra våpenlobbyen med tiden kan bli mer kontroversielt.

– På sikt kan bidrag fra NRA og andre våpenlobbyorganisasjoner bli «giftige bidrag». Det skjedde med politikere som før i tiden mottok bidrag fra tobakksindustrien – politikerne ble indirekte assosiert med kreft og lungesykdommer. Det vil trolig ikke være så populært å bli koblet til skoleskytinger heller, sier Koger.

Så gjenstår det å se om Never Again-bevegelsen lykkes i å få gjennomslag hos politikerne. Fagforeningsleder Anna Fusco har stor tro på Never Again-bevegelsen. Hun mener de utgjør en positiv faktor i den offentlige samtalen om skytevåpen.

– De hever bevisstheten om saken, sier Fusco, og legger til:

– De er fantastiske.

> Utdanning har vært i kontakt med National Rifle Association og republikanske og demokratiske delstatssenatorer, men har så langt ikke fått svar på henvendelsene.

Voldsforsker:

– Faren er liten i Norge

– Det er lite sannsynlig at en skoleskyting skal finne sted her i landet, mener Ragnhild Bjørnebekk, voldsforsker ved Politihøgskolen.

Selv om ungdomsvold generelt i Norge har gått ned de siste tiårene, har det blant annet de siste par årene vært flere voldsepisoder i skolen, særlig i Oslo. Og det har vært elever som har ringt til skoler og truet med skoleskytinger, blant annet i Steinkjer i august i fjor. Men Ragnhild Bjørnebekk sier at voldsnivået generelt i Norge er lavt.

– Vi ser også lite bruk av skytevåpen i voldshandlinger, og vi har et mer gjennomskiktig samfunn enn USA. Det er gode skolemiljøer i Norge og godt samarbeid mellom de ulike instansene. Velferdssamfunnet har også gode måter å identifisere familier som sliter og gi disse hjelp, sier Bjørnebekk til Utdanning.

Hun tilføyer at undervisningspersonell i Norge ikke må være redde for å si ifra til skoleledere eller andre instanser hvis de oppdager dyssosial adferd hos elever.

Hun legger til at familievernet og det psykiske helsetilbudet i USA i mye større grad varierer fra stat til stat, og at familier og tenåringer som kan komme i fare for å utføre slike voldshandlinger, i mindre grad fanges opp av systemet.

Hun sier at amerikansk forskning viser at skoleskytinger oftest skjer i områder med middelklassedemografi.

– I fattigere områder skjer det oftere at enkeltelever skyter andre enkeltelever i hevnoppgjør, sier hun.

«Eg elsker å lære, men hatar å bli undervist.»

Winston Churchill (1874–1965), britisk politiker, offiser og forfatter

Høyere utdanning

Norske studenter blant dem som jobber mest ved siden av studiene

Norge er blant landene i Europa der studenter jobber mest, viser en europeisk undersøkelse.

To av tre norske studenter, eller 66,6 prosent, jobber ved siden av studiene. Det er mer enn studenter jobber i både Danmark, Sverige og Finland, skriver Khrono. De eneste som jobber mer, er islandske studenter (68,2 prosent).

Det viser tall fra den internasjonale europeiske undersøkelsen Eurostudent, der studenter fra 28 land deltar. I snitt jobber over halvparten av de europeiske studentene ved siden av studiene på tider der de egentlig har forelesninger. I snitt bruker de som jobber mellom fem og tjue timer i uken på betalt jobb ved siden av studiene.

I rapporten trekkes Norge fram, sammen med Island, Slovakia, Tsjekkia og Estland, som et av landene hvor flest studenter jobber. Den viser også at jo eldre studentene er, desto vanligere er

Mange norske studenter jobber deltid ved siden av studiene.

ILL. FOTO FRANK MAY/NTB SCANPIX

det at de har betalt arbeid ved siden av studiene.

Leder av Norsk studentorganisasjon (NSO), Mats J. Beldo, sier til Khrono at studiefinansieringen er for lav: – Vi har ikke råd til å være heltidsstudenter, sier han.

Studenter i Norge får 108.250 kroner per studieår i basisstøtte. ©NTB

Skolebygg

Solcellene ved Brynseng skole produserer bra med strøm.

FOTO KJETIL REE WIKIMEDIA COMMONS.

Skole produserer strøm

I februar produserte Brynseng skole i Oslo strøm som dekket 120 av de 180 kilowattimane skolen treng i løpet av ein dag. Miljørådgjevar i Undervisningsbygg i Oslo, Bodil Motzke, seier at dei er overraska over kor mykje strøm solcellene i fasaden yter. De heng loddrett og blir ikkje dekket av snøen.

– Anlegget har levert mykje betre enn vi trudde det ville gjere vinterstid, seier ho til Teknisk Ukeblad.

Solcellene produserer strøm til lys og anna elektrisitet i bygget. Skulen sto klar til skolestart i fjor haust og har plass til 840 elevar. Nå utlyser Utdanningsbygg i Oslo eit prosjekt for å få forslag til kva de skal gjere med straumen som vert produsert om sommeren.

– Forhåpentleg har nokon ein idé om korleis vi får nytta den energien, seier Motzke.

Språk

Departementet vil ha fleire sørsamiske og lulesamiske lærarar

– De siste ti årene har talet på elevar som ønsker å lære seg lulesamisk auka, og det vil auke framover.

For å sikre nok lærarar som kan undervise i dei samiske språka, styrker regjeringa no satsinga på lærarar i sørsamisk og lulesamisk med 2,5 millionar kroner, uttaler kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner(H) i ei pressemelding frå Kunnskapsdepartementet.

I løpet av dei neste ti åra er det naudsynt å utdanne fleire lærarar i både lulesamisk og sørsamisk. Skjer ikkje dette, er det fare for at elevane ikkje får oppfylt sin rett til samisk opplæring. Samiske elevar har rett til opplæring i samisk. Dei samiske språka er rekna som truga, og situasjonen er særleg kritisk for lulesamisk og sørsamisk.

Samiske elevar har rett til opplæring i samisk. Dei samiske språka er rekna som truga, og stoda er særleg kritisk for lulesamisk og sørsamisk.

ILL. FOTO FRÅ ARKIVET ERIK M. SUNDT

Nye skoler

14 godkjente private skuler i 2018

14 private skoler er godkjente til å starte opp hausten 2018 av dei 37 som søkte i fjor, melder Utdanningsdirektoratet i ei pressemelding. Ein skule har trekt søknaden, og ein søknad, frå Stiftelsen Den muslimske Grunnskole, er enno under handsaming. Skulane er Feiring videregående skole AS, Wang Ung Follo AS, Wang Ung Jessheim AS, Elvebyen ungdomsskole AS, Haldde Montessori-skole Sa, Odal'n Montessoriskole SA, Havbruksakademiet AS, Størjord Montessoriskole AS, The Explorers AS, Fagerenget Montessoriskole Sa, Helgadal Montessori Sa, Rennebu Enspire skole AS, Oasen skole Vennesla AS, Wang Ung Sandefjord AS.

● Storbritannia

Læreren Andria Zafirakou jubler over The Global Teacher Prize under en seremoni i Dubai, De forenede arabiske emirater, 18. mars.

FOTO JON GAMBRELL, AP / NTB SCANPIX

Verdens beste lærer hilser elevene på 35 språk

18. mars mottok Andria Zafirakou The Global Teacher Prize, melder den sveitsiske avisen Tages-Anzeiger i nettutgaven sin. Zafirakou jobber ved Alperton Community School nord i London i en fattig bydel med mange innvandrere. Området har en av landets høyeste mordrater, og engelsk er ofte annetspråk i hjemmene. Hun har lært seg litt av de fleste av de 35 språkene som snakkes av skolens elever, slik at hun kan kommunisere bedre med elevene og deres foreldre. Zafirakou, som underviser i kunst og tekstil, var blant de ti finalistene i konkurransen med i alt 30000 lærere påmeldt.

Prisen på én million dollar utbetales over ti år. Betingelsen for å motta den er at hun fortsetter å undervise i minimum fem år.

Zafirakou har startet lærerhjelp på skolen til elevene om ettermiddagene og i helgene. Hun har også samarbeidet med politiet og studenter om å beskytte elevene utenfor skolen. En bokseklubb har hun også satt i gang for å holde elevene vekk fra gatene etter skoletid og hjelpe dem i å tilegne seg selvtillit og selvforsvar, ifølge nyhetskanalen Sky News.

Det er første gang en lærer fra Storbritannia

vinner prisen. Blant de første til å gratulere henne var Dubais hersker Sheikh Mohammed bin Rashid Al Maktoum og den britiske statsministeren Theresa May.

● Bulgaria

20 prosent av barna går ikke i barnehager

43,7 prosent av barna i Bulgaria trues av fattigdom og sosial segregering, ifølge Eurostat-data.

FOTO WWW.BDMUNDO.COM WIKIM COMMONS

● Tyskland

Strid rundt vegansk barnehage

I august åpner Mokita barnehage i Frankfurt. Det blir en barnehage der menyen ikke inneholder kjøtt, egg eller melkeprodukter. For dette har institusjonen imidlertid fått sterk kritikk både fra byens politikere og ernærings eksperter, skriver den tyske utgaven av nettavisen The Local.

Myndighetene i Frankfurt gir barnehagen tillatelse til å drive, men har meldt at de vil holde den under oppsyn. De 40 Mokita-barna blir del av et forskningsprosjekt som skal gi mer kunnskap om vegansk kost for barn. Ungene skal til jevnlig medisinsk kontroll, og hvis noe uvanlig oppdages, vil byens myndigheter ta grep.

En ny barnehage i Frankfurt har bare vegansk kost på menyen. Det har satt sinnene i kok.

ILL.FOTO KJERSTI MOSBAKK

Hverken politikk eller institusjoner dekker behovene til familier og barn i Bulgaria, melder det nasjonale nyhetsbyrået BTA.

Dødeligheten for barn under ett år er høyere enn EU-gjennomsnittet. 43,7 prosent av barna i landet trues av fattigdom og sosial segregering, ifølge Eurostat-data. Mer enn 25 prosent av alle barn under fem år er blodfattige. Ett av fem barn går ikke i offentlige barnehager.

Over 60 prosent av rom-barna går ikke i barnehage. Statistikken ble lagt fram under konferansen «Visjon for tidlig barndom i Bulgaria» i regi av ombudsmann Maya Manolova.

Mitt tips

● Hilde Bjarkøy

Barnehagelærer og støttepedagog

Driver bloggen «Språkhjertet» med tips til språktrening.

FOTO PRIVAT

Dette trenger du:
En tom pappeske, en eggekartong, teip/lim og hvite, røde og gule ark (eller andre farger).

Klipp hull til munnen i pappesken. Lim rødt ark på innsiden, så ligner det mer på en munn.

Lim rødt ark på utsiden av esken. Klipp til tenner av det hvite arket og lim det fast i gapet på monsteret.

Bokstavmonst

som sluker det meste

Språktrening blir gøy med monstermating.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Hilde Bjarkøy kan få hundrevis av tilbakemeldinger på språktipsene hun deler på bloggen sin, Språkhjertet. På gode dager har bloggen over tusen visninger.

– Jeg begynte å blogge fordi jeg savnet et sted hvor pedagoger kan dele ideer og tips med hverandre. Det er ikke alltid lett å komme på nye og motiverende aktiviteter. Da er det fint å kunne dele ideer, slik at man ikke trenger å finne på alt selv, sier Bjarkøy.

Hun er utdannet barnehagelærer med videreutdanning i spesialpedagogikk og jobber som støttepedagog i Larvik kommune. Her reiser hun rundt til barnehagene og hjelper barn med behov for språktrening.

– Jeg jobber med barn som strever litt ekstra med språk. Da er det viktig å gi dem oppgaver som er tilpasset deres nivå og som er motiverende, sier Bjarkøy.

– Mottoet er at språktrening er gøy. Hun håper

bloggen kan være en idébank for pedagoger som ønsker tips om språkutvikling og språkaktiviteter.

– Det som er gøy, vil barna gjøre mer av. Da blir de motiverte, og lærer bedre. Motivasjon er viktig for læring. Derfor forsøker jeg stadig å finne nye og morsomme språkaktiviteter. Det er viktig å bruke varierte oppgaver, ellers blir det kjedelig, sier Bjarkøy.

Kreativ med esker

Hun liker godt å bruke bokser og esker av ulike slag. Det var også utgangspunktet for bokstavmonsteret, et tips som ga flere hundre tilbakemeldinger da hun delte det på bloggen og Facebook. Både skole- og barnehagelærere tar kontakt for å høre mer om hvordan de kan bruke monsteret. Bjarkøy tar bilder underveis når hun lager ting og tar leseren gjennom prosessen steg for steg.

– Mye er veldig enkelt å lage. Ofte er det bare en eske, lim og papir som trengs, sier hun.

Har du et tips du vil dele med andre?
Send det til redaksjonen@utdanningsnytt.no.
Merk e-posten «Mitt tips».

Riv av to av eggeholderne i eggekartongen. Teip dem fast på toppen som øyne.

Klipp til gule prikker og pynt monsteret. Tegn eller lim på øyne.

Mat monsteret. Nå kan du øve på bokstaver, ord, tall, figurer eller andre ting sammen med barna.

FOTO HILDE BJARKØY

erret

Bokstavmonsteret bruker hun hyppig selv. Enkelt sagt handler det om å la barna få mate monsteret med forskjellige ting, for eksempel bokstaver.

– Det fine med bokstavmonsteret er at du kan variere hva du bruker det til. I utgangspunktet lagde jeg det som en motiverende aktivitet for å jobbe med bokstavlyder. Så fant jeg ut at det kan brukes til mye mer, som farger, tall, uttalelyder, rim – det er bare å være kreativ, sier Bjarkøy.

Spiser traktor og truser

Barna synes det er gøy å putte all verdens rare ting i munnen på monsteret. Det kan være leketraktorer og biler, eller bilder av sko og truser, hvis klær er temaet de jobber med.

– Monsteret er spennende fordi det har skarpe tenner. Og så er det gøy å snakke om alt det rare den spiser. Det er selvsagt artig at monsteret spiser traktorer og truser, sier Bjarkøy.

Dessuten kan hun lage monsteret i mange varianter.

– Jeg har laget hai for eksempel, og til jul mater vi julenissen, sier hun og ler.

Slik gjør du

Monsteret kan brukes med enkeltbarn, i grupper/språkgrupper, eller i samlingsstund.

Eldre barn kan få være med på å lage monsteret; klippe til esker, lage tenner og dekorere.

Bruk bilder eller gjenstander ut fra barnas behov. Hvis barna skal øve på uttale av bestemte språklyder, for eksempel K-lyd eller R-lyd, bruker du bilder med det. Hvis de øver på farger, bruk gjenstander eller bilder med ulike farger.

Legg forskjellige bilder eller gjenstander foran monsteret. Kan du mate monsteret med noe som begynner på A? Monsteret vil ha en skje, kan du putte skjeen i munnen på monsteret? Monsteret liker rød farge, kan du finne noe som er rødt?

Barna kan øve på forskjellige ting, for eksempel:

- bokstaver/bokstavlyder
- rimord
- førstelyder i ord
- ord innen ulike kategorier som klær, mat, dyr, leker, transport osv.
- tall/mengder
- beskrive ord/bilder av ord
- former, for eksempel trekant, sirkel, firkant
- farger
- uttale av ord/lyder
- språkforståelse

Lag aktuelle «monstre»: julenisse, påskehare, snømann. Bruk fantasien.

På bloggen sprakhjertet.com kan du lese om pedagogisk bruk av fluesmekker og flere andre tips fra Hilde Bjarkøy.

Voldtatt av medelev

Drømmen var å bli musiker, men hun ga opp. Det var umulig å gå inn på øvingsrommet der det som ikke skulle skje, hadde skjedd.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

FOTO Erik M. Sundt

Voldtektsmannen er dømt i to rettsinstanser. Ina ble trodd, men måtte slutte på skolen. Å gå der sammen med ham som hadde gjort det, ble for belastende.

– Til og med da han ble dømt første gang, fikk han fortsette på skolen, forteller Ina til Utdanning. Den første dommen ble anket og var dermed ikke rettskraftig.

19-åringen fremstår som sikker og har en mild, men fast stemme. Hun får profesjonell hjelp.

– Det trenger jeg. Mange går til psykolog, ikke bare jeg som har vært utsatt for overgrep. Det er bedre å få hjelp og komme seg videre. Rett etter at det skjedde, føltes alt mørkt. Sånn er det ikke lenger. Hendelsene forandret meg, men jeg har blitt bedre år for år.

Ina ble kjent med ham da hun var 15 år, gjennom ungdomsorkestret. Hun var den yngste i orkestret.

Da Ina begynte på videregående skole et sted i Akershus, gikk han der, på trinnet over. Begge gikk på musikklinja. De øvde sammen og hadde felles vennegjeng.

– Han pleide å si at jeg måtte øve mer. At jeg nok ikke

>

Tidligere trodde Ina (19) at hornet skulle bli hennes arbeidsredskap. Etter hendelsen sluttet hun i lang tid helt å øve.

kom til å bli musiker. Han bygget ikke akkurat opp selvilliten min.

Inas nye kjæreste var ikke så begeistret for at hun tilbrakte tid med denne gutten. Kontakten mellom de to varierte, men de øvde sammen, snakket sammen og holdt kontakt på ulike sosiale medier. Ina hadde slitt med spiseforstyrrelser. Hun mistet også sin far i denne perioden. Gutten visste om dette og fremsto som en støtte for henne. I dommen står det at han misbrakte den tilliten hun følte for ham.

Inas kjæresteforhold var viktig for henne, men denne andre gutten la press på henne for at hun heller burde velge ham. Han foreslo at de kunne ha sex mot at han ikke fortalte noe om kontakten deres til Inas kjæreste.

Ifølge dommen sier han at han håpet det ville bringe forholdet deres til et nytt nivå, hvis de hadde sex.

Tekstmeldinger viser at Ina vegrer seg og prøver å finne en annen utvei. Hun sier seg villig til å ha sex etter at han har truet med å si til kjæresten hennes at de har så mye kontakt. Hun prøver å trekke seg, og gråter blant annet i et møte med ham tidligere denne dagen tidlig i desember 2014. Han holder fast ved at hun har valget mellom å ha sex med ham, eller at han forteller alt til kjæresten hennes. Ina møter ham i ett av skolens øvingsrom samme dag.

Der inne tror ikke Ina at hun har noe annet valg. Ved å gjøre dette håper hun at han ikke skal ødelegge forholdet hennes til kjæresten. Hun lar seg presse til oralsex.

Juridisk er oralsex sidestilt med voldtekt.

Nye tekstmeldinger kommer samme dag, fra gutten: «Du ... Vi er ikke ferdige (...)»

Etter noen flere meldinger svarer Ina: «Hvordan finner du glede i å gjøre sånt med noen som overhodet ikke vil?» Svaret like etter er: «Nei vel, ta på streng. Buksa di skal av i morgen.»

Ina svarer. «Du sa du aldri ville voldta meg, men dette er verre»

«Nei. Er du gal er det ikke.»

«Det er det vel. Da kunne jeg i det minste gjort noe for å komme meg ut av det, men nå ... den eneste veien ut av dette er jo faen meg å dø».

Ina hadde håpet at én seksuell handling var nok. Hun ber gjentatte ganger om å slippe, men lar seg igjen presse. Neste morgen møtes de på øvingsrommet igjen. Han får henne til å trekke ned buksene. Når han ser at Ina har rispet lårene sine til blods, vil han at hun skal ta buksene på igjen. Et nytt overgrep, oralsex, skjer.

– Heldigvis skjønte moren min at noe var skjedd, jeg var så utenfor. Så jeg fortalte henne det. Vi anmeldte overgrepene. Jeg tør ikke tenke på hva som ville skjedd hvis vi ikke hadde gjort det. Kan hende hadde jeg latt meg presse over enda lengre tid. Jeg skjønte ikke da hvordan jeg skulle komme meg ut av det på egen hånd, forteller Ina.

– *Han ble ilagt besøksforbud. Overholdt han det?*

– Ja, men han gikk jo der, var i de samme gangene og de samme øvingsrommene. I tillegg spilte vi i samme ensemble. Det gikk dårlig. Jeg klarte ikke å øve, jeg klarte ikke alltid å gå fra en time til den neste. Det var så tungt. Fra skolen ble det meldt at de skulle gjøre det enkelt for meg, men det var jeg som måtte gå til et annet bygg enn de andre når jeg skulle øve, for eksempel.

Dagen etter at Ina hadde levert inn anmeldelsen, kom politiet på skolen, sperret av øvingsrommet og sikret tekniske spor. Gutten, som var 17 år og åtte måneder på dette tidspunktet, ble avhørt. Kristin, moren til Ina, trodde at skolen ville følge opp og skjerme datteren, som var 16 år og to måneder da.

– Gang på gang tenkte vi at nå må de utvise ham fra skolen. Allerede da politiet sa at dette er en sak, tenkte jeg at skolen måtte ta grep. I hvert fall da det ble tatt ut tiltale, men nei. Ikke engang da han ble dømt i mai, fikk det noen konsekvenser for ham på skolen.

Fortvilelsen var stor. Ina slet og hadde det tungt.

– Jeg følte meg så alene. Hvis loven ikke gir rom for å utvise en som er dømt for voldtekt av en medelev på skolen, hva skal da til? spør Kristin.

I mai 2015 blir han dømt for å ha voldtatt Ina to ganger. Dommen er på fire år, hvorav ett år er betinget. I tillegg blir han dømt til å betale Ina 200.000 kroner i erstatning. Han anker denne dommen.

Både Ina og moren er kritiske til oppfølgingen fra skolen.

– Jeg krevde ikke at han skulle slutte, men de burde unngått å putte oss sammen. Fikk jeg øye på ham, klarte jeg ikke å gå til timen. Jeg holdt på å miste karakterer i flere fag. Jeg opplevde at lærere unngikk meg eller vendte blikket bort da jeg kom. Én lærer viste forståelse, ellers følte jeg at det var jeg som var problemet, forteller Ina.

Moren tok flere ganger kontakt med skolen. Hun syntes skolen burde gjort mer for å skjerme og hjelpe datteren.

– Jeg måtte av og til hente henne når det hadde blitt for mye. Dialogen med skolen var vanskelig. Ina hadde det så tøft, og jeg ble fortvilet på hennes vegne.

– *Hva kunne skolen gjort annerledes?*

– Noen burde ha fulgt henne opp. Var hun til stede på skolen den første skoletimen, var det ingen som undret seg hvis hun ikke møtte opp i neste time. Som oftest hadde hun da gått og glemt seg. Jeg tror heller ikke skolens ansvarlige spurte seg selv hva de kunne gjøre for at hun skulle klare skoledagene, sier Kristin.

– *Ba de ansvarlige ved skolen om hjelp?*

– Ikke som jeg vet. Det burde ha vært noen som kom til skolen når sånne ting skjedde og hjalp dem

og sa hva som var lurt å gjøre. Her skjedde ting altfor seint. De mente blant annet at Ina skulle komme på møter og avgjøre ting. Det var ikke Ina som skulle ta affære, det var det skolen som skulle.

Skolen og miljøet Ina hørte til, var også påvirket av det som hadde skjedd.

– Det var masse rykter. Ikke alle trodde meg. Vel-dig private ting ble offentlige. Det var tøft å takle. Heldigvis har jeg noen gode venner som støtter meg. Men jeg hadde konstant hodepine, hadde det vondt og var trist.

Til sist meldte skoleledelsen at overgriperen ikke fikk begynne på skolen etter sommerferien. Men da var det for seint. Ina hadde gitt opp, bestemt seg for å skifte miljø og begynne på folkehøyskole. Ina skulle imidlertid beholde plassen ved den videregående skolen, i tilfelle hun ikke fant seg til rette på folkehøyskolen.

– Jeg fikk vite det av noen venninner at han fortsatt gikk der da høsten kom. I og med at jeg hadde begynt på folkehøyskole, lot de ham begynne. Da hadde jeg i realiteten ingen rettsmulighet.

Året på folkehøyskole ble bra etter hvert. Nå er Ina i gang med å ta opp fag fra videregående som privatist og jobber i en barnehage ved siden av.

– Det å være en som droppet ut av videregående, fører ofte til at folk tror jeg ikke gadd. Det er ikke alltid så greit å fortelle hvorfor.

Det var musiker hun skulle bli, men det har hun slått fra seg.

– Jeg har begynt å spille igjen og tar timer. Jeg har søkt studieplass til høsten på beredskap og krisehåndtering. Det er det jeg vil nå, så får jeg se om jeg kommer inn og hva jeg eventuelt tenker da.

Moren støtter Ina, uansett hva hun velger.

– Hun er så flink til å spille horn. Spillelæreren hun har i dag, sier det ikke er talentet det står på. Jeg er glad for at hun ser fremover og kan begynne å leve livet sitt. Rettsprosessen tok to og et halvt år av livet hennes, sier Kristin.

Dommen er i dag rettskraftig. Overgriperen ble også dømt i lagmannsretten. Straffeutmålingen ble redusert til samfunnsstraff på 420 timer fordi det hadde gått særdeles lang tid siden det straffbare forholdet fant sted. Den subsidiære fengselsstraffen ble satt til tre år. Erstatningssummen på 200.000 kroner ble opprettholdt, men er anket til Høyesterett.

Ina håper at de som opplever sånt på skolen, blir bedre fulgt opp enn hva hun ble.

– Jeg håper ingen må oppleve det jeg måtte igjen-nom. Skoler må vite hva de kan gjøre for å skjerme dem som blir utsatt for overgrep. Det er en stor tilleggsbelastning å måtte gå på samme skole som overgriperen og hele tiden frykte å støte på ham.

– I mitt tilfelle ble jeg trodd. Det førte til fellende dom, det var bra for meg. Han kan heller aldri jobbe med barn og unge. Det er godt å vite, sier Ina.

«Jeg følte meg så alene.
Hvis loven ikke gir rom for
å utvise en som er dømt
for voldtekt av en medelev
på skolen, hva skal da til?»

Ina, 19 år

Skolen mener de gjorde det som sto i deres makt

Rektor Lill Harriet Koi ved skolen der Ina gikk, begynte i stillingen høsten 2017, men har hørt om hendelsen: – En vakt ble blant annet engasjert for å overvåke at de to berørte ikke møttes og til å være en som hun kunne henvende seg til. Timeplaner ble endret for å begrense kontakten mellom de to.

I tillegg ble helsesøster og øvrig hjelpapparat i kommunen koblet inn. Fylkeskommunen bisto skolen med det juridiske, forteller rektor til Utdanning.

Avdelingsleder Totto Skrede mener de gjorde det de hadde makt til å gjøre. Han er opptatt av at begge parter skulle få sine rettigheter oppfylt.

– Vi prøvde blant annet å legge om timeplanene slik at de ikke møttes. En elev kan ikke utvises eller flyttes til en annen skole, så lenge tiltale ikke er tatt ut og saken er under etterforskning, sier Skrede.

– Har dere endret rutinene etter dette?

Rektor svarer: – Vi har ikke skriftlige rutiner for alle ulike hendelser, men en strategi for å være tett på og aksjonere fort. Det er imidlertid viktig å beskytte offeret. En må vurdere tiltak fra sak til sak. Muligens hadde det vært klokt å løfte dette opp på skoleeiernivå og med fylkesjurister for å avgjøre hva som er riktig å gjøre i slike saker.

– Alle elever har rett til et godt og trygt skolemiljø. Får vi vite at noe har skjedd en av våre elever, har vi plikt til å melde fra og håndtere saken, sier hun.

– Har dere rutiner for å følge opp de som for eksempel sliter med å komme seg til timene?

– Ja. Vi har systemer for forsentkomming og fravær- og karakterutvikling. Kontaktlærer og rådgiver har et særlig ansvar for å følge opp elever som har vansker og ikke møter til timene, sier Koi.

Guttens advokat skriver i en kommentar til saken: «Det er to mindreårige som begge opplevde at det som skjedde fra skolens side var feil. Og for min klient var det et betydelig element av forhåndsdømming, fordi saken ikke var avgjort.» >

– Offeret må ivaretas

– Mellom 30 og 50 prosent av alle overgrep blir utført av jevnaldrende. Her er det store mørketall, sier Kjersti Draugedalen til Utdanning.

Hun er utdannet lektor med mastergrad i flerkulturell og internasjonal utdanning og har videreutdanning i studiet seksuelle overgrep i et livsløpsperspektiv.

Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at 21,8 prosent av alle personer som ble siktet for seksualkriminalitet i 2014, var personer under 18 år.

– Mange saker blir ikke anmeldt, men det at mange overgrep begås av en jevnaldrende, er helt sikkert.

– *Hva bør skolen gjøre når de får kjennskap til at et overgrep kan ha funnet sted?*

– Å ivareta offeret, og sørge for en inngripen overfor barnet/ungdommen som har begått overgrepet, er det aller viktigste. Ledelsen ved skolen har ansvaret for å handle først, og de må ta kontakt med barnevernet, sier hun.

– Barnevernet er som oftest den koordinerende instansen og skal raskt innkalle til et samråd med de fagpersonene de trenger. Et slikt møte kan bestå av representanter fra barnevern, skole, politi, pedagogisk-psykologisk tjeneste og barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk, for eksempel, forklarer Draugedalen.

Samrådet har som hovedmål å kartlegge og legge opp til en strategi som sikrer begge parter.

– De skal for eksempel stille seg spørsmål om det er trygt at eleven med den skadelige seksuelle atferden kommer på skolen, om han kan bo hjemme, med mer. Samrådet bør også ta stilling til om saken skal anmeldes. Det er avgjørende at barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk eller andre utrednings- og behandlingsinstanser gjør en risikovurdering av eleven som har utført overgrepet, og at de utarbeider en trygghetsplan for skolen i samarbeid med lærerne, slik at man sikrer at det ikke skjer flere overgrep.

– *Skal en ha slike møter for det er bevist at noe har skjedd?*

– Bevisbyrden må aldri ligge på offeret. Det er helt forferdelig hvis offeret blir den skadelidende. Lærere har en kritisk viktig rolle. De møter alle barn og unge. Har noe skjedd på skolen eller fritiden, er det viktig at tiltak settes i verk snarest og at lærere vet hva de skal se etter og erkjenne at barn gjør overgrep mot barn.

– *Er dette noe som skjer i hele skoleløpet?*

– Ja, og vi må våge å snakke om det for å tørre å se at det er der. Barn i alle aldre kan ha en skadelig seksuell adferd. Det er viktig at disse barna får den inngripen og behandlingen de trenger. Seksuelle overgrep er et folkehelseproblem. Det må opp

i lyset for at vi skal få gjort noe med det.

Forskere og behandlere skiller mellom normal seksuell adferd, problematisk og skadelig seksuell adferd. I 2017 utarbeidet Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress en rapport om temaet. Der har de blant annet sett på behandlingstilbudet for barn med skadelig seksuell adferd (SSA). Flere land har begynt å forske på temaet, men det finnes få behandlingstilbud til disse barna.

– Først og fremst må en ha verktøyene for å kartlegge disse barna. Lærere kan bli bekymret over adferden til enkelte barn, men de vet ikke hva de skal se etter og hva dette kan være. Skoler bør ha kjennskap til denne problematikken, og lærere må vite hvilken adferd som bør utløse tiltak. Kartleggingsverktøyet «Traffikklyset» er et konkret verktøy som kan gjøre det lettere for lærere å avdekke og sette inn tiltak overfor barn med skadelig seksuell atferd. Allerede fra første trinn på skolen bør dette være et tema, sier Draugedalen.

Kjersti Draugedalen arbeider i dag som avdelingsleder for bofellesskap for enslige mindreårige flyktninger.

– **Seksuelle overgrep** er et folkehelseproblem. Det må opp i lyset for at vi skal få gjort noe med det, sier Kjersti Draugedalen.

ILLFOTO GAIAMOMENTS/ISTOCKPHOTO

– Det skal mye til for å tvangsflytte noen

Fylkesdirektør for videregående opplæring i Akershus, John Arve Eide, sier at de har utarbeidet handlingsplaner for ulike saker, også når elever begår overgrep mot medelever.

– Vi bistår de skolene som trenger hjelp i slike saker og kobler inn juridisk avdeling. Det er viktig at man ikke trår feil. Begge parter skal

ivaretas og sikres også rent juridisk, sier Eide til Utdanning.

– *Har dere flyttet noen i slike saker?*

– Det skal mye til for å tvangsflytte noen. Rent juridisk er det mye en må ta hensyn til. I løpet av de tre siste årene har én person flyttet frivillig.

– *Har skolene gode nok rutiner for å følge opp slike saker?*

– Alle kommuner skal ha team som de kan koble inn. Det kan være pedagogisk-psykologisk tjeneste eller andre. Det er vesentlig at elever som blir utsatt for ubehagelige hendelser, blir ivaretatt og skjermet. Vi har viet utrolig mye oppmerksomhet til at vi skal ha gode handlingsplaner mot uønsket adferd, sier Eide.

Tiltak må settes inn umiddelbart

Advokat Marius Gjetnes hos Advokatfirmaet Raugland sier at skolene ikke trenger å ta stilling til hva som har skjedd, men at de har plikt til å handle når de varsles om at en elev har forgrepet seg på en annen elev.

– **Når noe** har skjedd som berører elevenes psykososiale skolemiljø, må tiltak settes inn umiddelbart. Dette er situasjoner skoler må håndtere. Som et minimum må skriftlige tiltak nedfelles så raskt som overhodet mulig, sier Gjetnes til Utdanning.

– Begge elevene har krav på et forsvarlig skolemiljø. Ifølge loven har skolen en rettslig plikt til å sette inn tiltak. Loven ble skjerpet i fjor, men også i det forrige lovverket var dette punktet tydelig formulert.

Gjetnes poengterer at det skal mye til for å flytte en elev til en annen skole.

– Før en rettskraftig dom er det begrenset hva skolen bør gjøre. Men de kan for eksempel tilby kveldsundervisning eller justere timeplanene slik at partene ikke møtes i løpet av skoledagen. Har de behov for bistand, må de sørge for å bringe inn

andre instanser og ressurser for å finne løsninger.

– *Er det bare ledelsen som har ansvar?*

– Nei, alle ansatte i skolen har plikt til å følge med. Første dag en elev som sliter, har fravær, bør varsellampene blinke. Kommer ikke eleven til timene, må de sjekke hva som har skjedd. Alle ansatte i skolen har aktivitetsplikt. Ledelsen skal lage en handlingsplan som skal evalueres etterpå. Det var aktivitetsplikt og handlingsplikt nedfelt i lovverket tidligere også, men forpliktelsene ble enda tydeligere og konkretisert ved lovendring i august i fjor, sier Gjetnes.

> På Utdanningsnytt.no kan du også lese saken om «Kristine» og hvordan det var da overgriperen begynte på hennes skole.
www.utoanningsnytt.no/overgrep0418

Overgrep

Både norske og internasjonale tall er usikre, men en undersøkelse om norsk ungdoms seksualitet viser at 41 prosent av jentene under 18 år rapporterte at overgrepene ble utført av noen som også var mellom 15 og 19 år.

Andelen anmeldte overgrep som er utført av noen under 18 år, er sterkt økende. Fra 2014 til 2016 steg andelen med 48 prosent.

I en rapport fra Kripos kommer det frem at i de fleste sakene var den anmeldte ungdommen jevnaldrende med fornærmede. Men det er også en andel som er anmeldt for å voldta barn som er flere år yngre enn seg selv.

Nøkkeltall fra Kripos i saker der overgriper er under 18 år: 950 saker ble anmeldt i 2016. 564 saker ble anmeldt i 2015.

14 prosent av dem som er anmeldt, er også registrert som fornærmet selv i enten saker om seksuallovbrudd eller i sak som gjelder vold utøvet av foreldre og stefforeldre, eller som vitne til slik vold.

I 31 prosent av de anmeldte sakene er den anmeldte under 15 år.

2 prosent av de anmeldte er jenter.

77 prosent av dem som anmeldes er født i Norge.

Kilde: Mindreårige anmeldt for voldtekt i 2016. Kripos-rapport.

Femåringene feiret i to dager til ende

Elverum er trolig det eneste stedet i landet der Barnehagedagen feires over to dager.

TEKST OG FOTO Arne Solli

Både 12. og 13. mars var det fullt hus i lokalene til den gamle lærerskolen på Elverum i Hedmark. Kommunens 227 femåringer i barnehage var samlet til grupper med drama, tegning og maling, sang, musikk og dans, halvparten på mandag 12. og halvparten på tirsdag 13. – slik måtte det bli av praktiske årsaker. Elverum har full barnehagedekning, med rundt 1100 barn i ti kommunale og åtte private barnehager.

Ingunn Brønstad er utviklingsleder for barnehager i sektor for utdanning i Elverum kommune, og hun er primus motor i arbeidet med Barnehagedagen, der ellers Kulturskolen i Elverum har vært samarbeidspartner.

– Når årets slagord er «La meg skape!», falt det helt naturlig å involvere Kulturskolen, sier Brønstad, som legger til at Barnehagedagen er todelt mer enn i antall dager: – Barnehagene har sine egne opplegg for de yngre barna, mens de eldre er

med på fellesopplegget med Kulturskolen.

– Liksom i 2017 har vi imidlertid valgt å arrangere en felles feiring av dagen. I fjor samlet vi barna i parken og rådhuset med teater, konserter og egenproduserte animasjonsfilmer. I år valgte vi å samle alle femåringene, de som skal begynne på skolen til høsten, til aktiviteter i lokalene til gamle Elverum lærerskole.

Fire arbeidsgrupper

Femåringene fikk fordele seg på fire arbeidsgrupper.

Den ene var dramagruppen med late som-lek, bevegelse, og heftig musikk. Her var Brønstad selv gruppeleder. Hun har bakgrunn både som barnehagelærer og som dramapedagog.

Den andre var dansegruppen, ledet av Ellis van Dijk, danselærer tilknyttet Kulturskolen, mens den tredje gruppen arbeidet med visuell kunst,

i praksis tegning og maling. Den fjerde gruppen arbeidet med musikk, under ledelse av lærer Marit Westli fra Kulturskolen.

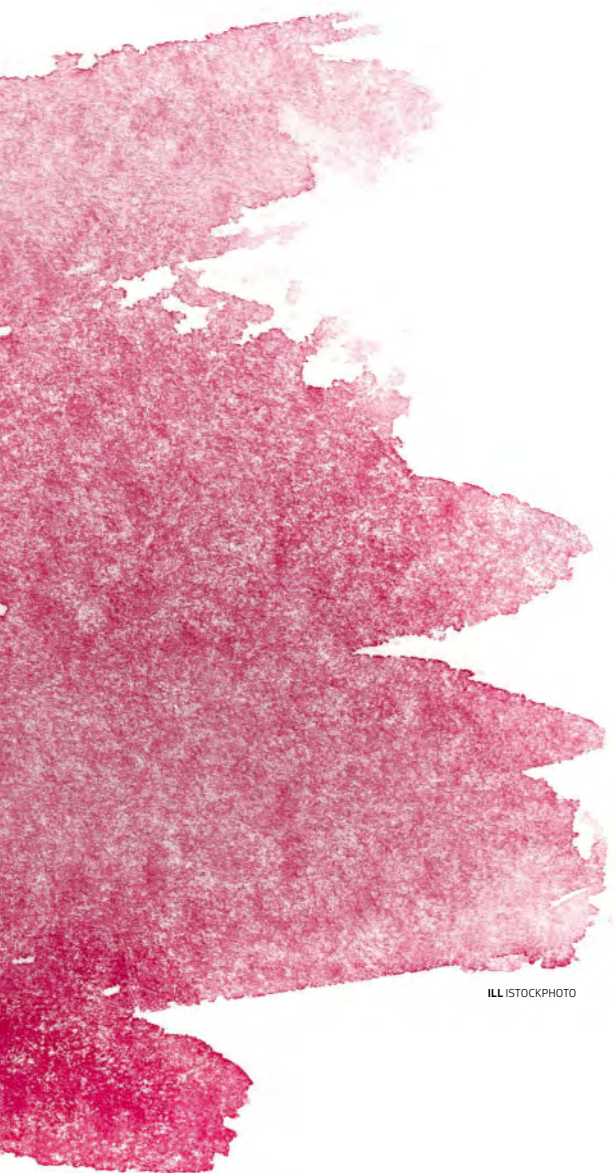
– Vi er ikke årvisst med på Barnehagedagen, men da Ingunn inviterte oss denne gangen, kunne vi ikke si nei, sier konstituert rektor Magne Baugerud ved Kulturskolen.

– For det meste arbeider vi med eldre barn enn femåringer, selv om de forekommer. Jeg mener imidlertid at vi bør engasjere oss mer i arbeid med de større barnehagebarna, både hyppigere og på mer fast basis, enn hva vi hittil har gjort, sier Baugerud.

Godt samarbeid

Ingunn Brønstad mener samarbeidet mellom Utdanningsforbundet Elverum og kommunen er godt.

– I barnehagespørsmål samarbeider jeg først og fremst med lokallagsleder Lillian Skjærvik, som

ILL I STOCKPHOTO

Ei jente fra Svartholtet barnehage følger med på dansepedagog Ellis van Dijks bevegelser.

Pensler og kritt er ikke alt. Det går fint an å male med en svamp – fra «Visuell kunst»-gruppen.

også er hovedtillitsvalgt for barnehager.

– Vi er veldig glade for at administrasjonen ved Ingunn har tatt tak i blant annet arbeidet med Barnehagedagen, sier Lillian Skjærvik, som karakteriserer Brønstad som «et fyrverkeri».

– Vi innledet dette samarbeidet i fjor, og dermed ble det også tidlig avklart et samarbeid med Kulturskolen.

Skjærvik sier det er nødvendig at sentralledet i Utdanningsforbundet bestemmer dag og tema for Barnehagedagen, men deretter blir det opp til kommunene og til den enkelte barnehage.

– Vi er glade for at vi har fått til vellykkede fellesarrangementer både i fjor og i år, men mye må likevel skje i barnehagen. Hvor mye hver barnehage får gjort er avhengig av så mye, som bemannings-situasjonen, barnas alder, og så videre, sier hun.

Ingunn Brønstad er utviklingsleder for barnehager i sektor for utdanning i Elverum kommune og primus motor for Barnehagedagen i Elverum.

En ny Munch i emning? Unge kunstnere i «Visuell kunst»-gruppen arbeider konsentrert.

● Barnehagedagen

Barnehagedagen arrangeres hvert år i mars i et samarbeid mellom Utdanningsforbundet, Fagforbundet og Foreldreutvalget for barnehager (FUB). Barnehagedagen ble første gang arrangert i 2005.

På Barnehagedagen åpner barnehagene landet rundt dørene for foreldre, politikere og andre for å synliggjøre barnehagens pedagogiske kvaliteter og mangfold.

Utgangspunktet i 2005 var en protest mot forslag til endrede kompetansekrav og endret pedagognorm i barnehagen, der Nasjonalt foreldreopprop samlet underskrifter. Selv om dette var en ad hoc-bevegelse, har Barnehagedagen siden vært en årlig foreteelse.

Eiere tok ut ti millione

– fylkesmannen sjekket bare en tredel

Fylkesmannen mener barnehageeierne lønnet seg på over tre millioner kroner var altfor høy og krever 2,5 millioner tilbake. I realiteten har eierne tatt ut rundt ti millioner kroner i lønn fra barnehagevirksomheten.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no og Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

For første gang har et fylkesmannsembete tatt initiativ til økonomisk tilsyn med en privat barnehage. I begynnelsen av mars fikk Torshovhagen barnehage i Oslo et tilbakebetalingskrav på 5,4 millioner kroner etter tilsynet fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Fylkesmannen mente å påvise en rekke alvorlige brudd på barnehagelovens regler for pengebruken i private barnehager. Nesten halvparten av summen handler om urettmessig høy lønn til eierne.

De to eierne, hvorav én er daglig leder og den andre er styreleder, tok til sammen ut over 3,2 millioner kroner i lønn og styrehonorarer i 2015 og 2016. Fylkesmannen mener det er 2,5 millioner kroner for mye. De har vurdert lønnen ut fra arbeidsmengde og lederlønninger i sammenlignbare barnehager.

Begrenset tilsyn

Eierne er det tidligere ekteparet Olav Vaagslid og Annette Cecilie Grande. De eier også to barnehager til, én i Halden og én i Asker. Barnehagedriften er organisert gjennom morselskapet Seraphin og tre datterselskap – ett for hver barnehage. I samtlig av selskapene er Vaagslid oppgitt som styreleder, og Grande som daglig leder.

I regnskapene for de fire selskapene er det i 2015 og 2016 totalt sett oppgitt rundt ti millioner kroner i lønn til styreleder og daglig leder. Fylkesmannen har kun ført tilsyn med én av de tre barnehagene og konkluderte med at rundt åtti prosent av styreleder- og lederlønn må betales tilbake.

Siden tilsynet gjaldt bare én av barnehagene, slipper eierne ettersyn med de resterende sju millioner som er hentet ut i lønn i den samme perioden. De høye lønningene strekker seg også lenger bakover i tid. Gjennom seks år er det tatt ut over 17 millioner kroner i lederlønn og styrehonorarer.

Asker kommune krever penger

Det siste året har Asker og Bærum Budstikke skrevet en rekke artikler om økonomien i barnehagen. De to eierne driver i Asker, Risenga barnehage. Asker kommune har gjennomført tilsyn og krever over 300.000 kroner tilbakebetalt fra eierne.

I tilsynsrapporten fra januar påpeker Asker kommune at eierne totalt sett har tatt ut rundt ti millioner kroner i lønn og godtgjøring fra konsernet. Kommunen antar det «er et beløp som nok overstiger vilkår som ville vært fastsatt mellom uavhengige parter». Men de skriver videre at kommunen ikke har myndighet til å vurdere alle selskapene samlet, ettersom de andre barnehagene ligger i andre kommuner.

Daglig leder i konsernet tok ut drøyt 2,5 millioner kroner i lønn fra selskapene bare i 2016. Til sammenligning var lønnen til daglig leder i Norges største barnehagekonsern, Læringsverkstedet, på to millioner kroner samme år. Læringsverkstedet eier rundt to hundre barnehager og omsetter for nesten to milliarder kroner i året.

Ingen har nummer til daglig leder

Utdanning har gjennom en uke forsøkt å få en

kommentar fra de to eierne på mobil, tekstmelding eller e-post, men ikke fått svar. Utdanning har også ringt alle de tre barnehagene for å forsøke å få fatt i en av eierne. Det viste seg da at ingen av barnehagestyrene hadde mobilnummeret til eieren som er oppgitt å være daglig leder i barnehagen. Utdanning fikk et fastnummer til morselskapet Seraphin.

– Er daglig leder Annette Grande til stede?

– Nei, svarer kvinnen i telefonen.

– Har du mobilnummeret til daglig leder?

– Nei.

– Har du en e-postadresse vi når henne på?

– Nei.

– Har du ingen kontaktopplysninger til daglig leder, eller er det slik at du ikke har tillatelse til å gi dem til oss?

– Det har jeg ingen kommentar til. Ha det, sier hun og legger på.

r

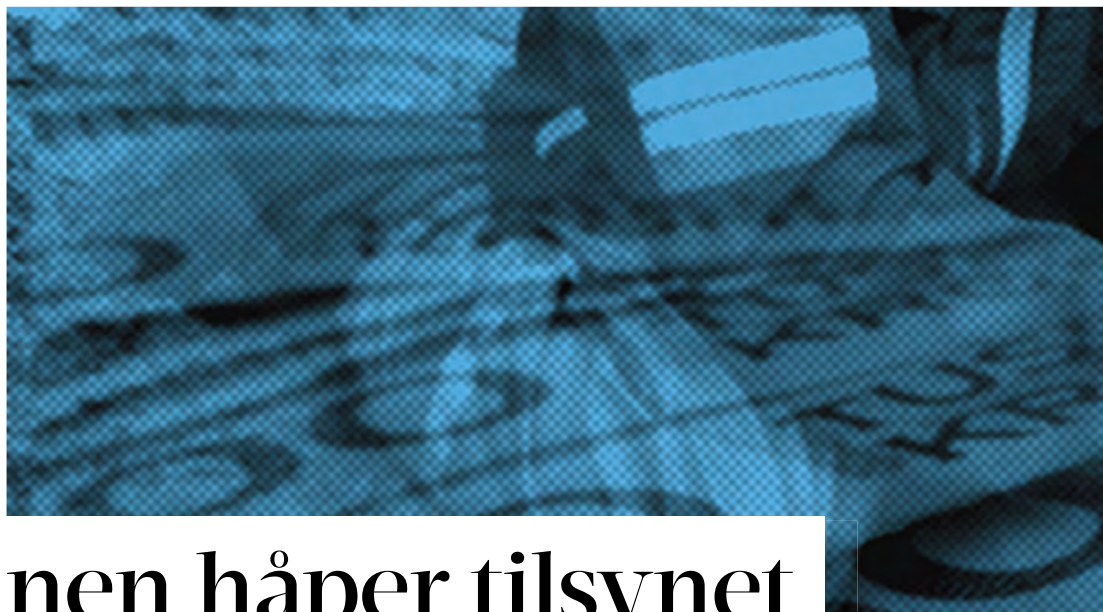

Eierstrukturen i barnehagekonsernet

De siste seks årene er det ført over 19 millioner kroner i lønn til daglig leder og styreleder. Over sju av disse millionene er tatt ut i morselskapet Seraphin, som har inntektene sine fra å leie ut barnehageeiendommene til de tre barnehageselskapene.

ILL.FOTO PAAL SVENDSEN

Fylkesmannen håper tilsynet er til hjelp for kommunene

Flere kommuner har krevd penger tilbakebetalt etter tilsyn med private barnehager. Men kommunene har stort sett tapt sakene etter behandling hos fylkesmannen.

I noen av sakene har kommunene krevd millio-
nbeløp tilbakebetalt fra enkeltbarnehager, fordi
de mener penger er brukt i strid med barnehage-
loven. De private barnehagene har klaget flere av
disse vedtakene til fylkesmannen og vunnet fram.
Dermed blir vedtaket fra kommunen opphevet.

– Vi skjønner at det er frustrerende for kom-
munene, som kan ha jobbet mye med tilsynet,
men kommunene har i disse tilfellene ikke brukt
lovhjemmelen riktig, sier Grethe Hovde Parr,
utdanningsdirektør hos Fylkesmannen i Oslo og
Akershus.

Ingen godkjenning av pengebruken

Fylkesmannsembetet er en rettssikkerhetsinstans
og må i slike tilfeller oppheve vedtaket fra kom-
munen. Parr understreker at fylkesmannen i noen
klagesaker kun har vurdert lovforståelsen i ved-
taket til kommunen, ikke de faktiske forholdene
i saken.

Forenklet sagt kan en barnehage ha brukt pen-
ger i strid med barnehageloven, men slipper unna

hvis kommunen ikke har gjort tilsynet på riktig
måte.

– Når vi opphever et kommunalt vedtak, blir
det ofte tatt til inntekt for at alt det økonomiske
er i orden i de barnehagene hvor kommunen har
krevd penger tilbake. Men det kan ikke være avgjø-
relser si noe om, sier Parr.

Mal for kommunene

Det er noe av bakgrunnen for at Fylkesmannen
i Oslo og Akershus selv tok initiativ til et økono-
misk tilsyn med en barnehage. Høsten 2016 ble det
innført nye regler. Nå kan fylkesmennene i særlige
tilfeller gjøre tilsyn med barnehager. Dette er før-
ste gang et fylkesmannsembete har brukt denne
initiativretten til å undersøke pengebruken i en
barnehage.

– Vi håper vår tilsynsrapport kan være til hjelp
for kommunene som ønsker å gjøre økonomisk
tilsyn med barnehager, sier Parr, som karakteri-
serer det som et viktig og modig tilsyn.

Behov for rettspraksis

Bakgrunnen for at Torshovhagen barnehage i Oslo
ble plukket ut, var en rekke mediasaker om øko-
nomien i en annen barnehage i Asker. Den hadde
samme eiere, så fylkesmannen gjorde derfor tilsyn
i Torshovhagen. Tilsynet endte med et vedtak om
tilbakebetaling av 5,4 millioner kroner for barne-
hageeierne. Fylkesmannen karakteriserer enkelte
av regelbruddene som svært alvorlige.

Vedtaket kan påklages, så det er ikke endelig.
Hos Fylkesmannen regner de med at det blir kla-
get helt til topps, det vil si Utdanningsdirektoratet.
I så tilfelle vil avgjørelsen fra Utdanningsdirekto-
ratet veie svært tungt for hvordan lovverket kan
anvendes i fremtidige tilsyn med økonomien i
private barnehager.

– Det vil bare være fint om det går til Utdan-
ningsdirektoratet, ettersom vi trenger avklaringer
på dette feltet, sier Parr.

Utbytte går klar

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har krevd 2,5
millioner kroner tilbakebetalt grunnet for høy
lønn til daglig leder og styreleder, som er de
samme som eier barnehagen.

– Det er ingen føringer for utbytte i barnehageloven,
så hva om eierne hadde tatt ut pengene som utbytte iste-
denfor lønn?

– Utbytte er helt greit, så lenge de har oppfylt
punktene i lovverket, sier Parr.

– Det er altså et godt tips til private barnehageeiere å ta

«Vi skjønner at det er frustrerende
for kommunene, som kan ha jobbet
mye med tilsynet.»

Grethe Hovde Parr, utdanningsdirektør hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Utdanningsdirektør Grethe Hovde Parr brukte to medarbeidere på full tid i en og en halv måned for å lage tilsynsrapport om én barnehage. FOTO KARI OLIV VEDVIK

ut utbytte framfor lønn, for å unngå problemer i et tilsyn?

– Det får bli opp til å dere å skrive i så fall, sier Parr.

Ressurskrevende

En spørreundersøkelse fra november i fjor viste at bare én prosent av de private barnehagene har hatt økonomisk tilsyn. I samme undersøkelse rapporterte kommunene at det er svært krevende å gjøre slike tilsyn.

Grethe Hovde Parr sier det økonomiske tilsynet med den ene barnehagen har vært arbeidskrevende. To personer har jobbet fulltid med tilsynet i halvannen måned. Hun har forståelse for at slike tilsyn kan være krevende i små kommuner, og at det ikke er noe mål å ha økonomisk tilsyn med

alle private barnehager. Langt de fleste private barnehager driver også økonomisk ryddig.

– Vi vil tro at slike tilsyn har en symboleffekt. Barnehageeierne vil da vite at de kan bli sett i kortene, og det kan virke forebyggende, sier Parr.

I barnehageloven er formuleringen at barnehageeieren kan ha et «rimelig årsresultat» så sant det ikke bryter med tre kriterier som er listet opp som A, B og C i lovverket (se faktaboks). Det er disse tre kriteriene et økonomisk tilsyn må handle om.

– Ofte har kommunene gjort en skjønnsmessig vurdering av hva som er et rimelig årsresultat, men de har ikke vurdert konkret om A, B eller C i lovverket er brutt. Det går ikke, da må vi oppheve vedtaket, sier Parr.

Dette sier barnehagelovens paragraf 14a:

Offentlige tilskudd og foreldrebetaling skal komme barna i barnehagen til gode. Barnehagen kan ha et rimelig årsresultat. Dette innebærer at følgende vilkår må være oppfylt:

a) barnehagen kan bare belastes kostnader som direkte vedrører godkjent drift av barnehage,

b) barnehagen kan ikke overfor eier eller eiers nærstående eller selskap i samme konsern som eier foreta transaksjoner og belastes kostnader på vilkår eller med beløp som avviker fra eller overstiger det som ville vært fastsatt mellom uavhengige parter, og

c) barnehagen kan ikke ha vesentlig lavere personalkostnad per heltidsplass enn det som er vanlig i tilsvarende kommunale barnehager.

Vil rette opp feil

Styreleder og én av to eiere av Torshovhagen, Olav Vaagslid, har kommentert tilsynsrapporten overfor flere medier.

– Vi er innstilt på å rette opp feilene vi har gjort, sier han til Barnehage.no, som eies av Private barnehagers landsforbund.

På spørsmål om de høye lederlønningene sier han at utfallet av tilsynet ennå ikke er endelig konkludert, og at han derfor ikke vil kommentere det nærmere. Ifølge Vaagslid var de forberedt på at det kunne komme krav om tilbakebetaling etter tilsynet.

– Men kanskje ikke i dette omfanget, sier han.

Fotografiske
tilbakeblikk
fra skole og
barnehage.

Jenta i veven

Elev Bjørg Iversen ved Østensjø skole i Oslo sitter konsentrert ved vevstolen av typen oppstadvev. Året er trolig 1938, ifølge Leif-Dan Birkemoe i Østensjø historielag, som også har hjulpet oss med å framskaffe navn på jenta. Birkemoe opplyser at det var lærer Hulda Wiker som startet tilbud om ettermiddagsundervisning i veving for elevene, og at hun finansierte anskaffelse av de første vevstolene ved å arrangere skuespill.

FOTO ESTHER LANGBERG/OSLO MUSEUM **TEKST** HARALD F. WOLLEBÆK

Spesialpedagogikk er det eneste norske tidsskriftet innenfor sitt fagfelt og inneholder fagartikler, forskningsartikler, kronikker, debattstoff og bokmeldinger. Bladet kommer ut med 6 nummer i året.

La ikke sjansen gå fra deg til å holde deg orientert om hva som skjer på dette feltet!

Tegn abonnement nå!

Kr 150,- for medlem/studentmedlem
av Utdanningsforbundet for årsabonnement.
Kr 450,- for ordinært abonnement.

Send din bestilling til redaksjonen@spesialpedagogikk.no

Gi et abonnement i gave

Send din bestilling til
redaksjonen@spesialpedagogikk.no
eller ring oss på telefon 24 14 23 30.

Oppgi gavemottakers navn og adresse,
samt ditt navn og adresse.

SPESIALPEDAGOGIKKS NETTSIDER

Her kan du finne:

- Opplysninger om abonnement
- Forfatterveiledninger
- Stillingsannonser
- Arkiv med eldre utgaver av Spesialpedagogikk
- Utvalgte artikler i fulltekst
- Ved å bruke søkefunksjonen kan du finne bestemte temaer eller forfattere

www.utdanningsnytt.no/spesialpedagogikk

Aker alene

Først jogger hun kjapt opp den bratte bakken. Så kaster hun seg på akematten og setter utfor bakken i vill fart. For Nora Femtehjel er aking bare gøy.

Stafett på stumpeski

Josue Kongolo løper opp bakken og er inne til veksling rett foran Lina Hoff og Kaja Skikkelstad Bratvold. Deretter suser nestemann på stafettlaget ned bakken. Stumpeskiene skrapet mot islaget. Likevel runder flokken svingen uten å falle. Så spurtes det opp til ny veksling.

Full fart i

Variasjon inspirerer

Elevene praktiserer til sammen mellom 40 og 50 forskjellige aktiviteter. Hver aktivitet tar 30 minutter. Alle vet hva de skal gjøre og er i gang på sekunder. I samla flokk aker Andreas Skaugerud, Abdinajib Ali Abdullahi og Lars Hornsrud Olsen, med Alf Martin Bjerke Hansen så vidt synlig i midten. Lærerne må delta minst tre ganger i uka.

en halv time daglig

I desember 2017 vedtok Stortinget minst én time fysisk aktivitet hver dag for alle elever. På Søndre Land ungdomsskole i Oppland har de hatt «FYSAK» for alle siden 2002.

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

FOTO Erik M. Sundt

Utlån av utstyr

Ski og staver, sparkstøttinger, akematter, badmintonrekkerter. Alt kan lånes, og alle deltar. På skolen finnes utstyr til å utføre minst 40-50 enkle øvelser. Elev Markus Wexell Nordraak, rektor Knut Solhaug og fysakkordinator Jon Arild Andreassen viser fram litt av utstyrsparken.

Klart for kanonball

Ingvill Bø Stenseng tar imot ballen, skyter og treffer. Jentene vinner. Guttene gremmes. Kanonball er en favoritt som de også gjennomfører ute på stumpeski.

Idéspredning

Sigurd Bø Stenseng får det til å se lett ut å løpe på stumpeski. Han gir på litt ekstra når Siv Fjørkenstad Østli puster ham i nakken. Med økonomisk støtte fra Sparebankstiftelsen skal Søndre Land ungdomsskole nå spre opplegget sitt gratis til hele landet.

Ildsjelene

Rektor Knut Solhaug, elev Markus Wexell Nordraak, elevrådsleder Amalie Pettersen og idrettskontakt Lina Hoff tar dagens styrkeøvelse: Løfting av fysak-koordinator Jon Arild Andreassen. Solhaug ledet tidligere «Lea seg»-prosjektet i fylkeskommunen. Erfaringene tok han med til skolen.

Sirkeltrening

Små matter viser styrkeøvelser man kan utføre i klasserommet. Kristian Kolstad og Johan Haug demonstrerer armhevinger. Øvelsen utføres med rektor, som tar armhevinger med en hånd på ryggen. 20. september i år holder skolen en konferanse om erfaringer fra FYSAK. Den er åpen for interesserte fra hele Norge.

Petit

Ylva Törnngren

ILLUSTRASJON KUZMAJS TOCKPHOTO

Eve og eplet

Møtet med et nytt fremmedspråk kan få uante følger.

Dette skjedde et sted mellom silur og kambrium, altså sanns cirka 25 år før smarttelefonen med påfølgende språkapper ble allment utbredt. Høsten 1977 ankom utvekslingsleven Eve fra Paris, og hjemmet vårt fyltes av fransk og norsk skravling fra morgen til kveld.

Eve kunne ikke et ord norsk, men gikk løs på språket fra første dag, ikke minst for å kunne kommunisere enda bedre med de norske guttene. I et lite hefte skrev hun franske glosener til venstre og ba meg fylle ut med norske. Side opp og side ned fylte hennes elegante, slyngete håndskrift venstresiden, og jeg skrev de norske glosene til høyre.

Etter en lørdag hver for oss i byen møttes vi på kafé. Noe ekstra bustete på brunette-håret, rød i kinnene og med en undrende rynke i pannen fortalte Eve at hun hadde forsøkt å handle et eple hos Narvesen.

– Det heter «kan jeg få» når man skal handle noe, ikke sant? Eller «jeg vil gjerne ha»?

Jeg bekreftet dette.

– Ekspeditrisen ville ikke gi meg det, selv om jeg sa «kan jeg få», fortsatte Eve. – Og det sto et

eldre ektepar bak meg i køen, de stirret så rart. Ekspeditrisen virket også så sint og rar.

– Å. Hva sa du, da?

– Jeg sa selvfølgelig «Kan jeg få en mann».

Jeg stirret måløs på Eve.

Hun fortsatte: – «Kan jeg få en mann», sa jeg. Høyt og tydelig. Mange ganger, men ekspeditrisen bare stirret. Derfor prøvde jeg å uttale det annerledes: «Jeg vil ha en m-a-a-a-nn».

Eve nikket bestemt.

– Og så lot jeg som jeg holdt et eple i hendene og klappet det liksom ømt med den ene hånden: «m-a-n-n».

Eve understreket med å vise meg håndbevegelesene.

Jeg får talens bruk igjen og stotter:

– Men hvor hadde du det ordet fra? «Mann», altså?

Hun dro gloseboken fram. – Der!

På venstresiden står det et ord. Slynget og buet i bokstavene. Og på høyresiden ... Nei og nei! Nei igjen!

– Unnskyld, sier jeg. – unnskyld, så fryktelig! Jeg er en elendig glosebok. Dette er min feil.

Vi bøyer oss over gloseboken, og jeg peker. Den første bokstaven har høy føring, for å si det sanns.

– Du har selvfølgelig ment å skrive «pomme»; eple, men jeg trodde p-en din var en h, «homme»; mann. Og se der: til høyre for ordet har jeg skrevet – «mann».

– Nei! Det er ikke sant! pruster Eve.

Da servitøren endelig dukker opp, er vi fortsatt lattermilde. Vi tørker tårene av kinnene og avslutter det hele med kaffe, og, selvfølgelig, eplekake.

«Ekspeditrisen virket også så sint og rar.»

Tilbakeblikk

For 50 år siden

Er skolen en enhet eller en samling av uavhengige funksjoner?

I dag har skolen fått spesialister til hjelp i behandlingen av elever som av ulike grunner ikke får rimelig utbytte av den vanlige undervisning. Skolepsykologer og pedagogiske rådgivere gjør et storartet arbeid med vanskelige eller tilkortkomne lever. Det samme vil vi si om logopedene og lærere som har spesialisert seg for å hjelpe elever som på grunn av manglende evner eller andre handicap blir stående tilbake, eller ikke kan undervises i en normalklasse. ... En stor del av denne hjelpen blir gitt i spesielle klasser, skoler eller andre institusjoner, og vi vet at ennå er mye ugjort på dette området.

Norsk Skoleblad
nr. 14-15/1968

For 25 år siden

Kunstfagenes plass i skolen!

Hernes og Kleveland på kollisjonskurs

«Regjeringen ser det som viktig å styrke de estetiske fagenes, eller kunstfagenes plass i skolen», slår Kulturdepartementet fast i Stortingsmelding 61. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets omfattende reformer i den videregående skolen virker i stikk motsatt retning.

Skoleforum nr. 7/1993

● **Ylva Törnngren**
journalist i Utdanning

ARKIVFOTO AUDUN BRAASTAD, NTB SCANPIX

Kjærlighet ved første blikk

Da Gøran Vinje for aller første gang fikk se en somalikatt, var hennes skjebne avgjort.

TEKST Ylva Törnngren | yt@utdanningsnytt.no

Setter hun seg, har hun to av sine seks katter på fanget i løpet av sekunder. Skal hun arbeide ved pc-en, er straks en nysgjerrig pus der og vil hjelpe.

– Rasekatter skiller seg fra huskatter i at de ofte viser en mer uforbeholden kjærlighet til eierne sine. Somalikatter er svært lekne og kjæle. Og de vakreste av alle, sier Gøran til Utdanning. Hun har drevet med avl av denne rasen siden 2000.

Selv om en rasekattunge kan koste 10.000 kroner, er det ikke mye å tjene på avl, ifølge henne.

– Vaksiner, forsikring, lån av hankatt, fôr, veterinær, ramser hun opp: – Tusenlappene kan gå fort hvis kattene blir syke.

Skal man låne en somalihann til paring, koster det minst 1000 kroner, pluss like mye per kattunge, det vil si ved 14 dagers alder. Utstillinger er en annen stor utgift.

– Å stille ut betyr først og fremst heder, ære og godt omdømme, sier Gøran.

– Er dette en hobby som tar mye av fritiden?

Det velger man selv. Man kan ha mange katter og stille ut ofte, eller drive mer beskjedent, forklarer Gøran Vinje.

– Men de trenger altså mye kos, lek og oppmerksomhet.

Kattepsykologi

Wien 2004 og Biela 2005: To ganger vant gromkatten Noble verdensmesterskap.

– Det var kanskje din beste katte-opplevelse?

– Det var litt spesielt det, ja! Hver kattefødsel er også utrolig spennende og en flott opplevelse.

Blant det tristeste hun har opplevd når det gjelder hobbyen, er da Noble fikk leversvikt og måtte avlives. En i den nåværende flokken er imidlertid Emil, sønn av Noble.

– Han er over 15 år, men i fin form, fyker rundt her og leker!

Jemina, Nemi, Saga og Quila er de andre. Alle har stamnavnet

Gøran Vinje med somalikatten Nemi som vant «Best in show» i midten av mars i år.

FOTO LISBETH FALLING

«av Revebo (N)». Dessuten er Gøran medeier av en fertil somalihann, Yasha vom Zankelstein, fra Tyskland. Alle er innekatter, men har tilgang til en kattesikret hage.

Hannene er som regel omgjengelige, glade gutter, er Gørans erfaring. Mens hunnene oftere skaper et strengt hierarki. Å få kull øker statusen, å bli sterilisert senker den.

– Har du hatt katter som ikke går sammen?

– Ja, en som ble utestengt av flokken. Jeg måtte omplassere henne, og nå har hun det bra.

Tullete matmødre og matfedre

– Bruker du kattene i barnehagejobben?

– Det hender jeg tar med kattunger for å vise dem, men vi må være forsiktige grunnet allergi. Ungene kan i alle fall ikke på kattene når de er ute, siden barnehagens og kattene uteområde bare er adskilt med netting, sier Gøran.

Gøran Vinje har hatt og har flere verv tilknyttet rasekattene. Blant annet sitter hun i utstillingskomiteen til det internasjonale rasekattforbundet, FIFe.

– For meg er denne hobbyen veldig sosial, sier hun og røper at rasekatteoppdrettere er minst like tullete når det gjelder de firbente «barna» som foreldre med virkelige barn.

Gøran Vinje (57)

Hvem

Styrer og eier Revehiet naturbarnehage i Kristiansand

Hva

Oppdrett av rasekatter

Hva trenger du

Bli medlem av en lokal katteklubb og sett deg inn i lover og regler. Blant annet må du søke om stamnavn for å registrere kattunger. Det kan være lurt å forsikre kattene. Ellers trenger du utstyr som kurv / en lug og trygg soveplass, innedo, mat-skåler og klorestativ.

Bøker

 Aktuell bok ANMELDT AV Ole Kallelid

Hvorfor og hvordan vurdere elever?

Vurdering i skolen

Av Per Lauvås
Cappelen Damm
Akademisk 2018
220 sider

Professor emeritus Per Lauvås stiller i en ny bok spørsmål ved om vurderingspraksisen i dagens skole støtter elevenes læring godt nok.

Budskapet hans kan oppsummeres i én setning: Den løpende, formative vurderingen bør brukes mye mer, og denne kan og bør i mange tilfeller erstatte den summative vurderingsformen, som er kjennetegnet ved at den resulterer i karakterer.

Forfatteren konstaterer at den vurderingsformen han selv har minst tro på, den summative, har økt kraftig. Dette gjelder spesielt innen høyere utdanning, der den summative vurderingen inkluderer setting av delkarakterer og godkjenning av arbeidskrav. Per Lauvås forklarer denne negative utviklingen med modularisering, som innebærer omlegging til mange og små moduler. Dette har økt mengden av summative vurderingssituasjoner. Reduksjon av formativ vurdering, eller i verste fall bortfall av dette, i høyere utdanning er et alvorlig sykdomstegn, mener Lauvås.

Den formative vurderingen er en nødvendig del av all skolegang, utdanning og utvikling, påpeker forfatteren. Til forskjell fra den summative er denne uformell og uten reglement eller retningslinjer, i tillegg til at den altså er karakterfri. Formativ vurdering er ifølge Lauvås den mest nyttige for den som blir vurdert. Ved å gi tilbakemelding til den som er under opplæring, vil vedkommende hjelpes og veiledes til å bli bedre.

Boka er delt inn i tre hovedbolker, uten at det er vanntette skott mellom dem. Mens det i første del blir gjort rede for ulike vurderingsformer og det i andre gis et kritisk blikk på vurderingsordninger i skolen, inneholder den tredje og siste delen refleksjoner omkring formativ vurdering. Mot slutten gir forfatteren konkrete tips til hvordan tilbakemelding på ulike måter kan og bør gis. Det avsluttende kapittelet i boka, «Essensen i formativ vurdering: tilbakekobling (feedback)» skiller seg både kvantitativt og kvalitativt fra de tidligere. Dette er lengre enn de foregående, og forfatteren er mer til stede i teksten med egne vurderinger, synspunkter og eksempler. Gode og konkrete, og i høyeste grad gjennomførbare forslag til hvordan formativ vurdering kan gjennomføres, trekkes her ut av professorens erme.

Framstillingen til Lauvås er engasjert og engasjerende. Bekymringen han selv gir uttrykk for noen ganger underveis,

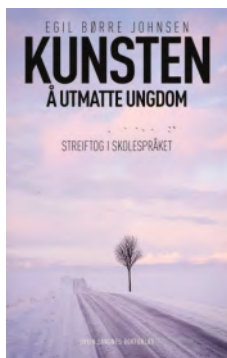
Den løpende, formative vurderingen bør i mange tilfeller erstatte den summative vurderingsformen, som er kjennetegnet ved karakterer, konstaterer Per Lauvås i denne boka.

ILL. TONE LILENG

at progresjonen i framstillingen ikke er lineær nok, er ubegrunnet, for ulike begreper og teorier vil måtte gjentas når et så stort og komplekst tema som vurdering diskuteres. I et lettfattelig språk og med en ubesværet veksling mellom egne vurderinger og henvisninger til relevant forskning og litteratur får han klart fram poengene sine. Et par sideblikk midt i boka til henholdsvis kinesisk og jesuittisk tradisjon framstår imidlertid som noe uklare. Hva viser disse eksemplene om vurdering i skolen? Kunne disse sidene heller ha vært brukt til å gi en oversikt over bruk av vurderingsformer og karakterer i ulike norske skoleslag de siste tiårene?

Forfatteren avslutter med å erkjenne at det har vist seg vanskelig å satse på formativ vurdering i skolen. Dette skyldes mest av alt «den ulykksalige troen på at litt formativ vurdering i et hav av summativ vurdering kan gi gode resultater», mener han. Vurderingsforskriften fra Kunnskapsdepartementet står dessuten i veien. Men også forskrifter må vel kunne tøyes litt ved behov, spør Per Lauvås retorisk til slutt.

Den besværlige dannelsen

**Kunsten
å utmatte ungdom
– streiftog i
skolespråket**
Av Egil Børre Johnsen
Svein Sandnes
Bokforlag 2018
134 sider

Egil Børre Johnsen skriver om strevet for å gjøre skolen til en institusjon for dannelsen. Og om hvordan man nesten har klart det.

Er president Donald Trump en dannet mann når han hevder at han er topputdannet, eller er han udannet? Det vil sannsynligvis være flere svar på det, alt etter hvem man spør. Det store spørsmålet koker derfor ned til: «Hva er dannelsen?»

Tidligere lektor, essayist, forfatter av over 50 boktitler, først og fremst av sakprosa, Egil Børre Johnsen, skulle være usedvanlig godt kvalifisert til å kunne svare på dette spørsmålet. Han har en doktorgrad i emnet med tittelen «Oppgavetekst og dannelsen», en analyse av dannelsesbegrepet i stiloppgaveformuleringer til examen artium i tidsrommet 1880–1990. Nå er den produktive filologen ute med sin seneste bok som har tittelen «Kunsten å utmatte ungdom – Streiftog i skolespråket». Boken er på bare 133 sider, men forfatteren har klart det kunststykket å gi et skolehistorisk og personlig bidrag der stoffet spenner over store tidsepoker fra lærde lektorer på Aars & Voss realskole og gymnas til dagens videregående skole. Leseren blir kjent med store pedagoger fra riktig gamle dager, og forfatteren gir miniportretter av disse gründerne og et miljø helt fra skolen ble grunnlagt i 1865. Den skulle bli en av Kristianias beste skoler, inkludert Katedralskolen. Aars & Voss skole eksisterte i 104 år før den ble nedlagt, og man bygget SAS-hotellet på tomten.

Hvert kapittel i boken har tre deler: en fra 1800-tallet (storhetstiden), en fra 1900-tallet (egne skoleminner og en fra 2000-tallet (videregående i dag). «Med tre hundreår i ryggen prøver jeg å si noe om strevet for å gjøre skolen til en institusjon for dannelsen. Og om hvordan man

«Med tre hundreår i ryggen prøver jeg å si noe om strevet for å gjøre skolen til en institusjon for dannelsen. Og om hvordan man nesten har klart det», skriver Egil Børre Johnsen.

ILL. FOTO STÅLE JOHNSEN

nesten har klart det. Men «nesten kaster ingen mann av hesten», skriver forfatteren i forordet. Begrepet dannelsen går som en rød tråd gjennom hele boken. Forfatteren belyser det fra forskjellige sider, ofte med fornøyelige eksempler og sitater.

Egil Børre Johnsen har alltid vært en glimrende debattant, ikke bare i skolekretser, men også i det offentlige rom. Han skriver like lekent og morsomt om «oldtiden» i den gamle Oslo-skolen som om nåtidens skolepolitikere. Ideen om å la historien om kirsebærtreet plantet på hjørnet av St. Olavs gate og Tullins gate i Oslo, fortelle om en skole som en gang lå der, er kreativ!

Boken er full av både elev- og lærerhistorier, men kan dessverre ikke serveres i en kort bokomtale. Men dannelsesbegrepet konkretiseres: Forfatteren, som er godt voksen, avslører en digital innsikt som gjør at når han skriver om dette, er det en

som vet hva han snakker om. Derfor både kan og bør denne boken leses av elever, foreldre og lærere som underviser i alle fag, ikke bare de akademiske. Selv om boka omhandler Oslo som sted, er stoffet mer eller mindre universelt. Derfor kan tittelen virke noe begrenset. Boken er ikke en kritikk av dagens ungdom som befolker våre skoler. I gamle dager ble også elevene overlesset med mer eller mindre verdifull kunnskap.

Noen sitater fra boka som være verdt å tenke over: «I stedet for superakademikere i statsrådsstolen ønsker jeg grunnskoleutdannede ministre av Jon Lilletuns støpning ... I stedet for lærere med 4 i matte trenger vi lærere med tvil og glød ... I stedet for hoteller i sentrum ønsker jeg skoler ... I stedet for andre fremmedspråk ønsker jeg sløyd og mer gymnastikk!»

Om å sitte stille i båten eller stå opp mot bølgene

Royne K. Berget
daglig leder i Smedhus-
åsen Barnehage SA
FOTO PRIVAT

Systemet har presset oss til å ta inn flere barn enn det vi synes er riktig.

I noen titalls artikler på Facebook, i Følgegruppe Barnehage og BLU Følgegruppe for Barnehagelærerutdanning har jeg tatt for meg store utfordringer i barnehagehagesektoren. I tillegg har jeg skrevet mail til barneombudet og Foreldreutvalget for barnehager (FUB). Jeg har forsøkt å vise hvordan tilskudd og effektivisering henger sammen med bemanningstetthet. Hvor store forskjeller det kan bli i barnehager fra en kommune til en annen, hva forskning sier og hvordan situasjonen oppleves for de få som tør eller får lov til å mene noe om situasjonen i det offentlige rom.

Dessverre er det en taushetskultur som råder. Dette får jeg mange tilbakemeldinger om, også fra folk jeg ikke kjenner, og som er glad for at noen tør å belyse utfordringene de selv er forhindret fra å mene noe om. Fryktelig mange ansatte i sektoren er nemlig bundet gjennom kontrakter og lojalitetsfølelse overfor eier eller kommune, når det gjelder å ytre seg om hvordan barnehagehverdagen faktisk oppleves for barn og voksne.

For:

- vi skal ikke sette barnehagen, kommunen eller eieren i et dårlig lys.
- vi skal ikke si noe som kan skade omdømmet eller ryktet til barnehagen.
- vi er i en konkurranse situasjon, derfor må vi kun ytre det som fungerer bra og som vi egentlig skulle vært gode til.
- vi skal være lojale mot eier/kommune.
- vi bør unngå å nevne at det er et misforhold mellom arbeidstid og åpningstid.
- vi må derfor absolutt ikke fortelle hvor få timer midt på dagen som det egentlig skulle vært full bemanning. I en åpningstid på for eksempel ti timer vil det kun være mellom tre–fire timer midt på dagen da alle i utgangspunktet er på jobb samtidig.

- vi må for all del heller ikke fortelle at alt av møter, pauseavvikling, samarbeid med instanser utenfor barnehagen, kursing, osv. skal skje i løpet av disse tre–fire timene, noe som fører til at det ikke er full bemanning når det skulle vært det heller.
- vi må dekke over at det ikke settes inn vikarer med en gang. I hvert fall hvis det ikke settes inn vikar før det har gått 16 dager.
- vi må ikke mene noe som kan oppleves politisk eller kritisk, selv om det er det høgskolen lærer og oppfordrer blivende barnehagelærere til å gjøre.
- vi barnehagehagefolk har ikke noe tradisjon for å protestere eller komme med krav.
- vi bare nikker, smiler og utfører, med stadig større barnegrupper og krav til flere arbeidsoppgaver og ansvarsområder.
- vi har bare stilltiende godtatt at full grunnbemanning til stede samtidig er unntaket, ikke regelen.

Hvordan kan ting bli bedre i barnehagene når de aller fleste ikke tør, får lov eller orker å fortelle hvordan hverdagen faktisk oppleves? For forskerne har rett – vi har ikke rammevilkårene som skal til for å gjøre en god nok jobb! En jobb vi fint kunne klart hvis vi hadde hatt færre barn per ansatt og bedre bemanning hele dagen! Det er jo fint at det mest trolig kommer en bemanningsnorm fra høsten 2018, men den blir i praksis som en videreføring av dagens regelverk, med litt mindre rom for tolkninger. Det vil si at barnegruppene vil fortsette å være for store og at det blir tilnærmet umulig å følge opp hvert enkelt barns behov. Det vil fremdeles være et misforhold mellom åpnings- og arbeidstid.

Er det noen som tror at tingenes tilstand blir bedre hvis vi sitter «dønn stille i båten» og håper at politikerne tar til fornuft helt av seg selv? Beslutningstakere som ikke aner hvordan hverdagen vår er, og som er mer opptatt av effektiv drift enn forebyggende tiltak – selv om det ville lønnet seg enormt å satse på gode barnehager i det lange løp.

Spørsmålet mitt blir om du skal sitte på pauserommet og ved kjøkkenbordet og klage over den slitsomme arbeidssituasjonen din, der du på ingen måte strekker til? Samtidig som du ikke gjør det minste forsøk på å forandre tingenes tilstand. Blir ikke det nesten det samme som «kos med misnøye» eller som en hån mot barna du er satt til å være talsperson for?

Du kan nemlig bety en forskjell. Du kan bidra gjennom å ta kontakt med lokalpolitikere, skrive leserinnlegg, sende mailer til politikere på Stortinget, barneombudet og Foreldreutvalget for barnehagen. Ting skjer ikke av seg sjøl! Noen må ta initiativ, og jo flere som involverer seg, jo større er sjansene for å nå fram med budskapet. Flere er nødt til å stå fram med erfaringene sine, slik Therese S. Klemetsen gjorde i Dagsrevyen på NRK 23. januar 2018. Erfaringer som også førskolelærer Marit Fjellhøy kjente seg igjen i og bekreftet i en kronikk på Barnehage.no 29. januar. I tillegg har vi kunnet lese artikler med liknende beskrivelser fra barnehagelærerne Anette Svendsen, Jannicke Iren Johansen og Kristin Brogård-Olsen de siste par ukene. Heldigvis er det noen som taler barnas sak utad.

Hvis noen får seg til å tro at jeg syns det er helt problemfritt å blottlegge hvordan hverdagen vår kan oppleves, så stemmer altså ikke det. Jeg leder også en barnehage som er avhengig av kunder og et godt omdømme. Men jeg har valgt å fortelle hvordan situasjonen vår er, og jeg oppfordrer folka mine til å gjøre det samme, fortelle hvordan hverdagen faktisk kjennes på kroppen. Rett og slett fordi det er systemet som har presset oss til å måtte ta inn flere barn enn vi mener er riktig. Det er ikke vi selv som er skyld i lave tilskudd og effektivisering som tvinger oss til å ha større barnegrupper for å få hjulene til å gå rundt. Jeg har vurdert det sånn at vi har mer å vinne på å være ærlige enn å dekke over valgene stat og kommune har tatt for oss. Valg de tilsynelatende ikke er i stand til å forstå konsekvensene av.

Heldigvis har jeg et eierstyre som ser at vi har mer å vinne på å være åpne om situasjonen andre har plassert oss i, og at vi heller skal stå opp mot bølgene i stedet for å sitte stille i båten. Vår barnehage er ikke alene i denne situasjonen, selv om de fleste andre måtte velge å holde tett. Og så har jeg selvfølgelig et ønske om det motsatte, at vi i snarlig framtid vil oppleve at flere bidrar med å belyse hvorfor dagens system og situasjon er uholdbar for både barn og ansatte.

For hvem skal tale barnas sak hvis ikke barnehageansatte gjør det?

Det handler om å se

● **Maria Terese Kittilsen**

FOTO INA OTHILIE VIKØREN

«Se på henne», ropte læreren høyt. «Og hun løper med ett og et halvt bein!». Jeg spurta raskere enn noen gang. For første gang var forventningene satt til noe jeg kunne klare.

Der og da forsto jeg hva jeg faktisk har fått til, at selv om jeg alltid løp litt bak de andre, var jeg ikke dårligere. Jeg hadde bare andre forutsetninger. Da læreren og klassekameratene mine på Norges idrettshøgskole jublet, var jeg for første gang i mitt liv bedre enn de andre. Selv om ikke sekundene på stoppeklokka tilsa at jeg var best. Jeg var best fordi jeg sprenget mine egne grenser og fikk til mer enn noen skulle trodd ut fra mitt utgangspunkt.

Usynlig funksjonsnedsettelse

Jeg ble født med en såkalt «lett» grad av cerebral parese. Personlig mener jeg ordet «lett» på ingen måte hører hjemme i en diagnose. Ingenting er lett ved å ha en funksjonsnedsettelse. Selv om den er usynlig. Jeg har aldri skammet meg over diagnosen, men jeg har alltid høyet etter å være som alle andre, strekke til og få til det samme som dem. Ingenting er helt usynlig, noe er bare mer vanskelig å få øye på. Det handler om øyet som ser, og om virkelig å se. De fleste har hørt snakk om «usynlig funksjonshemmede». Imidlertid trenger man ikke forholde seg til det, man ser dem jo ikke. Vi er nemlig som regel opptatt med å prøve å gjøre våre begrensninger nettopp usynlige. Problemet er at det er disse menneskene som virkelig bør sees. Samfunnet vi lever i, må slutte å oppfordre til å skjule alle slags skavanker. Her har skolen, lærere og pedagoger et viktig ansvar.

Alle skal gjøre det samme, og alle skal gjøre det bra

Unge funksjonshemmede kaller sin rapport om tilrettelegging av studier for usynlig funksjons-

hemmede «Ute av øye ute av sinn». Hele 85 prosent av ungdommene som deltok i studien, mente de hadde prestert bedre med mer tilrettelegging. Det er ikke bare i studieløpet man skal prestere, så mye skal mestres i livet. Hva skjer når mangelen på tilrettelegging er til stede helt fra barnehagen, gjennom barneskolen og på alle fritidsaktiviteter? Hva skjer når man er ute av øye og ute av sinn?

For meg innebar det at drømmer stadig ble knust, og psyken nedbrutt. Det er umulig å unngå å ende med ikke å føle seg god nok. Man føler seg alene, fordi ingen ser. Jeg klandrer ingen enkelt lærer for å ikke ha sett og forstått. Jeg klandrer et system som ikke strekker til, et samfunn som krever at alle presterer, uavhengig av utgangspunkt. Vi skal være flinke i alt. Når en tilsynelatende frisk og sprek jente sier hun ikke vil løpe, kan det fort bli sett på som latskap. For meg var det frykt for å ikke få det til, blandet med ubehag og smerte, som gjorde at jeg meldte meg ut av all fysisk aktivitet.

Det ligger en utfordring i skolens forventning om at alle skal gjøre alt og delta likt. Det er vel og bra at alle deltar og at det forventes noe også av dem med begrensninger. Jeg er takknemlig for at ingen sa at jeg ikke kunne eller ikke skulle delta. Problemet oppstår når man forventer at alle skal oppnå like gode resultater målt mot en gitt standard. Å bli møtt med en holdning om at jeg kan få til alt jeg vil her i livet, har betydd mye og gjort meg sterk. Av og til handler det likevel om å godta, bli kjent med, og virkelig forstå, sine begrensninger. Ikke alle kan klare alt, det skulle jeg ønske noen fortalte meg for lenge siden.

For små bokser

«Du har vært heldig», sier de. Fordi man tross alt er mindre begrenset enn så mange andre. Det er det verste man kan høre. Et barn som ikke henger med på klassekameratenes fysiske lek, som har vondt, som føler seg utenfor, må få slippe å høre at hun er heldig. Ikke bare et barn, men en ungdom, eller en voksen, som stadig gir slipp på drømmer, blir sykmeldt fra jobben fordi hun ikke orker, som fremdeles ikke passer inn i et samfunn preget av kategorisering. Enten er du frisk, eller så er du det ikke.

Nesten halvparten av studentene som deltok i Unge funksjonshemmedes studie, fortalte at de ikke hadde turt å fortelle om sin funksjonsnedsettelse. Mange ønsker ikke å bli sett som annerledes, eller er redd for å stille krav. De er mest av alt redd for å bli avvist. Jeg valgte å slutte på dan-

selinja på videregående fordi jeg fikk verken tilpasset opplæring eller tilstrekkelige utfordringer, men likevel fikk høre at teknikken ikke var god nok. Jeg trente, men alltid med et mål om å fjerne en annerledeshet som ikke lot seg gjemme bort. Dansen blir for meg et symbol på det samfunnet jeg lever i. Et samfunn der man ikke blir sett eller ivaretatt som den man er, men må strebe etter å passe inn. For meg har det vært en lang reise å bli trygg på min egen funksjonsnedsettelse. Det var alltid noe jeg ønsket å skjule, å minimere, det var noe det var flaut å snakke om. Og verst av alt var ikke å bli trodd når man først fortalte.

Lærerne som så

Selv om også dansen har vært hard mot meg, hadde jeg ikke vært den jeg er uten. Jeg hadde aldri blitt like sterk og trygg på meg selv. Der all annen idrett og aktivitet feila, gav dansen rom for at jeg kunne være meg. Og det har jeg en helt fantastisk lærer å takke for.

Man skal aldri undervurdere en lærer eller pedagogs innvirkning. Heldigvis for meg har de gode lærerne hatt større innflytelse enn de dårlige. Det finnes heller ingen fasit for hvordan en god lærer skal være. Mine tre beste lærere har vært vidt forskjellige. Det de har felles, er at det de har sagt og gjort, har hjulpet meg til å bli den jeg er. De er på ingen måte like, men det de har felles, er at de klarte å se meg, med både begrensninger og muligheter, hele pakka.

Du kan hvis du vil

Nå skal jeg si det samme til deg som er lærer eller har en annen rolle i utdanningssystemet, som så mange har sagt til meg: Du kan hvis du vil. Alle kan på ingen måte klare alt. Men du kan klare å være en god lærer og et godt forbilde. Og det krever ikke mye. Det handler om å se, virkelig se. Og det handler om å kommunisere, forstå, lytte og ta på alvor. Ingen ønsker å være annerledes, men la dem være det. Hjelp dem til å forstå sine begrensninger, men legg til rette for muligheter.

«Samfunnet vi lever i, må slutte å oppfordre til å skjule alle slags skavanker. Her har skolen, lærere og pedagoger et viktig ansvar.»

Norsk lov:

Overgrepssdømte lærere kan jobbe i videregående

● **Beathe Jenssen**
lærer med lang fartstid
i barnehage
FOTO PRIVAT

● **Edith Nybakk**
lærer med lang fartstid
i skole
FOTO PRIVAT

Kunnskapsminister Jan Tore Sanner må ta grep for å endre loven, slik at lærere som er dømt for seksuelle overgrep mot barn og unge, ikke får jobbe i videregående. Lovendringen må være tilbakevirkende.

Vi er lærere med mange års erfaring fra barnehage og grunnskole. I tillegg er vi mødre til barn i videregående skole. Her vi bor, må vi sende våre barn inn til fastlandet for å gå på videregående skole. Som femtenåringer må de bo på hybel og klare seg selv i sin nye tilværelse. Som foreldre er det mangt å bekymre seg over, og bekymringen blir ikke mindre etter å ha lest artiklene i Utdanning 21/2016 om seksuelle overgrep mot barn og unge i barnehage og skole. Spesielt artikkelen om læreren som uforstyrret fikk misbruke barn og unge i 35 år, har rystet oss langt inn i hjerterota. Den beskriver historien til dem som ble misbrukt, til overgriperen, til foreldrene til de misbrukte og til de som hadde ansvar for å gripe inn, både rektorer, politi, kollegaer og andre. Det er så skremmende at det er til å miste nattesøvnen av.

Gjennom alle artiklene er det én setning som biter seg fast, og som virker så feil at vi ennå lurar på hvordan dette kan være riktig: «Ifølge reglene for skoleansatte kan videregående skoler ansette personer som er tidligere dømt for overgrep. Dette gjelder ikke ansettelser på barnehage- eller grunnskolenivå, men i et høringsbrev av 2014 anså departementet at elever i videregående skole i større grad kan beskytte seg mot eventuelle overgrep enn elever i grunnskolen.»

I videregående skole er mange 15 år når de begynner! De er barn ifølge norsk lov. Pål Grøndahl, psykolog hos Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri (SIFER), sier til Utdanningsnytt.no 1.12.2016 at han ikke tror skolesystemet er robust og årvåkent nok til å forhindre overgrep.

De som har vedtatt denne loven kan ikke ha innsikt i hvordan overgripere nærmer seg sine ofre, og ikke i hvordan misbrukte barn og unge kan leve med sin skam i skjul et helt liv uten å rope den minste lille detalj. Overgripere er usedvanlig gode til å påføre sitt offer skam, skyldfølelse og redsel som gjør at de tier.

Vi vil berømme Utdanning/Utdanningsnytt.no, og ikke minst journalist Sonja Holterman, for grun-

dig og over tid å ha rettet oppmerksomheten mot overgrep i barnehager og skoler. I over ett år har redaksjonen rettet et skarpt søkelys mot problemet.

Da er det skremmende å lese i Utdanning 01/2018 at loven enda ikke er endret. Overgrepssdømte lærere kan fremdeles jobbe i videregående skoler. Daværende kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen slår seg tydeligvis til ro med at det er strengt nok at lærerne må levere politiattest. Dette sa han, vel vitende om at mens han sitter på gjerdet, begås det stadig nye overgrep.

Vi setter vår lit til at den nye kunnskapsministeren Jan Tore Sanner tar raske grep for å få endret loven, slik at lærere som har vært dømt for seksuelle overgrep mot barn og unge, ikke får jobbe i videregående skole. Det forutsettes også at lovendringen har tilbakevirkende kraft, slik at overgrepssdømte som i dag jobber i videregående skole, må omplasseres til en jobb der de ikke har med barn og unge å gjøre. Da holder det ikke å omplassere dem til en kontorjobb på skolen. Dette er ikke å diskriminere. Det er å beskytte. For hvem beskyttes av gjeldende lovtekst? Overgriper, og kun overgriper. Risikoen for at en overgriper begår nye seksuelle overgrep etter sonet straff, er absolutt til stede. Psykolog Pål Grøndahl sier til Utdanningsnytt.no 1.12.2016 at det ikke har latt seg dokumentere at terapi for overgripere har ønsket effekt.

Som ansatte i barnehage og skole har vi et stort ansvar for å sørge for at overgrep ikke skal skje. Det gjelder ikke bare rektorer og styreere, men alle ansatte. Vi har en klar plikt til å melde fra om det vi ser, og til å stoppe det. De som ansetter lærere og engasjerer vikarer, bør ikke bare sikre at politiattest blir levert, men de må aktivt ringe referanser.

Vi tar som en selvfølge at det ikke finnes noen i norsk skolevesen som vil ansette en overgrepssdømt lærer i videregående skole. Det må man ikke gjøre, uansett hvor lovlig det er. Vi har alle et ansvar. Du skal ikke tåle så inderlig vel. Vår lojalitet skal alltid ligge hos eleven!

«Hvem beskyttes av gjeldende lovtekst? Overgriper, og kun overgriper.»

Robotene tar over – hvem skal ut?

● **Clare Seville**
karriereveileder
Veiledningssenteret i
Asker og Bærum,
Karrièretjenesten

FOTO PRIVAT

Skolens rådgivere og karriereveiledere er ikke nevnt med ett ord i Utdannings åtte siders lange artikkel «Når robotene tar over». Det er uforståelig og kan ikke stå uimotsagt.

Takk for en fyldig og interessant artikkel om framtidens arbeidsliv i Utdanning nr. 19/2017.

Dere dekker dette aktuelle temaet bredt og med mange gode eksempler. «Hvordan kan skolen forberede dem (skoleelevene) på framtidens arbeidsmarked?» spørres det om i ingressen. Noe av svaret ligger hos skolens rådgivere og karriereveiledere. Men de er ikke nevnt med ett ord i den åtte siders lange artikkelen. Det er uforståelig og kan ikke stå uimotsagt.

Noe er i ferd med å skje med det arbeidslivet vi trodde vi kjente. 3D-printing, kunstig intelligens og kroppsnær teknikk er framtidens satsingsområder. Maskiner blir brukt som aksjemeglere, barnevakter og som terapeuter i behandling av krigstraumer. På flyplasser og i matbutikken møter vi stadig oftere maskiner og selvbetjening, og færre ansatte. Arbeidsmarkedet endrer seg rett foran nesa vår. Fascinerte og litt skeptiske henger vi med så godt vi kan. Fordi vi er nysgjerrige, men også fordi vi må; særlig vi rådgivere og karriereveiledere.

Det kan synes som om det eneste som er sikkert er at alt er usikkert og at forandring er regelen. For ikke lenge siden var bekymringen «Hva skal vi leve av etter oljen?» I dag virker det som den store bekymringen er «Hva skal vi gjøre når alle arbeidsplassene forsvinner?». Den teknologiske utviklingen er i ferd med å rokke ved grunnleggende og etablerte oppfatninger av arbeid: Hva

arbeid er, hvordan det utføres og hvordan man skaffer seg det. Å legge utdanningsplaner for et arbeidsmarked som endrer seg utrolig raskt, kan virke uoverkommelig, nesten meningsløst. Hvordan forberede seg på et arbeidsmarked i endring? Hvilken utdanning er best? Hvilke kompetanser vil det være behov for? Dette er høyaktuelle spørsmål som delvis omtales i Utdannings artikkel. De som veileder elevene i disse viktige og utfordrende spørsmålene, skolens rådgivere og karriereveiledere, er ikke nevnt med ett ord. Hvorfor?

Elever har sterke rettigheter til veiledning om utdanning og arbeid i skolen. Denne individuelle retten er hjemlet i forskrift til opplæringsloven kapittel 22 om retten til nødvendig rådgiving: «Den enkelte eleven har rett til rådgiving om utdanning, yrkestilbud og yrkesval. Utdannings- og yrkesrådgivinga har som formål å bevisstgjere og støtte eleven i val av utdanning og yrke og utvikle kompetansen til den enkelte til å planlegge utdanning og yrke i eit langsiktig læringsperspektiv (Paragraf 22–3. Utdannings- og yrkesrådgiving).

Elever i ungdomsskolen har dessuten faget utdanningsvalg, som skal gi dem kunnskap og ferdigheter i å ta gode valg av utdanning og yrke. Faget er heller ikke omtalt i artikkelen i Utdanning. Men faget er jo en enestående mulighet for å ruste unge til framtidens mange karrierevalg. Læreplanen er tydelig og ambisiøs, og rikelig med timer kan disponeres. Et av læreplanmålene er: «Hovedområdet arbeid omfatter kunnskaper om arbeidslivet og et arbeidsmarked i endring. I det inngår konsekvenser av ulike utdanningsvalg og behov for nyskaping og kreativitet i arbeidslivet.» I tillegg skal elevene blant annet utvikle bevissthet om egne interesser og muligheter, få mye informasjon om utdanning og yrker og lage karriereplaner. De skal utvikle karriereferdigheter i et livslangt perspektiv. Da må det karriereveiledning til! At dette faget ved mange skoler dessverre brukes til helt andre ting er en annen sak, men også noe som kunne blitt problematisert i artikkelen. Her går mange elever glipp av viktig karriereveiledning. En beslektet problemstilling er at videregående skole dessverre mangler et slikt fag, noe som gjør at rådgiver/karriereveileder ofte ikke har tilgang på elevene for å tilby den veiledningen de har krav på.

Mari Rege, professor i økonomi ved Universitetet i Stavanger, sier i en optimistisk artikkel i Dagens Næringsliv at «Dagens unge kan rustes til å møte et arbeidsliv i stadig endring.» (DN

24.2.17). Hun mener at egenskapene som trengs for å møte omstillingene i arbeidslivet, som sosial kompetanse, engasjement, utholdenhet, tro på egne muligheter og nysgjerrighet, kan utvikles og læres. Dette støttes av anerkjent karriere teori (Krumboltz, J. og Mitchell, K.E.: Planned Happenstance: Constructing Unexpected Career Opportunities. Journal of Counselling & Development, vol. 77, 1999). Veiledning er nødvendig for å bevisstgjøre unge om betydningen av personlige kompetanser, lære å planlegge for usikkerhet og utvikle valgkompetanse; rett og slett bygge karriereferdigheter.

«Både bedrifter og offentlig sektor vil i fremtiden ha et stort behov for dyktige medarbeidere med fag- og yrkesutdanning. Derfor er det nødvendig å heve statusen til yrkesfagene og bekjempe et uakseptabelt høyt frafall.» (regjeringen.no 09.06.17). Sitatet er hentet fra Yrkesfagløftet, et av regjeringens satsingsområder. Yrkesfagene fortjener mer respekt, skrev daværende kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen og omtalte norske fagarbeidere som både gårsdagens, dagens og morgendagens helter i en kronikk i VG 6. oktober 2014.

Artikkelen i Utdanning løfter fram yrkesfagene og nødvendigheten av fornyelse av læreplanene. Rådgiverne og karriereveiledere har en nøkkelrolle i å veilede flere unge om mulighetene yrkesfagene gir i et større karrieresperspektiv. De har kompetanse, men mangler ofte tid med elevene for å informere og veilede dem. Dette er en problemstilling som hører hjemme i denne artikkelens omtale av yrkesfagene.

Karriereveiledning er satt på dagorden nasjonalt blant annet gjennom NOU 2016:7 Norge i omstilling – karriereveiledning for individ og samfunn, og i Nasjonal kompetansepolitisk strategi 2017–2021, der livslang karriereveiledning er nevnt spesielt. Utdannings artikkel skulle gitt plass til karriereveiledningens viktige rolle i skolen, mulighetene i faget utdanningsvalg og hvordan rådgiver/karriereveileders kompetanse, muligheter og tidsbegrensninger påvirker om elever er forberedt for det nye arbeidsmarkedet. Som mangeårig rådgiver og medlem av Utdanningsforbundet venter jeg at også denne delen av skolens virksomhet trekkes fram av Utdanning, særlig i en artikkel med et så aktuelt og relevant emne.

Kroppssøving vs. idrett i læreplanarbeid

● **Svein-Erik Andreassen**
førstelektor

● **Daniel André Edvardsen**

Jørgen Rafaelsen

Ola Rismo

femteårsstudenter 2017/18

alle ved Institutt for lærerutdanning og
pedagogikk Universitetet i Tromsø
Norges arktiske universitet

Etter praksisperioder tar en del studenter i lærerutdanning opp forholdet mellom kroppssøving og idrett. Er de to begrepene synonyme, eller har de vidt forskjellige betydninger, eller overlapper de hverandre?

Vi anvender et eksempel fra praksis: Aktivitet er å løpe en definert strekning på ca. tre kilometer. Vurdering er basert på tidtaking der de ulike karakterene fra 1–6 er representert ved tidskrav. I noen skolars lokale læreplaner finner vi tidskrav for løp og lengde- og høydekrav for kast og hopp med mer for måloppnåelse.

Utdanningsdirektoratet (2015a) skriver:

«I eit kompetansemål for vg1 heiter det at eleven skal praktisere treningsmetodar og øvingar innanfor uthald, styrke og rørsleevne for å utvikle eigen kropp og ta vare på eiga helse. Ved testing av desse fysiske eigenskapane er det lett å miste fokus på kompetansen målet beskriv. Ein elev som skårar godt på ein uthaldstest, treng ikkje vere god til å praktisere treningsmetodar og øvingar innafor treningsforma uthald. Ein elev kan vere fysisk sterk utan å ha kompetanse i å praktisere treningsmetodar og øvingar innafor treningsforma styrke.»

Vi merker oss at det altså poengteres at kompetansemålet etterspør «praktisering», ikke å ha «høy utholdenhet». Det å ha høy utholdenhet i for eksempel løping betyr ikke at en er dyktig i å praktisere treningsmetoder, og motsatt.

Utdanningsdirektoratet (2015a) påpeker videre:

«Ved innlæring av nye ferdigheiter vil testing vanlegvis ha liten eller ingen verdi. Det kan hende at nokre elevar prøver å skjule eller dekkje over dårleg teknikk, noko som eleven treng å trene meir på. Testing er ein reiskap idretten brukar for å sikre at trening på toppnivå fører til dei resultata ein har som mål. For elevar som berre møter aktiviteten no og da, er andre kjenneteikn på framgang viktigare. ... I lys av kompetansemåla og formålet med faget vil det i dei fleste samanhengane gi meir mening å bruke testane for at elevane skal få erfaring og innsikt i testing, enn for å spesialisere elevane sine fysiske eller tekniske ferdigheiter.»

Det klargjøres at testing er mer relevant i idrett enn i kroppssøving, og at andre kjennetegn enn tids- og lengderesultater er mer relevant i vurdering av kompetanse i kroppssøving. Skillet mellom kroppssøving og idrett fremtrer. Nøkkelen, slik vi ser det, er å avklare verbet/handlingen «prakti-

sere», som kan betegnes som ferdighetsdimensjonen i kompetansemålet. Et kompetansemål kan forstås å bestå av ferdighetsdimensjon og kunnskapsdimensjon (Andreassen, 2016), for eksempel i kompetansemålet det vises til ovenfor fra videregående trinn 1 (vg1):

«praktisere (ferdighet) treningsmetodar og øvingar innanfor uthald, styrke og rørsleevne for å utvikle eigen kropp (kunnskap) og ta vare på (ferdighet) eiga helse (kunnskap).»

Utdanningsdirektoratet (2015a) forklarer hva som blant annet ikke inngår i kompetansemålene i kroppssøving:

«Bruk av tester kan være problematisk og være i strid med prinsippene for vurdering. ... Kompetansemålene er ikke formulert på en måte som angir at eleven skal vise styrke, løpe fort eller hoppe høyt.»

Tidtaking av løp kan for noen elever være motiverende, men for andre demotiverende, noe som kan medføre at elever velger ikke å delta (Hansen & Heimdal, 2016). For elever som motiveres av tidtaking, bør vi ta tiden. For elever som demotiveres av tidtaking, bør vi ikke ta tiden. Dette er differensiering innenfor kompetansemålenes frirom, og i tråd med fagets mål om livslang bevegelsesglede.

Vi har analysert aktivitet og vurderingsform i eksempel 1 mot et relevant kompetansemål etter 10. trinn: «trene på og bruke ulike ferdigheiter i utvalde lagidrettar, individuelle idrettar og alternative rørsleaktivitetar» (Utdanningsdirektoratet, 2015b). I dette kompetansemålet kan løping være et eksempel på en individuell idrett. Videre har vi analysert opp mot beslektede kompetansemål i

– Læreplan i valgfaget fysisk aktivitet og helse (Utdanningsdirektoratet, 2012),

– Læreplan for kroppssøving vg1, vg2 og vg3 (Utdanningsdirektoratet, 2015b),

– Læreplan i aktivitetslære – felles programfag i utdanningsprogram for idrettsfag (Utdanningsdirektoratet, 2006a),

– Læreplan i toppidrett – valgfrie programfag i utdanningsprogram for idrettsfag (Utdanningsdirektoratet, 2006b), og

– Fysiske krav for utdanning og tjeneste i Forsvaret (Forsvaret, 2014).

«Dette er differensiering innenfor kompetansemålenes frirom, og i tråd med fagets mål om livslang bevegelsesglede.»

Ulikheter og likheter mellom det valgte kompetansemål og beslektete kompetansemål i andre læreplaner kan framstilles slik:

Læreplan	Kompetansemål
Kroppsøving etter 10. trinn	Trene på og bruke ulike ferdigheter i utvalde lagidrettar, individuelle idrettar og alternative rørsleaktiviteter
Valgfaget fysisk aktivitet og helse	Delta i gruppeaktiviteter eller individuelle aktiviteter som utfordrer både koordinative og fysiske ferdigheter
Kroppsøving vidaregåande trinn 1 (vg1)	Gjere funksjonell bruk av ulike ferdigheter i utvalde lagidrettar, individuelle idrettar og alternative rørsleaktiviteter
Kroppsøving vg2	Praktisere treningsmetodar for å forbetre ferdigheter i individuelle idrettar, dans og alternative rørsleaktiviteter
Kroppsøving vg3	Vise kunnskapar og ulike ferdigheter i idrett, dans og andre rørsleaktiviteter gjennom funksjonell deltaking i aktivitet, trening og spel
Aktivitetslære vg1	Gjere funksjonell bruk av ulike ferdigheter i utvalde lagidrettar, individuelle idrettar og alternative rørsleaktiviteter
Aktivitetslære vg2	Praktisere treningsmetodar for å forbetre ferdigheter i individuelle idrettar, dans og alternative rørsleaktiviteter
Aktivitetslære vg3	Vise kunnskapar og ulike ferdigheter i idrett, dans og andre rørsleaktiviteter gjennom funksjonell deltaking i aktivitet, trening og spel
Toppidrett 1	Vise ferdigheter i spesialidretten
Toppidrett 2	Vise ferdigheter i spesialidretten i konkurranse med andre
Toppidrett 3	Mestre ferdigheter i konkurransesituasjoner i spesialidretten
Fysiske krav for utdanning og tjeneste i Forsvaret	3000-meter løpetest. Her må du bestå minstekrav (befalsskoler og Forsvarets ingeniørskole: 14.00 – Sjøkrigsskolen, Luftkrigsskolen og grunnleggende befalskurs i Hæren: 13.30 – Krigsskolen: 13.00

Eksemplet med løping på tid som aktivitet kombinert med tidtaking som vurderingsform synes i dette oppsettet å være mer i tråd med kompetansemål for Toppidrett 3 enn for kompetansemål i kroppsøving etter 10. trinn, og kanskje enda mer i tråd med fysiske krav i Forsvaret.

I fagets formål formulerer Utdanningsdirektoratet (2015b) blant annet (vår utheving):

«Kroppsøving er eit allmenndannande fag som skal inspirere til ein fysisk aktiv livsstil og livslang rørsleglede. Kroppsøving skal medverke til at elevane

opplever glede, meistring og inspirasjon ved å vere med i ulike aktivitetar og i aktivitet saman med andre.»

Det finnes ingen formuleringer i fagets mål om at elevene skal oppnå dyktighet i idrett. Tidtaking og måling vil for noen elever bidra til inspirasjon til fysisk aktiv livsstil og opplevelse av glede og meistring, og dermed tilpasset opplæring, men for andre elever bidra til prestasjonsangst og ubekvemhet, og dermed fra-passet opplæring. Vi mener dette illustrerer et klart skille mellom begrepene kroppsøving og idrett.

Litteratur:

Andreassen, S-E. (2016): Forstår vi læreplanen? Doktorgradsavhandling, UiT Norges arktiske universitet. Tromsø: UiT Norges arktiske universitet.

Forsvaret (2014): Fysiske krav. Her er de fysiske kravene for utdanning og tjeneste i Forsvaret. Hentet 21.09.2017 fra <https://forsvaret.no/fysiskekrav>

Hansen, K. & Heimdal, E. (2017): Test - en skremmende del av kroppsøving? Hvordan kommuniseres aktiviteten? Upublisert bacheloroppgave, UiT Norges arktiske universitet. Tromsø: UiT Norges arktiske universitet.

Utdanningsdirektoratet. (2006a): Læreplan i aktivitetslære - felles programfag i utdanningsprogram for idrettsfag (IDR1-01). Hentet 21.09.2017 fra <https://www.udir.no/kl06/IDR1-01>

Utdanningsdirektoratet. (2006b): Læreplan i toppidrett - valgfrie programfag i utdanningsprogram for idrettsfag (IDR5-01). Hentet 21.09.2017 fra <https://www.udir.no/kl06/IDR5-01>

Utdanningsdirektoratet. (2012): Læreplan i valgfaget fysisk aktivitet og helse (FAH1-01). Hentet 21.09.2017 fra <https://www.udir.no/kl06/FAH1-01>

Utdanningsdirektoratet. (2015a): Kroppsøving - veiledning til læreplan. Bruk av fysiske og tekniske testar i kroppsøving. Hentet 20.09.2017 fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/veiledning-til-lp/kroppsoring-veiledning/4-tematekster/bruk-av-fysiske-og-tekniske-testar-i-kroppsoring/>

Utdanningsdirektoratet. (2015b): Læreplan kroppsøving (KRO1-04). Hentet 21.09.2017 fra <https://www.udir.no/kl06/KRO1-04>

● Oppdragelse

Gi foreldre tiden tilbake!

Det har altfor lenge vært drevet likestillingspolitikk som fordekte samfunnsøkonomiske mål. De som blir lidende, er barna, skriver Irene Brenna. ILL. FOTO INGER STENVOLL

I innlegget «Hvem har ansvaret for oppdragelsen av den oppvoksende generasjon?» på Utdanningsnytt.no 17. februar skriver Hanne Victoria Bach Skauge om oppdragelse.

Til innlegget vil jeg si: Verdidebatten rundt barnas beste og hvordan vi organiserer familielivet, arbeid og likestilling er nødt for å starte nå. Vi er i ferd med å gjøre oss selv til humanoider.

Det har altfor lenge vært drevet likestillingspolitikk som fordekte samfunnsøkonomiske mål. De som blir lidende, er barna.

Barnehage for ettåringer og skolefritidsordning

fra morgen til kveld har aldri vært opprettet til barnas beste, men for å møte samfunnsøkonomiske mål om å få mor og far mest mulig i arbeid. Politikere har kalt det likestilling.

Det er på tide foreldre slutter å la seg lure av politikere, slutter å la seg friste av velstand og selvrealisering, og heller krever tiden tilbake, for barnas del. Vi trenger et langt mer familievennlig arbeidsliv, der likestillingsutfordringer løses på helt andre måter.

Irene Brenna

● Barnehage

Trakka på av Sylvi Listhaug

I dag trakka Norge sin justisminister på yrket mitt. I dag trakka Sylvi Listhaug på barnet og barnebar-net ditt.

I dag trakka ho på meg som barnehagelærer, på yrkesstoltheita mi,

I dag trakka ho på alle kollegaene mine, ho trakka på framtida di.

Ho sa fylgjande: «Eit Facebook-innlegg som eg beklaga, har omgjort norsk politikk til ein barnehage».

Listhaug: Du snakka nedlatande om barnehagen, barnehagelæraren, om fagarbeidaren, om barnehagebarna som er Norge si framtid.

Kva meinte du om barnehagen, om alle oss som set barnehagen høgt?

Snakka du om krangel, skitkasting, falsk unnskyldning, rot, mangel på respekt for andre, og å gjere andre til syndebukk for noko ein sjølv har stelt i stand.

Trur du at det er dette som pregar barnehagen? Ser du på oss som eit lågmål,

lægst på rangstigen? Eller snakka du mest om din politikk?

Din politikk er kanskje prega av dette Sylvi, men barnehagen har heilt andre verdiar. Den norske barnehagen, som eg er ein del av, jobbar for demokrati, likestilling, likeverd – uavhengig av rase, religion og politisk parti.

Barnehagen møter den enkelte med respekt.

Vi ser heile mennesket. Og hugs barndommen har eigenverdi, barnet er eit heilt menneske.

Vi legg vekt på å seie gode ord til andre, ekte vennskap og å løyse konflikter med ord.

Empati, danning, likt og ulikt, alle har stor verdi uansett kor dei bur på vår jord.

Sylvi Listhaug, i dag gjorde du meg opprørt og forarga. Ikkje trakk på meg og barnehagen igjen! Du trampa inn i profesjonen min med støvlane på. For meg er det heilt greitt at du med dine haldningar som minister må gå. I barnehagen er det ingen som skal skamme seg.

Men det du sa, var skammeleg.

Bente Rauboti Haukeland
barnehagelærer

Les mer debatt på Utdanningsnytt.no

Manntallet synker; heldigvis!

Det var flott med gladmeldingen i Utdanning, nr. 3, og det som selveste hovedsaken. «Manntallet synker» står det. I vårt likestilte land har mange, for eksempel en del politikere, sett på det som et problem at det er få menn i skolen, og at det blir færre. Men dette er feil, kan vi lese. Tvert imot. Ikke at manntallet synker, men at det skulle være et problem. For menn er jo ikke bedre lærere enn kvinner. De er dårligere lærere, viser det seg. Elevene vil ikke ha dem: «Resultatene fra forskningen i Hedmark viser at elever jevnt over vurderer kvinnelige lærere som bedre på parametere som tilbakemeldinger i undervisningen, faglig trivsel, relasjon mellom lærere og elev og for norskundervisningen».

I tillegg blir det mindre likestilling hvis du får en mannlig lærer:

«Vi fant tvert om at det var størst forskjeller mellom kjønnene når det var en mannlig kontaktlærer, sier (professor Thomas) Nordahl. «Enkelt sagt kommer ikke mannlige lærere særlig godt ut av denne undersøkelsen, sier Nordahl til Utdanning». Og dette er stikk i strid med det «alle» til nå har trodd:

«Alle i utdanningssektoren er bekymret for at menn velger bort læreryrket, og mange tror flere mannlige lærere kan være med å minske frafallet blant gutter i skolen, være forbilder for gutter, bidra til å rekruttere menn til yrket og bidra positivt til arbeidsmiljøet på skoler». Her har alle, inklusive de fleste politikere, tatt grundig feil.

Som mannlig lærer og medlem av Utdanningsforbundet må jeg bare få takke for denne innsikten. Skal jeg tenke på elevene, og som lærer må jeg det, er det

beste for dem er at jeg, og andre med XY-kromosom, ikke er der. I hvert fall må dette hysteriet rundt mangel på mannlige lærere umiddelbart opphøre.

Jeg er spent på å se hvordan Utdanningsforbundet vil bruke denne kunnskapen. Den eneste farbare konklusjonen må være at det jobbes mer aktivt for færre mannlige lærere. Elevene blir fornøyd, likestillingen vinner på det, og faglig sett taper man ingenting på ikke å ha menn i klasserommet.

Takk til bladet Utdanning, som i hvert fall for meg, fungerte som en vitamininnsprøytning på motivasjonssiden denne gangen. Igjen; hjertelig takk!

Henrik Seglem Grydeland

medlem i Utdanningsforbundet gjennom Norges Kristelige Folkehøgskolelag

Utdanningsforbundet er Norges nest største fagforbund med over 175 000 medlemmer fra alle deler av utdanningsfeltet – fra barnehage til universitet og høyskole. Bladet Utdanning distribueres i et opplag på 164.338 på papir (per 1. halvår 2017) og som eblad. Magasinet har bred dekning innen samtlige skoleslag, fra barnehager til høyskoler og universitet. Utdanning inneholder faglig og politisk stoff med tilknytning til pedagogikk, barnehage og skole.

Ansvarlig redaktør for Utdanning

Vi er på jakt etter en ny ansvarlig redaktør som har solid journalistisk vurderingsevne, stor arbeidskapasitet og et godt visuelt blikk. Vi kan tilby en redaktørjobb med store muligheter for å drive redaksjonelt utviklingsarbeid i et populært medlemsblad.

Redaktøren skal lede arbeidet med å videreutvikle Utdanning både på papir og digitalt.

Utdanning redigeres i henhold til Redaktørplakaten og er medlem av Fagpressen. Utdanning fikk Fagpresseprisen i 2017 og 2004, Fagpressens gravepris i 2013 og samme pris igjen i 2017, samt Fagpressens journalistpris i 2016.

Spørsmål om stillingen kan rettes til vår rådgiver hos Hodejegerne AS, Gro Møllerstad, tlf. 915 59 752.

Gå inn på www.hodejegerne.no for å lese mer om stillingen og legge inn søknad.

Søknadsfrist er 22. april 2018

Hodejegerne
Møllerstad & Christiansen

Kommentar til Elin Birkeland Markestad

Vi heier på veiledning!

Elin Birkeland Markestad har skrevet et godt innlegg, «Veiledning i skolen: Ikke bare for de nyutdannede», i Utdanning 03/2018, side 42. Det handler om at veiledning i skolen ikke bare er for de nyutdannede, men også savnes av mer erfarne lærere.

Vi i Pedagogstudentene er helt enige i at veiledning handler om mer enn kun å hjelpe de nyutdannede og nytilsatte til en god start i yrket. Vi tror og mener at ved å få til en god veiledningsordning for nyutdannede som omfatter alle barnehager og skoler, slik Stortingets vedtak legger opp til, vil vi få til en positiv endring i kulturen på den enkelte

arbeidsplass. Lærende fellesskap og profesjonsutvikling innenfra er honnørord som ofte kan bli yttret når det er snakk om hva slags skole og barnehage vi ønsker. Men hvordan får vi til dette? Veiledning av nyutdannede og kollegaveiledning også for de mer erfarne kan være gode krefter som kan bidra til et slikt lærende profesjonsfellesskap. Dermed håper vi at regjeringen mener alvor når de ifølge Jeløya-plattformen ønsker å «etablere nasjonale rammer for en mentorordning for nyutdannede lærere» og som et virkemiddel for dette sørger for at flere tar veilederutdanning.

En styrket veiledningsordning vil være godt både for den enkelte nyutdannede lærer, for kollegiet og ikke minst for barna i skolen og barnehagen som får tryggere, mer fornøyde, mer motiverte lærere som fra dag én og i hele yrkeslivet opplever at de kan diskutere, reflektere over og utvikle sin praksis. Vi heier på veiledningsordning, og vi håper at vi i tillegg til en god avtale som nå utformes mellom partene, vil se flere virkemidler for at flere skal få veiledning!

Hedda Eia Vestad

leder i Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet

Læreplan i språk og arbeidslivsfag.

Ja til en praktisk skole betyr ikke nei til språk

Norsk skole har i dag elever fra hele verden med en enorm språklig kompetanse, men ofte med hull i norsk og engelsk, skriver Brita Marie Servan. ILL.FOTO HARALD F. WOLLEBÆK

Arne O. Walbye argumenterer i Utdanning 01/2018, side 50, for et praktisk arbeidslivsfag. Jeg er helt enig og glad for at dette faget allerede finnes i dag. De skolene som kan tilby dette til elever som er lei av språk, er heldige. Jeg er også for en mer praktisk rettet skole, og støtter politikken til Miljøpartiet de Grønne om å få dette tydeligere inn i skolen. De ferdighetene Walbye viser til, er viktige for å bli klar for videregående skole og arbeidslivet. De er også gode for å lære språk.

Walbye er uenig i forslaget mitt om å erstatte engelsk og norsk fordypning med et generelt fag i språk og kommunikasjon. Det er mulig at et slikt fag vil stoppe skoler fra å innføre arbeidslivsfag. Et sånt tenkt scenario ønsker heller ikke jeg.

Poenget mitt var at for de elevene som ikke er lei av å lære språk, men som har stor vilje til å arbeide for å bli bedre, bør vi fornye språkfaga til den virkeligheten norsk skole nå står i. Vi har elever fra hele verden med en enorm språklig kompetanse, men ofte med hull i norsk og engelsk. Poenget med innlegget mitt var at vi trenger en læreplan som møter motivasjonen, kompetansen og utfordringene til mange av våre elever.

Brita Marie Servan

Mannlige lærere

Barn skal ha lærere av begge kjønn

Utdanningsnytt.no tar opp et viktig problem om mangelen på menn i grunnskole i artikkelen «Andelen mannlige lærere i grunnskolen synker stadig» 27. februar i år.

Det som er viktigst, og som dessverre ikke nevnes av artikkelforfatteren eller Utdanningsforbundets styremedlem Siri Lode, er at dette først og fremst er et likestillingsspørsmål, ikke et arbeidsmiljøspørsmål. Barn skal ha kontakt med lærere av begge kjønn i grunnskolen og i barnehage. Dette er hjemlet i forskrift til likestillingsloven, og er blitt nevnt tidligere i Utdanningsnytt.no med tanke på barnehage.

Jeg jobber nå i staten, medlemsgruppe faglig-administrativt støttesystem (FAS), men var lærer i grunnskolen i ti år og medlem av Utdanningsforbundet siden det ble grunnlagt. Som tillitsvalgt er jeg til tider arbeidstagerrepresentant ved tilsetning. Det er viktig at likestillingsloven huskes og brukes ved tilsetning. Dette betyr at det er moderat kvotering for menn i skole og førskole. Tilsvarende kvotering har vi for kvinner i staten. En tilsvarende halvering av andel kvinner i politiet, for eksempel, ville ha utløst en større diskusjon om likestilling innad, i fagorganisasjonen og i samfunnet ellers, enn hva vi har hatt hittil for menn i grunnskolen.

Daniel Courtemanche

hovedtillitsvalgt Unio / NAV Kontaktsenter

Har du mykje på hjartet?

Det er du ikkje åleine om. Utdanning tek imot store mengder kortare og lengre debattinnlegg, innspel og kronikkar. Men det er trøgt om plassen. Vårt tips er: Skriv kort! Held du debattinnlegget ditt på under 2500 teikn (inklusive mellomrom), er sjansen større for å få plass. Redaksjonen set retten til å kutte i innlegga som vilkår.

For innlegg på innspelsplass er lengda 3000–10.000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 12.000 og 17.000 teikn.

Redaksjonen tek imot debattstoff på denne adressa: debatt@utdanningsnytt.no

● Læringsutbyte

Meir om PISA

«PISA-undersøkelsen viser framgang» skriv Fredrik Jensen og Marit Kjærnsli i Utdanning 2. februar, i tilsvaret til eit innlegg av Lars Gunnar Briseid i Utdanningsnytt.no 5. desember.

Begge innlegga kommenterer auken i prosentvis fritak for svake elevar. I år 2000 låg fritaket på 2,7 prosent, i 2015 på 6,7 prosent.

Jensen og Kjærnsli skriv om utslaget av ein liknande skilnad, mellom 2006 og 2015, at «den positive endringen i gjennomsnittsresultatene ... overestimeres med omtrent 2-3 poeng».

Når me veit at gjennomsnittsresultatet for norske elevar var 3 poeng høgare i PISA 2015 enn i PISA 2000, ser me at auken i fritak nøyaktig nular ut den registrerte framgangen sidan PISA 2000. År 2000 var det året politikarane slo fast at Noreg hadde fått «PISA-sjokk», og utdanningsminister Kristin Clemet fekk frie hender til å snu opp ned på norsk skule.

Korkje Lars Gunnar Briseid eller Jensen og Kjærnsli nemner det

kanskje viktigaste poenget: innsatsfaktoren. Når me samanliknar talet på underviste timar som norske femtenåringar hadde bak seg, finn me at 2015-elevane hadde hatt nær 20 prosent fleire timar enn 2000-elevane i kvart av faga norsk og matematikk, og om lag ti prosent fleire timar i naturfag. Då får me dette reknestykket: Auke i innsats, fordelt på fag: 20 prosent / 20 prosent / 10 prosent. Læringsvinst i faga: +1 prosent / 0 prosent / -1 prosent.

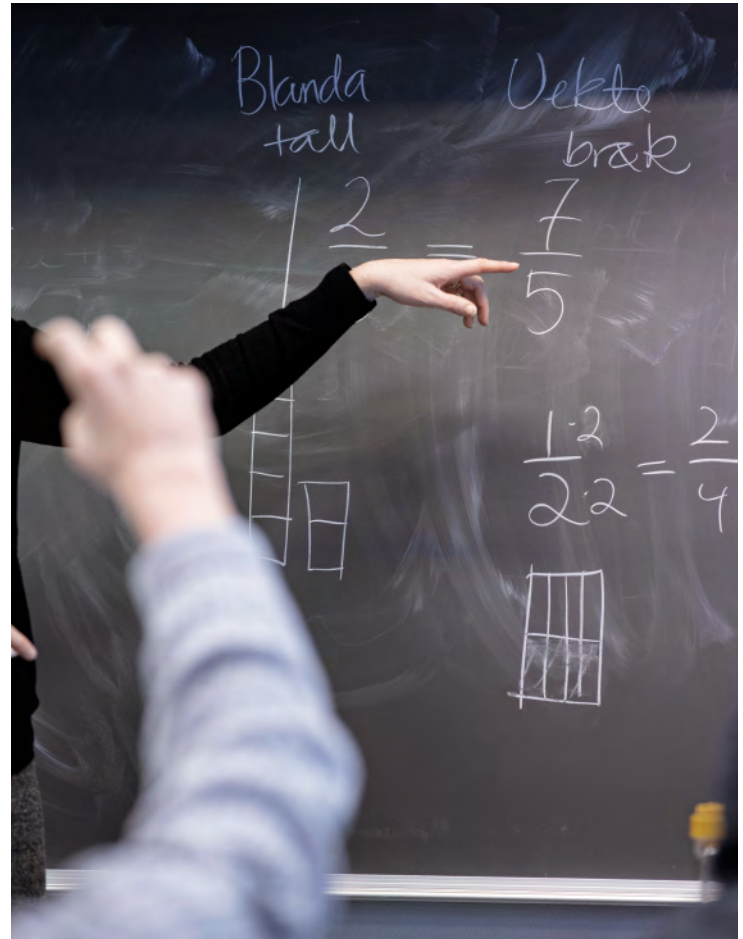
Konklusjon: Det PISA 2015 syner oss, er at skolereformen Kunnskapsløftet 2006 har vore ein fiasko, eit dyrt eksperiment som ikkje kan visa til målbar læringseffekt, ikkje ein-gong i satsingsfaga.

Gunvald Skeiseid

fyrsteamanuensis, hev vore Høgskulen Stord/Haugesund

Fleire undervisningstimar har ikkje gitt nokon målbar læringseffekt, poengterer Gunvald Skeiseid.

ILL. FOTO ERIK M. SUNDT

● Språk

Nynorskbyen Bergen syner veg

No legg byrådet i Bergen fram ein plan for nynorskbruken i byen. Det arbeidet som Bergen kommune no har teke fatt på, er historisk. Aldri før har ein av våre storbyar sagt så klart ifrå at nynorsken har ein plass i byen.

Noregs Mållag har lenge arbeidd for og ynskt ein slik plan som sikrar eit minimum av nynorskbruk i Bergen. Planen er nødvendig både av omsyn til dei tilsette i Bergen kommune som vil nytte nynorsk, og av omsyn til det store nynorskscrivande mindretalet i Bergen. Sidan Njaal Neckelmann (V) i juni 2016 fremma interpellasjonen som bestilte saka, har me vore spente på kva som skulle kome.

Det er tydeleg at byrådsleiar Harald Schjelderup

(Ap) har tatt bestillinga frå bystyret på alvor med denne saka. Det at Bergen no utformar ein plan for målbruk som så klart slår fast at nynorsken har ein plass i Bergen, og som ynskjer å stø opp om han, er viktig for statusen til nynorsken på heile Vestlandet.

Om Bergen vil vere «nynorskbyen Bergen» og den nye regionhovudstaden på Vestlandet, så må han syne seg som ein open og inkluderande by, òg for nynorskbrukarane.

I dag er Bergen bokmålsnavet på Vestlandet. Sjølv om denne planen ikkje vil endre på det over natta, er det eit viktig signal om at nynorsken skal ha ein plass i Bergen kommune.

Røynslar frå store bokmålsscrivande organisa-

sjonar syner at det å vere nynorskbrukar omringa av bokmålsbrukarar, er vanskeleg. Mykje tekstproduksjon blir utført av fleire saman. I slike situasjonar må nynorskbrukarane ofte gje etter og vere dei som skriv på eit anna enn sitt eige språk. Retningslinene frå Bergen kommune er ei lita hjelp i kvardagen for dei og tyder at dei kanskje nokre gonger kan få vere dei som seier at «denne gongen vert teksten på nynorsk». No er det viktig at planen ikkje hamnar i ein skuff, men vert følgt opp av kommunen.

Magne Aasbrenn

leiar i Noregs Mållag

● Menn i barnehage

Hvordan lar vi gutter være gutter i barnehagen?

Målet med å rekruttere menn til stillinger i barnehagene er å få en personalgruppe bestående av menn og kvinner. Det handler om barns rett til å møte omsorgspersoner og pedagoger av begge kjønn. Rammeplanen understreker personalets ansvar for å sikre barn gode forbilder og kjønnsrollemodeller. Hvordan vil barnehagens pedagoger og assistenter sikre at guttene utvikler sitt poten-

Vi er fortsatt langt fra Stortingets mål om minimum 20 prosent menn i personalgruppene, skriver Anders Farstad og Helle Blakstad.

ILL. FOTO KIRSTEN ROPEID

sial og sin kjønnsidentitet med bare ett kjønn representert i personalgruppen?

Etter 20 års arbeid med å rekruttere og beholde menn i barnehagene heier vi (Menn i barnehager – Asker) på forskning som understøtter at det er viktig med menn i barnehagene. Forskningen er nyttig fordi det fortsatt er mange barnehager i Norge som ikke har mannlige ansatte. Den vil få fart på rekrutteringen av menn til jobber i barnehagen.

Vi er fortsatt langt fra Stortingets mål om minimum 20 prosent menn i personalgruppene. I Asker har vi et politisk vedtak om minimum 30 prosent. I dag finnes det muligheter for moderat og positiv særbehandling av menn ved ansettelser. («Veileder for kvotering av menn til jobb i barnehager» fra Kunnskapsdepartementet.) Benytter barnehageeiere seg av denne for å nå forpliktende politiske mål?

Det er viktig å ikke blande kortene; barnas rett til å møte voksne av begge kjønn må ikke svekkes av ønsket om mangfold i personalgruppen. Det er viktig at barnehagelederne sikrer mangfold ved ansettelser, men dette må ikke skje på bekostning av ansettelser av menn. Man finner uansett et like stort mangfold blant menn som blant kvinner.

Barnehagene er forpliktet til å arbeide med likestillingstema. Derfor trenger barnehagene en likestilt arbeidsplass som åpner for deling av ulike perspektiver. Det bidrar til refleksjon over egne og andres holdninger og erfaringer for å bryte stereotipe kjønnsrollemønstre. Kompetanse i kjønnsrolletema vil lede til endringer i den pedagogiske praksisen og skape større trivsel i barnegruppene. Man vil få et problem dersom bare det ene kjønn er representert i personalgruppa.

Menn i barnehager – Asker arrangerer en jubileumskonferanse i Asker 24. mai. Ta kontakt dersom du er interessert. Der vil du møte forskere fra Stavanger som har sett på personalets praksis med overføring av kjønnsrollemønstre til barna i barnehagen.

Anders Farstad og Helle Blakstad medlemmer i tiltaksgruppen for MIB (menn i barnehager) i Asker

● Voksenopplæring

Ingen blir kastet ut av landet eller fratas muligheten til å bli statsborger bare fordi man ikke oppnår A2 eller ikke består statsborgerprøven, presiserer Brikt Julian Utstrand Sagbakken i Kompetanse Norge.

ILL. FOTO HARALD F. WOLLEBÆK

Lærerne avgjør ikke statsborgerskap

Vi i Kompetanse Norge har forståelse for at lærerne opplever at de er i en uheldig situasjon. Hovedbudskapet i artikkelen i Utdanningsnytt 20. februar er likevel feil.

I artikkelen om lærernes rolle rundt norsk- og samfunnskunnskapsprøvene settes fingeren på et viktig tema, men det er ikke lærerne i voksenopplæringen som avgjør hvem som får statsborgerskap.

De nye reglene krever at innvandrere må bestå prøver i norsk og samfunnskunnskap for å få statsborgerskap. Likevel er ikke lærerne avgjørende for kandidatens videre skjebne i Norge, selv om de vurderer prøvene. Muligheten for å søke om norsk statsborgerskap står ikke på spill når kandidaten blir vurdert. Man kan prøve så mange ganger man vil, og de aller fleste må ha

Rett på sak

permanent oppholdstillatelse før de kan søke om statsborgerskap. Det vil altså i verste fall føre til at man må vente litt før man kan søke om statsborgerskap. Ingen blir kastet ut av landet eller fratas muligheten til å bli statsborger bare fordi man ikke oppnår A2 eller ikke består statsborgerprøven.

Det er også mange andre krav utover prøvene som må oppfylles for å få innvilget statsborgerskap, blant annet botid på sju år i Norge i løpet av de siste ti årene.

For å vise samfunnskunnskapene sine har kandidatene to forskjellige prøver å velge mellom. Det er viktig å forstå forskjellene mellom dem, fordi de spiller ulike roller ved søknad om permanent opphold og statsborgerskap. Begge prøvene bygger på det samme pensum, som man finner på www.samfunnskunnskap.no.

Den ene er den avsluttende prøven i samfunnskunnskap som tas i tilknytning til 50 timers kurs i samfunnskunnskap, og som man kan ta på et språk som man behersker godt. Den er oversatt til 30 språk og det er mulig å få tilrettelagt for tolk i språk den ikke er oversatt til. Det er også mulig å få spørsmålene med svaralternativer opplest hvis man ikke har gode nok leseferdigheter. Der som kandidaten består denne prøven på et annet språk enn norsk, vil man oppfylle kravet til kunnskap om samfunnet som stilles ved søknad om permanent opphold. Består man denne prøven på norsk (bokmål eller nynorsk), kan prøveresultatet brukes til å oppfylle kravene til både permanent opphold og statsborgerskap.

Den andre prøven er statsborgerprøven, som bare finnes på norsk (bokmål og nynorsk), hvor spørsmålene er formulert på et språknivå (A2) som er i tråd med øvrige krav til statsborgerskap. Kandidaten kan få høre spørsmålene opplest ved hjelp av lydfil hvis det er behov for det. Denne prøven kan kun brukes til å søke statsborgerskap.

Begge samfunnskunnskapsp prøvene er gjensidig for automatisk sensur, og lærerne har ikke påvirkning på utfallet.

Veien fram til permanent opphold og statsborgerskap er brøllagt med et ganske komplisert regelverk. Det er derfor desto viktigere at reglene ikke gjengis feilaktig.

Brikt Julian Utstrand Sagbakken
seksjonsleder i Kompetanse Norge

Utdanningsforbundet

Pensjonistråd i alle lag

Rolv Sæter

medlem av sentralt pensjonistråd i Utdanningsforbundet

FOTO KARI OLIV VEDVIK

Utdanningsforbundet har fått mange pensjonistmedlemmar. Over 35.000 er storarta. Etter landsmøtet i 2015 fekk vi i vedtektene pensjonistråd på alle plan i organisasjonen.

Framleis manglar vi likevel oppnemning av pensjonistråd i mange av lokallaga. I tida etter landsmøtet vart det oppnemnt pensjonistråd sentralt og i alle fylkeslaga. Eg skulle ønska at det gjekk raskare å få fleire pensjonistråd lokalt.

Kvifor er dette viktig? Pensjonistmedlemmane finst i lokallaga. Lokallaget skal, som for andre medlemmar, følge opp pensjonistmedlemmanes interesser på det organisasjonsmessige, økonomiske, sosiale og kulturelle plan. Pensjonistrådet skal vere eit forum der det blir drøfta og fremja saker som gjeld pensjonistane spesielt, og fellessaker.

Gjennom pensjonistrådet kan pensjonistane delta i aktivitetar og bli representerte med forslags- og talerett i lokallagsstyret. Pensjonistmedlemmar kan etter vedtektene også la seg velje til lokallagsstyret direkte på årsmøtet, men dette er ikkje alltid like reelt når arbeidsplassar og yrkesaktive medlemsgrupper blir prioriterte. Skal alle få full nytte av medlemskapet i Utdanningsforbundet, må organisasjonen lokalt vere rigga for dette. Da er oppnemning av pensjonistråd i lokallaget viktig.

Ei utbreidd oppfatning har vore at pensjonistrådet skal veljast på lokallagsårsmøtet. Pensjonistrådet skal oppnemnast av lokallagsstyret i etterkant av årsmøtet. I forkant skal lokallaget ha hatt ein prosess der pensjonistane deltek for å finne kandidatar. Pensjonistane har ikkje eigen klubb, men det kan likevel haldast medlemsmøte.

Oppnemninga kan skje ved konstitueringa i det nye styret. Da skal styret også oppnemne styremedlem med ansvar for pensjonistarbeidet, jf. paragrafane 66 og 61 i vedtektene. Leiar i pensjonistrådet har, i samarbeid med oppnemnt styremedlem, ansvar for å kalle inn til møter og legge til rette for aktivitet.

Pensjonistråd både lokalt og på fylkesplan er rådgjevande organ for styra og rapporterer til desse. Pensjonistrådet skal arbeide innanfor Utdanningsforbundets politiske program og vedtekter, samt handlingsplan og økonomiske rammer vedtekne i styret.

Sentralt pensjonistråd følgjer med på drøftingar og forhandlingar Utdanningsforbundet og Unio har med regjering og departement om trygdeordningar, løpande pensjon, sentrale velferdstiltak og framtidig pensjonsordningar. Her er det sentrale pensjonistrådet ein viktig medspelar. Sentralt blir det òg forhandla fram medlemsfordelar, som omfattar både pensjonerte og yrkesaktive medlemmar.

Utdanningsforbundet må legge til rette for og bruke den ressursen som ligg i aktive pensjonistmedlemmar!

Spesialpedagogen si rolle i skulen:

Systemtenar, eller elevstøtte og systemutviklar?

● **Gunhild Nordvik Reite**
doktorgradsstipendiat
Høgskulen i Volda

FOTO PRIVAT

Moglegheita for spesialpedagogane til å utføre arbeid i tråd med god praksis er avhengig av mange strukturelle forhold.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

Spesialundervisning kan vere til utvikling og støtte, men vi har også svært mange døme på at den ikkje tener elevane (Haug, 2017a). I skulen jobbar spesialpedagogar i tru og håp om at dei kan vere med på å sørge for det første. Dette er avhengig av mange faktorar. Nokre av dei er knytte til sjølve spesialpedagogen. Kompetansen til dei som utfører spesialundervisning, er svært varierende. Om spesialpedagogyrket er ein profesjon, kan diskutertast, og kva som skal til for å kunne kalle seg spesialpedagog, er høgst uklart. Men også når spesialpedagogen sin kompetanse er høg, vil moglegheita til å utføre arbeid i tråd med god praksis vere avhengig av mange strukturelle forhold. Desse opnar moglegheiter, men set også grenser og gjev dilemma i spesialpedagogen si profesjonsutøving.

I det følgjande vil eg sjå nærmare på to forhold: Kva forhold påverkar spesialpedagogen si profesjonsutøving, og kva ulike roller kan spesialpedagogen ta?

Kva påverkar spesialpedagogen si profesjonsutøving?

Spørsmålet er komplekst og let seg vanskeleg svare på uttømmeleg. Eg vil likevel peike særleg på nokre overordna faktorar.

Ei dreining i styringsideal mot nyliberale idear påverkar forventningane til skulen. Offentleggjering av skuleresultat, krav om høgare faglege standardar og prinsipp som ansvarsstyring («accountability») tener ikkje alltid spesialundervisninga (Haug, 2015). Det vil då heller ikkje tene spesialpedagogen si profesjonsutøving. O'Neill (2004) hevdar at profesjonsutøvarar kan oppleve å verte haldne ansvarlege ut frå prestasjonskriterium som er i strid med andre kvalitetsindikatorar.

Spesialpedagogen opplever å måtte ta omsyn til motstridande krav og å bli vurdert etter andre

indikatorar enn dei som er viktigast for eleven. Ifølgje Jos og Thomkins (2004) kan ei smal resultatvurdering sette i fare profesjonsutøveren si oppleving av forplikting og engasjement som er nødvendig for å vise god fagleg integritet. For spesialpedagogen vil å verte ansvarleg på ein slik måte kunne opplevast som mistillit og ei kraftig innskrenking av den profesjonelle autonomien.

Spesialpedagogen si verksemd er altså påverka av det same som lærarar generelt opplever. Samtidig møter spesialpedagogen nokre av dei mest sårbare elevane i skulen. Etter mi oppfatning vil fleire strukturelle forhold kunne ramme dei elevane ekstra hardt, i den forstand at vi skapar ein skule som mange av desse ikkje «passar inn» i. I tillegg må spesialpedagogane ta omsyn til dei grensene den ordinære opplæringa set. Dersom denne i svært liten grad tek omsyn til eleven sine føresetnader, vil vanskaner med å «henge med» kunne auke. Spesialpedagogen si rolle kan verte å sørge for kompensatoriske tiltak som er «bestilte» av den ordinære opplæringa, noko som kan gje tydelege avgrensingar for spesialpedagogen sitt handlingsrom.

Samtidig skal ein ikkje gløyme at dei strukturelle rammene faktisk kan gje meningsfullt spelrom for spesialpedagogen sitt skjønn. Haug (2017a) har funne at spesialundervisninga kan ha eit enda større potensial for gode lærings situasjonar og enda større handlingsrom enn den ordinære undervisninga har. Dette kan skuldast til dømes meir tid til enkeltelevane og moglegheita for meir elevaktivitet og direkte rettleiing. Slik eg ser det, kan spesialundervisninga også ha til funksjon å støtte opp under og supplere ei godt fungerande ordinær opplæring som også ser enkeltelevane sine behov. Nokre skular og lærarar ser ut til å få til dette. Kva som gjer det, bør forskast meir på.

Sjølv om der altså verkar å vere eit stort poten- >

«I verste fall kan skulen fungere som sorteringsmekanisme meir enn ein inkluderande fellesskap.»

«Det reelle målet med eit tiltak vert ikkje å gje eleven det optimale læringsutbyttet, men å kunne dokumentere at tiltak er sett inn.»

sial i spesialundervisninga, hevdar Haug (2017a) at det ikkje ser ut til at dette handlingsrommet vert utnytta. Ei mogleg forklaring er at det er mykje spesialpedagogisk arbeid som vert gjennomført utan spesialpedagogisk kompetanse. Det ser også ut til at elevane møter lave forventningar. Ei anna kan vere at ein vert hindra av innarbeidde forventningar frå organisasjonen, både som system og enkeltpersonar, til kva spesialundervisning er og kva den skal gjere.

Roller spesialpedagogen kan ta

Spesialpedagogar tek og får ulike roller i skulesystemet. Desse rollene endrar seg avhengig av kva som skjer i skulen og samfunnet elles. Eg vil no sjå nærmare på nokre slike moglege roller. Kva for ei den enkelte spesialpedagog går inn i, vil nok vere påverka av korleis han eller ho sjølv forstår si rolle.

Spesialpedagogen som hjelpar og tenar

Spesialpedagogen si rolle heng tett saman med rolla og funksjonen samfunnet gjev dei spesialpedagogiske tiltaka. Tradisjonelt sett har spesialundervisninga prøvd å kompensere for eleven sine vanskar, som ein ser som grunnen til at eleven slit i skulen (Haug, 2017b). Etter mi erfaring ønsker spesialpedagogar først og fremst å vere ei støtte og ein hjelpar for elevar som strevar, ei hjelp til å utvikle seg godt fagleg og som menneske. Kvalitetsforståinga frå myndigheitene kan derimot opplevast som å vere i strid med grunnleggjande verdiar som inkludering og likeverd (Mjøs, 2016). I verste fall kan skulen fungere som sorteringsmekanisme meir enn ein inkluderande fellesskap. Vert sorteringa gjort etter faglege prestasjonar, vil elevane som spesialpedagogane oftast ha sitt virke overfor, kome særleg dårleg ut.

Fokus på utvikling av samfunnsnyttige ferdigheter er ikkje negativt i seg sjølv. Problematisk vert det først dersom det skuggar for andre viktige mål, noko som kan bli ekstra tydeleg i møtet med elevane som strevar. Kanskje er det eleven treng noko anna enn det systemet har sett som mål. Det kan opplevast som at grunnleggjande prinsipp som barnets beste vert undergravne. Samtidig er spesialpedagogen ein del av skulesystemet og forplikta til å følgje opp dei retningslinjene som til

ei kvar tid gjeld. Haug (2017b) hevdar at spesialundervisninga som system kan byggje på premisar som gjer at ho ikkje vil fungere, uavhengig av kva praksis ein har. Dette ser eg på som eit tydeleg dilemma for spesialpedagogane. Dei er altså hjelparar for både eleven og systemet – men det kan sjå ut til at dette skjer på systemet sine premisser. Slik sett kan ein fort verte systemtenar meir enn elevhjelpar.

Spesialpedagogen som avlastar og alibi?

Spesialundervisning har ein dobbelt funksjon, det Haug kallar Janus-andletet. Ein funksjon er å hjelpe eleven, ein annan er å avlaste den ordinære undervisninga. Dette kan bety at elevar som vert oppfatta som tidkrevjande eller forstyrrande, blir «slusa ut» av klasserommet (Haug, 2017b). Nokre gonger kan det vere til elevens beste, andre gonger slett ikkje. Lærarar opplever nok å ikkje strekke til overfor desse elevane i klasserommet, og skular har vanskar med å finne alternativ til tiltak som eine- eller gruppeundervisning

Trykket på måling og dokumentasjon kan føre til at skular ønsker å ha «ryggen fri» når dei slit med å hjelpe elevar. Dette kan i verste fall føre til at det reelle målet med eit tiltak ikkje vert å gje eleven det optimale læringsutbyttet, men å kunne dokumentere at tiltak er sett inn. I sin ytste konsekvens vil ein slik logikk bety at det ikkje er så nøye med kva som skjer i spesialundervisninga, men at ho skjer. Eit døme er når grupper sett saman for spesialundervisning har konstallasjonar som ikkje er pedagogiske, men praktisk og økonomisk grunnleggjande. Dette kan føre til at dømes

svært sprikande faglege føresetnader, eller problematisk samhandling. Spesialpedagogen får då i oppdrag å leggje til rette for god læring i ein situasjon der dette ikkje er mogleg. Enkelteleven kan kome enda dårlegare ut enn han eller ho gjorde inne i den ordinære klassen.

Skrtic (2005) hevdar at spesialundervisning står fram som ein reiskap for å legitimere som flyttar ansvaret for skulenederlag over på elevane. Haug (2017a) hevdar at nokre elevar vert tvinga til å vere i ein institusjon dei ikkje kan fungere i, og at praksisen som spesialundervisninga er ein del av, legitimerer dette. Etter mi oppfatning vil det vere tvilsamt om spesialpedagogen også vert reiskap for å legitimere og «alibi» for eit system som er dysfunksjonelt for elevar som strevar.

Spesialpedagogen som den kritiske stemma

Ifølgje Tangen (2012 s. 17) er det overordna målet for spesialpedagogikken å fremje «gode lærings-, utviklings- og livsvilkår for barn, unge og vaksne» som strevar eller er i risiko. Dette er etter mi erfaring også dei fleste spesialpedagogar sin motivasjon: Det brennande engasjementet for elevens beste, for dei som strevar, og trua på at ein kan gjere ein forskjell.

I norsk skule er prinsippet om tilpassa opplæring grunnleggjande. Spesialpedagogen skal kanskje vere ein av dei sårbare elevane sine garantistar for dette. Steinnes (2016, s. 170) hevdar at spesialpedagogen kan «stille seg i hjartet av skolen eller barnehagen og insistere på å utfordre et ferdighetshierarki som setter både spesialpedagogikken og barnet med spesielle behov nedst på

Kronikk

Hvis du emner på en kronikk, er det lurt å presentere ideen for redaktør Knut Hovland kh@utdanningsnytt.no.

Utgangspunktet er at temaet må være interessant og relevant, og språket godt og forståelig, for en bredt sammensatt lesergruppe. Stoff som bygger på forskning, må være popularisert. Det betyr blant annet at forskningsresultatet er det sentrale i teksten, og at det som handler om metode, har en svært beskjeden plass. Lengden kan være mellom 12.500 og 17.000 tegn inklusive mellomrom. Litteraturliste og henvisninger må være inkludert i antallet tegn. Eventuelle illustrasjoner må ikke sendes limt inn i wordfilen, men separat som jpg- eller pdf-filer.

rangstigen.» Det vil etter mi oppfatning medføre å heile tida vere på vakt for og stille spørsmålsteikn ved krefter som kan true sårbare grupper elevar. Det vil også kunne bety å gå inn i rolle som «vaktbikkje» eller «eleven sin advokat», roller som er krevjande. Særleg kan det vere utfordrande dersom elevane sine behov vert sette opp imot kvarandre. Det er også utfordrande fordi spesialpedagogen som tidlegare nemnt er forplikta på å arbeide innanfor dei føringane og systemet som er, og slik sett har handlingstvang.

Spesialpedagogen Thomas Skrtic (1991) har drøfta sider ved skulen mellom anna som ein byråkratisk organisasjon. Han hevdar at dersom spesialundervisninga først og fremst vert ein tenar av systemet, vil også profesjonsutøvinga verte lagt under premisser som hindrar ei god utøving av ein spesialpedagogisk praksis. Skrtic meiner at mange forsøk på å reformere spesialundervisninga har feila fordi ein prøver å endre i overflata, og ikkje i strukturane som ligg i botnen av dårleg praksis. Måten skulesystem vert styrt på, aukar rasjonalisering og formalisering og minskar moglegheitene lærarane har til å kunne tilpasse tilbodet til den enkelte eleven. Dette vil kunne verte sett på spissen i spesialpedagogen si yrkesutøving, då elevane desse særleg møter, kan ha enda større behov enn andre for justering av «standard prosedyre».

Skrtic hevdar at eit godt spesialpedagogisk arbeidsfelt vil vere kjenneteikna ved moglegheita til det han kallar adhokrati («adhocracy»). Ifølgje Skrtic (2005) byggjer adhokrati på innovasjon heller enn standardisering, og på samarbeid og refleksjon mellom medlemene i ein organisasjon og dei som han tener. Når eit problem oppstår, gjer ein ei innsats saman for å finne fleksible løysingar som først og fremst tener den enkelte eleven, ikkje systemet. Får ein til slike handlingsrom, kan det spesialpedagogiske arbeidet verte kjenneteikna ved problemløysing, kreativitet, og kanskje til og med nyskaping, sjølv innanfor ein kompleks organisasjon (Skrtic 1991).

Spesialpedagogen som systemutviklar

Det er mogleg tilnærminga til korleis ein hjelper elevar som strevar må endrast på systemnivå (Haug, 2017a). Slike endringar tek tid, og spesialpedagogen ville måtte parallelt arbeide for elevane si utvikling innanfor dei rammene som er. Eitt grep ein kan ta innanfor noverande skulesystem, er tettare koplingar mellom den ordinære

undervisninga og spesialundervisninga, eit anna kan vere at spesialpedagogen sin kompetanse vert nytta i enda større grad også i den ordinære undervisninga.

I 2014 kom Ekspertgruppen for spesialpedagogikk med ein rapport der dei mellom anna lyftar fram at kommunar og fylkeskommunar ønsker spesialpedagogar «som kan gi råd og ha grundig og god utredningskompetanse på individnivå, samtidsig som de også har autoritet, kunnskap og ferdigheter til å veileie på systemnivå. Det er behov for spesialpedagoger som gjennom prosessveiledning kan sikre at elevene får tilpasset opplæring innenfor den ordinære opplærings rammer.» (Forskningsrådet, 2014 s. 33). Spesialpedagogane kan altså vere med å påverke rammevilkår i skulen for eit godt møte mellom allmennpedagogikken og spesialpedagogikken. Andrews m.fl. (2000) lyftar fram korleis det spesialpedagogiske fagfeltet kan arbeide både med å hjelpe enkeltindivid med særskilde vanskar, men også med å forbetre strukturar for å gje eit likeverdig tilbod til alle elevar. Det allmennpedagogiske og spesialpedagogiske feltet må utfylle kvarandre for å oppfylle skulen sitt mandat. Etter mi oppfatning ville det føre til at fleire av dei pedagogiske utfordringane i større grad kunne løysast utan segregering.

I Storbritannia har yrkesgruppa Special Needs Educational Coordinator (SENCO) utvikla seg, spesialpedagogar som altså har ei koordinatorrolle. Ei liknande rolle er det ikkje uvanleg at spesialpedagogar også har i norske skular (Tveit og Cameron, 2016). Ut ifrå mi erfaring er funksjonen og «koordineringa» då vanlegvis avgrensa til det spesialpedagogiske arbeidet. Tveit og Cameron viser også til Sverige, der ein har skilt mellom «spesiallærer» og «spesialpedagog». Den første arbeider oftast direkte med elevar med behov for særskilt tilrettelegging, den andre meir inn mot oppgåver som leiing, heilskapleg læringsmiljøarbeid, koordinering og organisasjonsendring. Om vi i Norge burde utvikle rolla i den retning, bør diskutert. Etter mi oppfatning bør i alle fall skulesystemet leggje opp til bruk av den spesialpedagogiske kompetansen på alle desse områda. Ein inkluderande skule krev at ein maktar å leggje til rette for alle typar variasjonar i elevgruppa også i den ordinære undervisninga. Dette gjeld i klasserommet, men også på systemnivå. Begge stader meiner eg at spesialpedagogen kan bidra med sin kompetanse i større grad enn no.

Kjelder

Andrews, J. E. et. al. (2000): Bridging the Special Education Divide. I: Remedial and Special Education. 21 (5). s. 258- 260.

Forskningsrådet (2014): Utdanning og forskning i spesialpedagogikk – veien videre. Rapport fra Ekspertgruppen for spesialpedagogikk, 2014. Oslo: Norges Forskningsråd.

Haug, P. (2017a): Kva spesialundervisning handlar om, og kva funksjon den har. I: P. Haug (red): Spesialundervisning. Innhald og funksjon s. 386-411. Oslo: Samlaget.

Haug, P. (2017b): Å møte mangfaldet i opplæringa. I: P. Haug (red). Spesialundervisning. Innhald og funksjon s. 9-30. Oslo: Samlaget.

Jos, P. H. & Tompkins, M. E. (2004): The Accountability Paradox in an Age of Reinvention: The Perennial Problem of Preserving Character and Judgment. I: Administration & Society 2004, 36:255.

Mjøs, M. (2016): Spesialpedagogikkens rolle i en skole for alle. I: Hausstätter, R. S., Reindal, S.M.: Spesialpedagogikk: fagidentitet og samfunnsnytte s. 159-170. Oslo: Cappelen Damm.

O'Neill, O. (2004): Accountability, Trust and Informed Consent in Medical Practice and Research. I: Clinical Medicine, Vol 4 No 3 May/June 2004.

Skrtic, T. (1991): The Special Education Paradox: Equity as the Way to Excellence. I: Harvard Educational Review: July 1991, Vol. 61, No. 2, s. 148-207.

Skrtic, T. (2005): A Political Economy of Learning Disabilities. I: Learning Disability Quarterly. Vol. 28, No.2, s. 149-155.

Steinnes, J. (2016): Spesialpedagogen – mellom myter og mennesker. I: Hausstätter, R. S., Reindal, S.M.: Spesialpedagogikk: fagidentitet og samfunnsnytte s. 159-170. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Tangen, R. (2012): Tilnærmingmåter og temaer i spesialpedagogikk – en introduksjon. I: Befring, E. og Tangen, R. (red): Spesialpedagogikk. s. 17-22. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Tveit, A. D. og Cameron, D. L. (2016): Profesjon i endring. Spesialpedagogens plass i skole og annet samfunnsliv. I: Hausstätter, R.S., Reindal, S.M. Spesialpedagogikk: fagidentitet og samfunnsnytte. s. 99-112. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

«I sin ytste konsekvens vil ein slik logikk bety at det ikkje er så nøye med kva som skjer i spesialundervisninga, men at den skjer.»

NORD-ODAL KOMMUNE

Foto: Gunnar Nygård

Nord-Odal trenger flere lærere fra høsten 2018

Nord-Odal kommune ligger i Hedmark fylke med god kommunikasjon til Akershus og Oslo. Kommunen har 2 barneskoler, en ungdomsskole og 4 barnehager.

Kommunen har mange muligheter til friluftsliv hele året med store skogarealer og med Storsjøen midt i kommunen.

Nord-Odal deltar i fylkets storsatsing Kultur for læring, som både er et forsknings- og utviklingsarbeid i alle skolene og barnehagene over 4 år. Mer opplysninger om dette arbeidet finnes å lese på hjemmesiden til fylkesmannen i Hedmark.

Nord-Odal vil trenge lærere i skolene i både midlertidige og faste stillinger fra august 2018.

Det er ønskelig med kompetanse i

- realfag
- norsk
- kunst og håndverk

Opplysninger om stillinger og kontaktpersoner finnes på www.nord-odal.kommune.no
Elektronisk søknadsskjema finnes også der.

Søknadsfrist 30. april 2018.

Follebu skole ligger sentralt i Gausdal -
ca. 15 min fra Lillehammer - en moderne
skole med ca. 170 elever

Follebu skole har ledig stilling som

Rektor

fra 1. august 2018

Full utlysningstekst på www.gausdal.kommune.no

Søknadsfrist 18. april

GAUSDAL KOMMUNE

-offensiv og spennende

LONGYEARBYEN
LOKALSTYRE

Longyearbyen ligger på Svalbard, midt i en variert og vakker arktisk natur med gode muligheter for friluftsliv. Longyearbyen er et moderne tettsted med ca. 2100 innbyggere og har et godt tjenestetilbud med bla. full barnehagedekning, svømme-/idrettshall og et variert forenings-, idretts- og kulturliv. Longyearbyen lokalstyre har oppgaver som er tilnærmet lik det en kommune har på fastlandet, og styres etter tilsvarende regelverk som for kommunene.

I Longyearbyen er det 2 barnehager: Kullungen Barnehage og Polarflokken Barnehage. Begge tilbyr barnehageplass for barn i alderen 1-6 år

Ledige stillinger i Longyearbyen lokalstyres barnehager

Med forbehold om antall barn i barnehagene fra august 2018, vil et antall faste stillinger og vikariater heltid/deltid bli ledige.

- Pedagogiske ledere og barnehagelærere
- Barne- og ungdomsarbeider

For fullstendig utlysningstekst og elektronisk søknadsskjema se www.lokalstyre.no

Søknadsfrist 15. mai 2018

Susanne Azevedo Stirø |
advokatfullmektig i Raugland Advokatene

ARKIVFOTO BENEDICTE BELLE

Lov
og
rett

Ansatt på prøve?

Mange arbeidsgivere benytter seg av adgangen til å ansette en arbeidstaker i prøvetid.

Adgangen følger forutsetningsvis av arbeidsmiljøloven (aml.) paragrafene 14-6, 15-6 og 15-11. For at prøvetid skal være gyldig avtalt, må prøvetidsbestemmelsene fremgå i arbeidstakerens skriftlige arbeidskontrakt. Etter aml. paragraf 15-6 kan prøvetid avtales for en periode på inntil seks måneder. Perioden kan forlenges hvis arbeidstakeren er borte fra arbeidet i prøvetiden.

Adgangen til å avtale ny prøvetid når en arbeidstaker begynner i en ny stilling i samme virksomhet, er snever. Det kan ikke avtales ny prøvetid hvis den nye stillingen er vesentlig lik den man hadde, og man har fullt stillingsvern fordi prøvetiden er over. Hvis stillingen er vesentlig annerledes og man har fullt stillingsvern, kan det kun avtales ny prøvetid hvis man kan gå tilbake til den tidligere stillingen sin.

Det å være ansatt i prøvetid påvirker arbeidstakerens oppsigelsesvern og rett til å stå i stillingen ved tvist om oppsigelsens lovliggheit. Etter aml. paragraf 15-6 kan oppsigelsen «være begrunnet i arbeidstakers tilpasning til arbeidet, faglige dyktighet eller pålitelighet». Forutsetningen er at oppsigelsen gis før prøvetidens utløp. Oppsigelsesgrunnlagene er alternative, men glir ofte over i hverandre. Etter aml. paragraf 15-11 har arbeidstakeren kun rett til å stå i stillingen hvis krav om det bringes inn for domstolene. For å få medhold må arbeidstakeren sannsynliggjøre at oppsigelsen er tvilsom, for eksempel fordi arbeidsgiver har tatt usaklige hensyn.

Prøvetiden skal gi arbeidsgiver en avgrenset periode til å avklare arbeidstakerens tilpasning til arbeidet, faglige dyktighet og pålitelighet. En oppsigelse som bygger på disse forholdene, vil være saklig, og terskelen for oppsigelse er ikke helt

ubetydelig lavere enn det som ellers gjelder. Imidlertid vil et viktig moment i saklighetsvurderingen være om arbeidstakeren har fått den veiledningen eller opplæringen som er nødvendig for å kunne prestere tilfredsstillende. Hvis arbeidstakeren ikke fungerer godt nok, må arbeidsgiver gi relevante tilbakemeldinger, slik at vedkommende kan forbedre seg. Arbeidsgiver bør også vurdere å sette inn tiltak.

Det overordnede spørsmålet ved vurderingen av de ulike oppsigelsesgrunnlagene i prøvetiden er om arbeidstakeren møter arbeidsgiverens berettigede forventninger til å fylle stillingen. Et viktig utgangspunkt er derfor å kartlegge de kravene som arbeidsgiver har fastsatt til stillingen i kraft av styringsretten sin.

Hva ligger i oppsigelsesgrunnlagene? «Tilpasning til arbeidet» omhandler hvorvidt arbeidstakeren klarer å sette seg inn i arbeidsoppgavene og løse dem tilfredsstillende. Det omhandler også tilpasning til arbeidsmiljøet og samarbeidet med kollegaer eller ledelsen. «Faglig dyktighet» omhandler arbeidstakerens formelle eller reelle kvalifikasjoner, og evnen til å omsette kvalifikasjonene sine i praksis. Hvis arbeidstakeren har skrytt på seg overdrevne eller usanne evner, kommer man over i «pålitelighet». Dette oppsigelsesgrunnlaget omhandler også om arbeidstakeren møter tidsnok og overholder tidsfrister, snakker sant og overholder virksomhetens etiske standarder.

Gjennomgangen ovenfor viser at oppsigelsesadgangen i prøvetid er romsligere enn ellers, samtidig som arbeidsgiveren må ha gjort det nødvendige for at arbeidstakeren skal kunne klare å oppfylle kravene til stillingen. Ved tvist om oppsigelsens saklighet er det viktig at man som arbeidstaker har dokumentasjon på hva arbeidsgiver har gjort eller ikke med tanke på opplæring, veiledning eller andre tiltak. Vi anbefaler derfor at man så langt som mulig ber arbeidsgiver om å nedtegne tiltakene skriftlig.

«Oppsigelsesadgangen i prøvetid er romsligere enn ellers.»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Steffen Handal | leder

FOTO TOM-EGIL JENSEN

Er skolen tilpasset 6-åringen?

Spørsmålet er begrunnet i en rekke fortellinger som kommer fra foreldre og lærere. Det kan se ut som om tidlig innsats på mange skoler og i mange kommuner blir tolket som å flytte mål og forventninger om læringsresultater nedover i aldersgruppen. Det handler om at kommuner vedtar strammere progresjon i begynneropplæringen enn det som ligger i læreplanene. Det innføres evaluerings- og kartleggingsregimer som både er veldig omfattende og som samtidig bidrar til å redusere rommet for lærernes faglige skjønn. Mange er særlig opptatt av 6-åringene.

Det er nå over 20 år siden 6-åringene i 1997 ble omfattet av den obligatoriske grunnopplæringen. Endringen ble innført med den klare forutsetningen at de nye førsteklassene skulle fungere som en myk overgang fra barnehagen. Klassene skulle ha spesielt god lærertetthet, og leken skulle ha en sentral plass i opplæringen. Disse premissene ble imidlertid fort fjernet ved innføringen av Kunnskapsløftet i 2006.

Endringene som er beskrevet over, har kommet gradvis. Dette er ikke endringer lærerprofesjonen har ønsket seg. Men motstanden har tydeligvis ikke vært sterk eller tydelig nok. Og motstanden mot endringene har først og fremst kommet offentligheten for øre når foreldre har protestert høyløyt i media.

Når Stortinget i disse dager diskuterer to representantforslag fra henholdsvis Senterpartiet og Kristelig Folkeparti om å evaluere 6-årsreformen, er det derfor et svært aktuelt tema. Dette ble også understreket på et seminar som de to partiene arrangerte i forrige uke. Et viktig spørsmål er imidlertid om en evaluering, med påfølgende høring, er tilstrekkelig. Det er viktig at det framskaffes dokumentasjon om de ordningene som er

innført i 1.-klassene, men det trenger ikke bety at man nøyer seg med det.

For Utdanningsforbundet er det viktigst å se framover i denne saken. Vi mener det, ut fra hva vi allerede vet, er behov for å justere rammene for opplæringen i 1. klasse. De tiltakene som kan bidra til dette må imidlertid sees i sammenheng med andre utredninger og endringer som er til diskusjon. Stortinget har vedtatt at lærernes ansvar for de faglige og metodiske valg må respekteres. Vi mener i tråd med dette generelt at lærernes rom for profesjonell vurdering må økes. Slik kan også lærere bygge kunnskap om ulike vurderingsformer. Spørsmålet om læreres handlingsrom i vurderingsarbeidet vurderes for tiden i utvalget som er oppnevnt for å se på endringer i opplæringsloven. Senest i forrige uke la Nordahl-utvalget fram sin utredning om hvordan man skal legge til rette opplæringstilbudet for elever som trenger særskilt hjelp og støtte. Dette vil også kunne påvirke hvordan man organiserer opplæringen for 6-åringene. Regjeringens forslag om å tilby ekstra hjelp til kommuner og skoler som har for dårlige resultater over tid, kan også vurderes i denne sammenhengen. Og endelig må dette vurderes i sammenheng med fagfornyelsen.

Vi tror den viktigste endringen må være å gi leken en større plass i 6-åringenes opplæring. Lærerne og skolene må få større ansvar for å beslutte hvordan opplæringstiden skal organiseres og brukes. På denne måten kan skolene også få anledning til å ta hensyn til den store forskjellen i modenhetsnivå som eksisterer blant 6-åringene. Denne typen endringer vil kunne bidra til at presset på barnehagens arbeid med skoleforberedelser blir mindre.

Viktigst av alt er at disse spørsmålene tas opp til diskusjon på arbeidsplassene. Kom gjerne med konkrete forslag til endringer.

«Kommuner vedtar strammere progresjon i begynneropplæringen enn det som ligger i læreplanene.»

Fagfornyinga - siste frist 17. april!

Utkasta til kjerneelementa er klare. Vil du vere med på utforminga, er siste høve tysdag 17. april.

Hausten 2020 skal nye læreplanar takast i bruk i norske skular. Prosessen er godt i gang, og dette er ei av dei viktigaste sakene Utdanningsforbundet jobbar med for tida. No skal kjerneelementa utformast.

Kjerneelement er det elevane må lære for å kunne meistre faget og det viktigaste innhaldet elevane skal lære på skulen. Kjerneelement skal bestå av sentrale omgrep, metodar, tenkjemåtar, kunnskapsområde og uttrykksformer i faget.

Lærarane viktige i utforminga

Stortinget har gitt klart uttrykk for at lærarane skal ha ei svært sentral rolle i utforminga av dei nye læreplanane. Fagfornyinga er også ei prioritert oppgåve for Utdanningsforbundet. Over 2700 innspel kom i dei to første rundane. No kjem den siste og viktigaste – utforminga av kjerneelementa.

Du kan kome med innspela dine til Udir på nettsida udir.no.

Dei nye lærarplanane skal takast i bruk i 2020. Norske lærarar blir sterkt oppmoda til å bli med på utforminga. FOTO ISTOCK

Noko du lurar på om fagfornyinga? Bruk ressursidene våre, med videoar, ressursbank og masse nyttig informasjon: udf.no/fagfornyelsen

Du har no høve til å forme innhaldet i «din læreplan». Lærarprofesjonen skal ha ei viktig rolle i fagfornyinga, og du kan bidra med kompetansen og kunnskapen din. Men tida er kort om du vil vere

med i utforminga av kjerneelementa: Tysdag 17. april er tidsfristen for å komme med innspela dine. Alle, om det er på organisasjons-, skule- eller lærarnivå, kan komme med innspel.

Når innspelsrunden er over, vil Kunnskapsdepartementet fastsetje dei endelege kjerneelementa.

Ønskjer kandidatar til læreplangrupper

Etter sommaren vil læreplangruppene for kvart fag starte arbeidet sitt. Her ønskjer Udir kandidatar, og Utdanningsforbundet skal også ha eigne læreplangrupper som vi søkjer kandidatar til. Meir informasjon vil komme på nettsidene våre, men du kan alt no ta kontakt med fylkeslaget ditt og foreslå kandidatar du meiner er eigna for denne jobben.

I løpet av skuleåret 2018/19 vil dei nye læreplanane bli utvikla og skal deretter sendast ut på nye innspelsrundar. Her vil det igjen vere viktig at lærarprofesjonen er med og sender innspel. I skuleåret etter skal så skular og skuleeigarar, i samarbeid med tillitsvalde og lærarprofesjonen, organisere gode prosessar og gjere seg kjende med læreplanverket og bu seg på å ta det i bruk – og frå august 2020 er det desse læreplanane som vil gjelde i skulen.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Ny pensjonsordning:

Nå er det opp til m

Steffen Handal oppfordrer nå medlemmene til å sette seg godt inn i den framforhandlede avtalen om offentlig tjenestepensjon og delta i uravstemningen.

I begynnelsen av mars ble alle hovedorganisasjonene, LO, Unio, YS og Akademikerne enige med regjeringen om en ny pensjonsavtale for offentlig ansatte. Sentralstyret i Utdanningsforbundet og styret i Unio har vedtatt at de vil anbefale den framforhandlede avtalen.

– Vi velger å anbefale den på grunn av helheten. Den framforhandlede avtalen gir flertallet en bedre pensjonsordning enn den avtalen som gjelder i dag, selv om det er elementer vi ikke er fornøyd med, sier Steffen Handal, leder i Utdanningsforbundet.

Stortinget innførte en såkalt levealdersjustering av folketrygden og tjenstepensjonen i 2011. Den gjør at fordi vi lever stadig lenger, må vi også jobbe

– **Jeg oppfordrer medlemmene** om å sette seg inn i dagens ordning og hva som ligger i den nye avtalen i tiden fram mot uravstemningen, sier Steffen Handal.

FOTO STIG WESTON

Kurs i Utdanningsforbundet

Å utvikle vurderingskompetanse i skolen

23. april arrangerer vi kurs i Kristiansand om vurdering. Hva vil det si å være en lærer med høy vurderingskompetanse? Hva er de typiske utfordringene i vurderingsarbeidet? Kurset vil gi rike perspektiver og praktiske eksempler på hvordan lærere og ledere kan arbeide for å utvikle gode vurderingskulturer i og på tvers av fag. Kurset passer for lærere og skoleledere i hele opplæringsløpet fra barneskole til videregående opplæring. Kursholder er Lise Vikan Sandvik.

Barn utsatt for seksuelle overgrep og vold

23. april inviterer vi til kurs i Lærernes hus der temaet er vold og overgrep mot barn. Hvordan kan vi som jobber i skole og barnehage møte krenkede barn og deres foresatte? Hva er det som bidrar til fortielse av traumatiserende barndomsopplevelser? Målet med kurset er å gi deltakerne innsikt og forståelse for de utsatte barnas situasjon. Kursholdere er Øivind Aschjem og Siri Søftestad.

Tusenvis av barn i Norge lever med mørke hemmeligheter knyttet til vold og krenkelser. FOTO OLE WALTER JACOBSEN

edlemmene

lenger. Levealdersjusteringen har bred støtte i Stortinget.

– For de unge slår levealdersjusteringen særlig hardt ut i dagens ordning. Dette var en av grunnene til at det nå var nødvendig å forhandle om en ny tjenstepensjonsordning, slik at de yngre årskullene ikke må jobbe enda lenger enn i dag for å oppnå en god pensjon, forklarer Handal.

Veien videre

Nå skal avtalen ut på uravstemning blant medlemmene i KS-området, Oslo kommune, staten og i Spekter-helse. Det er foreløpig ikke fastsatt dato for når uravstemningen skal finne sted, men alle organisasjonene må ha avgitt et svar til regjeringen innen 1. juli.

– Denne gangen er det ikke automatikk i at hvis man stemmer nei til avtalen, så vil partene sette seg ned igjen og forhandle videre, slik vi er vant til i vanlige tariffoppgjør. Sannheten er at vi ikke vet hva som da vil skje ved et nei. Det er en risiko for at dagens ordning, med de svakhetene som ligger i den, vil videreføres i lang tid framover hvis organisasjonene sier nei, sier Handal og fortsetter;

– Vi anbefaler medlemmene å stemme ja både utfra en vurdering av helheten og fordi vi mener at en videreføring av dagens ordning ikke er tilpasset den levealdersjusteringen som Stortinget har lagt til grunn gjennom sine vedtak. Jeg oppfordrer

medlemmene til å sette seg inn i dagens ordning og hva som ligger i den nye avtalen i tiden fram mot uravstemningen, sier Handal.

Innholdet i ny avtale

Den framforhandlede avtalen er livsvarig, trygg og forutsigbar, og den er lik for kvinner og menn. Alle år i arbeid gir pensjonsopptjening, og pensjonen kan tas ut fleksibelt mellom 62 år og 75 år. Du kan jobbe og ta ut pensjon samtidig. Det blir enklere å bytte jobb mellom offentlig og privat sektor uten å tape pensjonsrettigheter.

Det er dessuten avtalt en ny AFP som gir et livsvarig tillegg til folketrygden og tjenstepensjonen. Denne erstatter dagens AFP-ordning, som er en tidligpensjon for dem som går av mellom 62 og 67 år. De som er født til og med 1962, beholder dagens pensjonsordning og AFP.

– Vi mener at muligheten for å gå av som 62-åring er for dårlig for de yngre årskullene. Det rammer de av våre medlemmer som av ulike årsaker ikke klarer å stå lenge i jobb. Dessverre kom vi ikke lenger i forhandlingene her. Det vi klarte, er en overgangsordning for de årskullene som nærmer seg pensjonsalder. Men framover blir det veldig viktig å fortsette kampen for gode arbeidsvilkår, slik at folk faktisk klarer å jobbe lenger. Her hviler det et stort ansvar på arbeidsgiverne, understreker Steffen Handal.

Mer info?

Er det noe du lurer på om pensjon? Klikk deg inn på vår samle-nettside om pensjon her: Udf.no/pensjon

Juss i barnehagesektoren

3. mai blir det kurs i Kristiansand for ledere i barnehagen. På dette kurset vil vi løfte fram helt sentrale utfordringer og dilemmaer knyttet til juss i barnehagen. Vi kommer til å gjennomgå de mest sentrale rettsreglene som angår forholdet mellom foreldre og barnehage og barnehage og barnehagemyndighet. Kursholder er Anne Oline Haugen.

Les mer på www.udf.no/kurs

Lærerkurs i jordobservasjon

8. mai inviterer Utdanningsforbundet i samarbeid med NAROM og Nordic ESERO til kurs i Lærernes hus. Det blir forelesninger om jordobservasjon, GPS og metodikk for anvendelse i skolen og praktiske øvelser i bruk av ulike gratis digitale verktøy. Målet med kurset er å gi realfagslærere et bedre grunnlag for å aktualisere undervisningen ved bruk av jordobservasjon og romrelaterte verktøy i skolen. Kurset er gratis for lærere, kun 24 plasser.

Forsikring:

Vårrengjøring – sjekk dine opplysninger

Våren nærmer seg, og i den forbindelse er en vårrengjøring på sin plass. Mye kan skje i løpet av et år, flytting, ny jobb eller kanskje et nytt familiemedlem. På Min side kan du enkelt oppdatere dine opplysninger og bestille forsikringer dersom ditt forsikringsbehov er endret. Logg inn på Min side via udf.no.

Bajkalsjøen

En perle i Sibir

Unik reise
i samarbeid
med Utdanning

Bajkal er et av verdens absolutte naturvidundere. Her møter man det idylliske Russland.

Vår reiseleder Aleksei har i mange år vært reiseleder for norske grupper. Han viser frem sitt elskede Bajkal med stor entusiasme. Vi kommer tett innpå naturen og lokalbefolkningen i dette fantastiske området. Og vi smaker på den lokale gastronomien. Alle måltider er inkludert!

AVREISE 11. SEPTEMBER 2018

9 DAGER FRA KUN KR 20.995

ALT DETTE ER INKLUDERT:

- Fly Oslo - Irkutsk t/r
- Alle skatter og avgifter
- 7 overnattinger på hotell
- Alle måltider
- Buss og båtturer i hehold til program
- Stor utfluktpakke
- Norskstalende reiseleder

